

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ № 1 (КОМАНДНО-ШТАБНИЙ)
КАФЕДРА ТАКТИКИ**

**Збірник тез Другої Всеукраїнської науково-
практичної конференції**

**Участь правоохоронних органів та
військових формувань України у
забезпеченні громадської безпеки**

30 листопада 2017 року



Харків-2017

Участь правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки: Збірник тез Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 30 листопада 2017 року). – Х.: Національної академії Національної гвардії України, 2017. – 72 с.

Оргкомітет науково-практичної конференції :

Голова оргкомітету – Є.Г. Башкатов, начальник кафедри тактики факультету №1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник.

Відповідальний секретар оргкомітету – В.В. Пашенко, доцент кафедри тактики факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, підполковник.

У збірнику представлено наукові доповіді та повідомлення, в яких визначено проблемні питання щодо розвитку правоохоронних органів та військових формувань держави, правових і організаційних аспектів служби з охорони громадського порядку, застосування правоохоронних органів та військових формувань при забезпеченні громадської безпеки і проведенні спеціальних операцій та їх всебічного забезпечення.

Публікується за матеріалами Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції “Участь правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки”, проведена в Національній академії Національної гвардії України 30 листопада 2017 року у м. Харкові.

Матеріали проведення Другої Всеукраїнської науково-практичної конференції будуть корисними науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, керівникам і працівникам силових структур.

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори.

© НАНГ України

УДК 351:378

Домбровська С.М., начальник навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, доктор наук з державного управління, професор; **Полторак С.Т.**, Міністр оборони України, кандидат педагогічних наук, професор, генерал армії України; **Помаза-Пономаренко А.Л.**, провідний науковий співробітник навчально-науково-виробничого центру Національного університету цивільного захисту України, кандидат наук з державного управління.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ БУДІВНИЦТВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ Й УМОВИ ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми. На рубежі XXI століття геополітична ситуація у світі кардинально змінилася і продовжує змінюватися. Намітилася чітка тенденція до переходу від досить традиційної для недавнього минулого структури геополітичних сил до їх якісно нової конфігурації, в якій Україна повинна зайняти гідне місце як суверенна держава, здатна твердо і впевнено формувати та реалізовувати самостійну оборонну, внутрішню і зовнішню політику, виходячи з власних національних цілей та інтересів. З огляду на це не викликає сумнівів те, що на сучасному етапі функціонування України проблема забезпечення її безпеки набуває особливого значення, і вимагає здійснення ефективної державної політики у сфері національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості забезпечення системи безпеки під час здійснення державного управління детально розглянуті В. Бакуменко, В. Горбуліним, І. Грицяк, С. Домбровською, Л. Івашовою, В. Коврегіним, О. Крюковим, Н. Нижник, В. Садковим, А. Сіцінським, В. Скуратівським, О. Сніговою, Д. Юрковським та ін. Разом із тим, у сучасній науковій літературі недостатньо системно відображені науково-теоретичні підходи до визначення пріоритетних напрямків будівництва Збройних сил України й умов їх реалізації.

Виклад основного матеріалу. Погоджуємося із Г. Ситник, О. Ф. Сальніковою та ін., що «будівництво» (реформування) Збройних сил не можна зводити тільки до зміни їх організаційно-штатної структури і способів комплектування. Воно повинно розглядатися як система взаємопов'язаних і взаємообумовлених економічних, соціально-політичних, ідеологічних, військово-технічних та інших заходів, що здійснюються державою зі створення, підготовки та сталого розвитку Збройних сил з метою запобігання збройних конфліктів і забезпечення захисту держави.

Аналіз історії військово-політичних відносин свідчить про те, що система військово-політичних пріоритетів держави повинна регулярно оновлюватися, змінювати свою структуру, а в її межах акценти можуть переноситися з однієї проблеми на іншу. Однак підкреслимо, що у визначенні пріоритетів варто підходити системно, охоплюючи всю систему будівництва Збройних сил (ЗС), усі його сфери та компоненти. Зважаючи на це, вважаємо, що пріоритетні напрямки будівництва ЗС України можуть бути визначені в якості таких принципів:

- забезпечення єдиноначальності на правовій основі;
- моніторинг і контролінг геополітичного та геостратегічного положення країни;
- відповідність кількісно-якісного складу ЗС тим завданням і функціям, що на них покладаються, законодавству, міжнародним зобов'язанням і економічним можливостям держави;

- підготовка для відвернення агресії бойових дій на суші, морі та в повітрі, підтримка бойової готовності, достатньої для надійного захисту держави, а також забезпечення максимальної боєздатності при мінімальних витратах і високого рівня професіоналізму;
- розвиток військово-промислового комплексу (завчасне створення запасів, підготовка і накопичення мобілізаційних ресурсів);
- використання вітчизняного і світового досвіду військового будівництва Збройних сил;
- забезпечення військової дисципліни та дотримання загальногромадянських політичних прав і свобод, соціальна захищеність військовослужбовців відповідно до специфіки військової служби тощо.

Пріоритети в будівництві вітчизняних ЗС визначаються адекватною оцінкою військової загрози і ступеня військової небезпеки, урахуванням їх конфліктного стану. При цьому не можна їх зводити до елементарних характеристик. Важливим є здійснення всебічно зваженої відповідальної оцінки військово-політичних намірів, можливостей і рівня наявних і потенційних загроз. Суб'єктивне визначення (завищення) військової загрози в кінцевому рахунку позначається не менше негативно на безпеку країни, ніж її зниження, оскільки зумовлює додаткове необґрунтоване пере направлення ресурсів від інших пріоритетних напрямків діяльності суспільства і держави.

Висновки. Отже, завданням України є розробка гнучкої моделі військово-політичного будівництва, яка дозволяє швидко реагувати на обставини, що змінюються, основу якої має становити, насамперед, визначення ступеня військової небезпеки; точний вибір партнерів у зовнішній і військовій політиці; об'єктивне співвідношення вітчизняних національних інтересів і внутрішніх можливостей. Уся система пріоритетності в будівництві ЗС повинна бути закладена в концепції військової безпеки держави, положеннях військової доктрини держави, принципах поточної військової політики країни.

УДК 344:351.746.1

Цигикал П.О., Голова Державної прикордонної служби України, генерал-лейтенант.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ

В особливий період з метою виконання завдань щодо: охорони та захисту державного кордону; забезпечення умов для надійного функціонування органів державної влади, органів військового управління, стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил); охорони та оборони важливих об'єктів і комунікацій; боротьби з диверсійно-розвідувальними силами, іншими озброєними формуваннями агресора та антидержавними незаконно утвореними озброєними формуваннями; підтримання правового режиму воєнного стану, можуть бути введені в дію плани територіальної оборони (далі – ТрО) повністю на території держави або частково в окремому регіоні, з виконання окремих її заходів.

Обов'язок щодо участі у виконанні заходів ТрО покладено на Державну прикордонну службу України (далі – ДПСУ) Законом України «Про Державну прикордонну службу України».

Необхідність забезпечення ефективної реалізації політики у сфері безпеки державного кордону, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, особливо у світлі появи нових видів загроз, зокрема військової агресії Російської Федерації

проти України, викликала потребу у подальшому розвитку ДПСУ, підготовку її до функціонування в умовах особливого періоду, при введенні воєнного стану та планів ТрО.

Одним із завдань розвитку ДПСУ є посилення її оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД), в тому числі шляхом удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення ОРД.

Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення ОРД можливе за рахунок його якісного інформаційного наповнення. Однак, система інформаційного забезпечення ОРД ДПСУ, яка створена в умовах повсякденної оперативно-службової діяльності, не забезпечує належного рівня інформаційного наповнення ОРД в умовах ТрО.

Для вирішення зазначеного завдання постає необхідність у розробці показників якості та критеріїв оцінки ефективності складових системи інформаційного забезпечення ОРД.

В доповіді презентовано систему часткових показників якості структурних елементів системи інформаційного забезпечення та інтегральні показники якості системи інформаційного забезпечення ОРД, які враховують достовірність інформації, ступінь її старіння.

На основі зазначеного визначено критерії оцінки ефективності системи інформаційного забезпечення ОРД.

Розроблені показники та критерії враховують можливості структурних елементів системи інформаційного забезпечення, рівень зниження достовірності інформації з часом в умовах територіальної оборони на різних рівнях управління оперативно-розшуковою діяльністю.

Використання отриманих результатів дозволить розробити методикку формування раціональної системи інформаційного забезпечення ОРД ДПСУ при введенні плану ТрО на території держави або в окремих її місцевостях.

УДК 343

Оверченко Д.Г., заступник начальника Управління превентивної діяльності ГУНП в Одеській області.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КОМАНДНОЇ РОБОТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Головними завданням органів та підрозділів Національної поліції України є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Аналізуючи наукові праці та маючи практичний досвід роботи, необхідно зазначити, що масові заворушення можна класифікувати за: 1) причинами виникнення (політичні, економічні, соціальні, етнічні, релігійні, екологічні, внаслідок неправомірних дій поліції та ін.); 2) характером виникнення (а) спонтанні – наприклад, масові заворушення невдоволених спортивних вболівальників; б) завчасно підготовлені – які мають певну причину та вимоги; в) спровоковані – що спровоковані зацікавленими особами, під час масового заходу); 3) тривалістю (а) довготривалі – відбуваються тривалий час; б) короткотривалі – відбуваються певний проміжок часу); 4) масштабом (міжнародні, республіканські, регіональні, локальні або місцеві); 5) об'єктом спрямування (а) соціально спрямовані – погроми конкретних установ, магазинів, кіосків, підпали та інші подібні дії; б) персонально спрямовані – погроми квартир (домівок) певних громадян; в) хаотично спрямовані – погроми усього, що зустрічається на шляху); 6) тяжкістю наслідків (масові заворушення, що: а) спричинили смерть людей; б) спричинили тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості; в) завдали значної матеріальної шкоди); 7) кількістю учасників (великі, середні, дрібні); 8) можливістю участі

(загальнодоступні, обмежені кількістю учасників); 9) місцем виникнення (а) у населених пунктах; б) у виправних установах; в) на підприємствах, установах).

Слід підкреслити, що масові заворушення мають певні особливості. Отже, вони можуть:

1) носити непередбачуваний, невизначений, екстремальний, іноді неконтрольований характер; 2) бути довготривалими; 3) завчасно плануватися; 4) бути спонтанними; 5) мати велику кількість учасників; 6) розгортатися на тлі масового емоційного зараження; 7) відрізнятися вищим ступенем конформізму її учасників, які діють вкрай емоційно й однотайно; 8) мати руйнівну деструктивну спрямованість; 9) супроводжуватися: а) погромами, знищенням майна, підпалами; б) захопленням будівель або споруд; в) опором представникам влади; г) із застосуванням зброї або інших предметів, які використовуються як зброя; д) насильницьким виселенням громадян; є) насиллям над особистістю; ж) заподіянням шкоди здоров'ю різного ступеня тяжкості; з) нанесенням побоїв і катувань та ін.

У зв'язку з цим, до командної роботи поліцейських, які беруть участь у забезпеченні публічної безпеки під час масових заворушень, є низка вимог, серед яких слід виділити такі:

1. Поліцейські повинні дотримуватися вимог нормативно-правових актів України, принципів професійної діяльності та правил і принципів переговорної діяльності.

2. Поліцейські відділів масових і охоронних заходів та групи превентивної комунікації Управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції повинні працювати у тісній взаємодії з іншими підрозділами, що залучені до забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заворушень.

3. У команди поліцейських відділів масових і охоронних заходів та групи превентивної комунікації УПД ГУНП України в областях повинна бути своя система знаків-сигналів. Зазначену систему знаків-сигналів повинні знати й інші поліцейські, що безпосередньо працюють з командою поліцейських відділів масових і охоронних заходів та групи превентивної комунікації. Це надасть можливість своєчасно зреагувати на небезпеку та вжити необхідних заходів.

4. Якщо перед натовпом виступає головний переговорник, то інші поліцейські повинні пильно слідкувати за натовпом та за сигналами-знаками. У той же час поліцейські, які прикривають парламентаря, повинні слідкувати за натовпом та за попереджувачими сигналами-знаками інших поліцейських.

5. Командна робота вимагає від поліцейських правомірності, точності, чіткості та злагодженості дій.

Таким чином, дотримання поліцейськими у процесі забезпечення публічної безпеки під час масових заворушень зазначених вимог, сприятиме груповій єдності та зростанню рівня професіоналізму та компетентності.

УДК.355.426.4: 351.742

Ковальов І.В., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник; **Троцький Р.С.**, т.в.о. начальника кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

ПОРЯДОК ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та

забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону. Однією із основних функцій Національної гвардії України (НГУ) є участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян. Визначено порядок спільного залучення сил і засобів Національної гвардії та Національної поліції України щодо забезпечення охорони громадського порядку під час зазначених заходів, та організації взаємодії під час виконання поставлених завдань.

Взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, а саме шляхом:

спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць.

Про необхідність залучення додаткових сил і засобів з інших оперативно-територіальних об'єднань НГУ для виконання завдань, керівники головних управлінь Національної поліції областей і місті Києві доповідають Голові Національної поліції України, який звертається до Міністра внутрішніх справ України з клопотанням про додаткове виділення сил та засобів НГУ.

УДК 34.07

Сергієнко Д.В., старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції;
Єрмоєнко Р.С., курсант 4-го курсу факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, капрал поліції.

ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ПРИ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕННЯХ, ЩО ВИЙШЛИ З ПІД КОНТРОЛЮ

Перш за все при дослідженні цього питання необхідно звернутись до нормативно-правових актів, що регулюють дії Національної поліції при масових заворушеннях. До таких НПА відносимо: Закон України від 02.07.2015 «Про Національну поліцію»; Наказ МВС України від 31 травня 1999 р. № 443 «Про затвердження Настанови про дії органів внутрішніх справ України по ліквідації масових безпорядків»; Наказ МВС України від 16 лютого 1998 р. № 840/Бч. «Робочі заходи щодо попередження групових порушень громадського порядку, масових безчинств на території України»; Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X.

В цих нормативно-правових актах регламентується порядок застосування спеціальних засобів працівниками поліції, дії правоохоронців при масових заворушеннях, права і обов'язки правоохоронних органів в таких ситуаціях, надається визначення термін «масові заворушення» але не надається їх класифікація за ступенем суспільної небезпеки. Тому вважаю за необхідне звернутись до наукових досліджень присвячених цьому питанню.

Як вже зазначалось масові заворушення частіш за все є таким, що перетворюються з мирних масових громадських заходів в наслідок провокацій або інших протиправних дій.

Для класифікації масових заходів насамперед потрібно визначити їх суспільну небезпеку та цілеспрямованість. В. М. Березан пропонує поділяти масові заходи на суспільно-політичні,

спортивні, релігійні та розважальні. Така класифікація дещо поверхова. Адже визначення “суспільно-політичні заходи” не повністю відповідає тому типу заходів, які належать до цієї групи. Суспільно-політичні заходи спрямовані на досягнення певних громадських та політичних цілей, але окремо слід виділити саме політичні, адже вони є найбільш небезпечними, оскільки в більшості випадків організуються політичними партіями та організаціями, які є в опозиції до влади і вони вважають, що з метою захоплення влади можуть використовувати будь-які форми і методи політичної боротьби. Підгрупою суспільно-політичних заходів потрібно визначити громадські заходи, які можуть мати політичне забарвлення, але можуть і не мати. До таких можна віднести, наприклад, святкування 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка та ін. Назва останньої групи заходів, яку пропонує В. М. Березан — розважальні, — не є коректною. Такі заходи, мабуть, необхідно назвати культурно-видовищними. Адже, наприклад, концерт гурту “Океан Ельзи”, який відбувся в Харкові 5 червня 2016 р., з одного боку, є розважальним, а з другого — це культурний захід і, крім того, він мав і політичне забарвлення, про це свідчить те, що соліст гурту присвятив одну з своїх пісень Надії Савченко.

В юридичній літературі існує також класифікація масових заходів за кількістю учасників. Кількість учасників — це дещо умовна величина, але від кількості учасників залежать певною мірою і зусилля з охорони громадського порядку та громадської безпеки під час їх проведення. Можна запропонувати класифікацію масових заходів за кількістю учасників, поділивши їх на декілька груп: малі — до 50 учасників, середні — від 50 до 100, великі — від 100 до 500 учасників та дуже великі — від 500 учасників.

Зазначена класифікація необхідна для визначення сил і засобів, які потрібно задіяти для охорони громадського порядку та громадської безпеки під час їх проведення. Масові заходи до 100 осіб є найбільш керованими, тобто такими, які можна спрямувати в необхідному напрямку, які можна контролювати і легко розосередити у зв’язку з виникненням загрози щодо переростання таких масових заходів у масовий безлад. Щодо масових заходів до 500 осіб, то в разі виникнення непорозумінь і конфліктів, владнати ці конфлікти є певною проблемою 125 як для організаторів, так і для представників державних і правоохоронних органів, завданням яких є забезпечення громадської безпеки та охорона громадського порядку. Дуже великі масові заходи, в яких беруть участь понад 500 осіб, є небезпечними, адже в більшості випадків при виникненні ускладнень та переростанні заходу в масовий безлад вони стають некерованими.

При масових заворушеннях вважаємо доцільно впроваджувати спеціальну операцію лише за таких ознак: 1) Діяння агресивно налаштованого натовпу містять в собі склад злочинів передбачених КК України або планується явно виражений замах на злочини; 2) При наявності загрози адміністративним будівлям, охоронюваним об’єктам, жилим приміщенням громадян, власності тощо. У всіх інших випадках допускається залучення правоохоронців зі спеціальними засобами впливу та спецпідрозділів Національної поліції лише для попередження подальших правопорушень. Агресивно налаштованому натовпу надається можливість схаменутись та зупинити протиправну поведінку. В такому випадку правоохоронці повинні максимально всім своїм виглядом продемонструвати наміри на мирне усунення конфлікту, але в той же час забезпечити особисту безпеку.

Саме при максимальному пацифізмі правоохоронців можливо в короткі строки припинити масові заворушення та уникнути будь-яких втрат. Про це свідчать і події революції Гідності які пройшла у Києві, де працівниками спецпідрозділу «Беркут» невинувато було використано спеціальні засоби. Такі дії тільки посилили супротив натовпу і призвели до кровопролитної боротьби.

Отже в ході дослідження було зроблено два основоположні висновки, це: 1) При будь-яких масових заходах необхідно забезпечити превенцію масових заворушень, тобто залучати на охорону публічного порядку і безпеки таку кількість правоохоронців яка буде достатньою для кількості людей, що беруть участь у заході. 2) Застосовувати спеціальні операції лише в крайніх

випадках і лише за наявності великої суспільної небезпеки. У всіх інших випадках натомість необхідно переконувати припинити протиправні дії лише мирним шляхом без застосування фізичної сили. Цей принцип і був покладений в основу реформування поліції.

УДК 351.746

Овчаренко В.В., начальник факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент, полковник; **Панченко В.Ю.**, начальник кафедри управління повсякденною діяльністю факультету №1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник.

ВІЙСЬКОВІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ ТА РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ЗБРОЙНІ ФОРМУВАННЯ”, “НЕПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНІ ФОРМУВАННЯ”

Серед функцій Національної гвардії України (НГУ) є й така як участь у спеціальних операціях зі знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань на території України, яка останнім часом привертає увагу дослідників у сфері державної безпеки. Однак при створенні оперативної обстановки, яка за їх поглядами може скластися, при певних обставинах, в тому чи іншому районі (регіоні) держави, дехто з науковців закладає в сутність термінів “Непередбачені законом воєнізовані формування”, “Непередбачене законом збройне формування” різне смислове значення, що з військової точки зору вимагає їх уточнення та розмежування для єдиного розуміння при проведенні наукових досліджень у сфері державної безпеки.

Разом з тим, у Карному кодексі України (ККУ) визначено два види незаконних утворень військового типу “Не передбачені законом воєнізовані формування” (НВФ) під якими розуміються формування, які мають організаційну структуру військового типу, єдиноначальність, дисципліну та підпорядкованість і в яких проводиться військова підготовка та “Не передбачені законом збройні формування” (НЗФ) до яких належать воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову зброю.

Однак слід зауважити, що така кримінально-правова класифікація є доволі поверхневою, адже при кримінально-правовій оцінці діяння, яке полягає у створенні вищезазначених формувань, право на існування мають декілька кримінально-правових норм, передбачених статтями ККУ, які передбачають кримінальну відповідальність за створення злочинних угруповань та участь у них, а саме: ст. 255, 257, 258, 260 ККУ.

Подібна класифікація вказує на те, що може існувати багато тлумачень поняття “НЗФ”, в результаті редакційної недосконалості статті 260 ККУ.

Предметний аналіз цієї статті ККУ (створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань) також вказує й на те, що тлумачення цих термінів обмежується лише викладеними у статті 260 ККУ та в примітках до неї окремими ознаками яких недостатньо для чіткого розуміння їх сутності та встановлення відмінностей між ними. Так сутність терміну “НВФ” зводиться до того, що вони, НВФ, мають організаційну структуру військового типу і в яких проводиться військова, стройова або фізична підготовка. Термін же “НЗФ” надається в примітках як воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну до використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю. Таким чином, терміни “НВФ” та “НЗФ” обмежуються тільки двома ознаками – наявністю організаційної структури військового типу та придатної до використання вогнепальної, вибухової зброї, яких недостатньо для того, щоб набути й тим і іншим статусу “формування”.

Таким чином, ККУ не вносить ясності в це питання, що в свою чергу вимагає уточнення й розмежування цих понять для єдиного розуміння їх сутності при проведенні наукових досліджень у сфері державної безпеки.

З військової точки зору, замість терміну “Непередбачені законом воєнізовані формування” більш доцільно використовувати термін “Непередбачені законом воєнізовані загони (групи)” визначення яких викласти в наступній редакції:

Непередбачені законом воєнізовані загони (групи) – незаконні воєнізовані утворення, які мають ознаки військової організації (на зразок військового підрозділу – рота, батальйон), а саме ієрархічну структуру військового типу, однорідний склад, єдиноначальність, підпорядкованість, дисципліну, переважно легке озброєння та військову підготовку і створюються для виконання спеціальних завдань диверсійними методами на початковому етапі розвитку збройного конфлікту в середині держави.

Що стосується терміну “Непередбачене законом збройне формування” то його визначення пропонується викласти в наступній редакції:

Непередбачене законом збройне формування – незаконне військове утворення, що має не менше двох загонів різнорідного складу зведених в єдину систему управління (на зразок військових частин – окремого батальйону, бригади або об’єднань – корпус), що створюється для досягнення певних політичних цілей військовими методами у збройному конфлікті в середині держави.

УДК 355.4

Гарбузов О.А., старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого; **Пономарьов В.О.**, старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, підполковник; **Меленті Є.О.**, доцент спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, кандидат військових наук, майор.

ОСНОВНІ СПОСОБИ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ ПІДРОЗДІЛАМИ ССО У СПЕЦІАЛЬНІЙ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ЗНЕШКОДЖЕННЯ НЗФ

Основні тактичні способи ведення бойових дій підрозділів сил спеціальних операцій (ССО) у спеціальній операції (СО) щодо знешкодження окремих незаконних збройних формувань (НЗФ) є: розвідувально-ударні дії, рейдово-штурмові дії, розвідувально-пошуково-ударні дії, оточення, засада, перехоплення, переслідування, наліт.

Дії спеціальних підрозділів при виконанні бойових завдань у СО по знищенню НЗФ у статтях Воробйова І.Н., Киселева В.Л. названі спеціальними військовими діями.

Спеціальні військові дії (СпВД) відносяться до числа "некласичних" форм збройного протистояння. Вони являють собою комплекс цілеспрямованих і взаємопов’язаних за завданнями, місцем, часом й способами тактичних заходів, здійснюваних частинами й підрозділами спеціального призначення у взаємодії з іншими військовими формуваннями та формуваннями інших силових структур і спрямованих на знищення терористичних, диверсійних і інших незаконно створених груп.

СпВД є складовим елементом СО, що проводиться з метою розгрому НЗФ у внутрішньому збройному конфлікті. Це дії низового тактичного рівня. Вони співвідносяться зі спеціальною операцією за масштабом і змістом, як загальновійськовий бій із загальновійськовою операцією.

Головна особливість СпВД ССО полягає в тому, що вони готуються й проводяться проти НЗФ, які, як правило, не вступають у відкриті збройні зіткнення з військами, а наносять удари нишком, використовуючи, в основному, партизанську тактику. Зрозуміло, що боротьбу з подібним ворогом неможливо організувати й вести за правилами звичайної тактики. Тут багато

чого представляється по-іншому. Такі основні категорії військового мистецтва як "бій", "противник" мають трансформований сенс.

Не захоплення об'єктів, місцевості стоїть в цьому випадку на першому плані, а створення необхідних політичних умов для мирного врегулювання внутрішнього конфлікту, завдання мінімальних збитків мирному населенню, недопущення великих втрат серед військовослужбовців.

Важлива особливість проведення таких СО полягає в тому, що військам протистоїть ворог, що може з'явитися й зникнути зненацька в будь-який час і в будь-якому місці. Тому тут немає чітко позначеної лінії фронту, але є повсюдна боротьба, немає тилу як зони відносної безпеки. Обстановка, коли всюди фронт, коли скрізь підстерігає небезпека, робить сильний психологічний вплив на військовослужбовців, морально й фізично вимотує їх.

У подібних умовах боротьба із противником повинна бути заснована на мистецтві, хитрості, своєчасному розкритті його задумів і планів. Найважливішу роль тут грають ефективні розвідувально-пошукові дії, що мають метою визначити місце розташування загонів НЗФ, їх бойовий склад, наявність опорних пунктів, баз, складів, пунктів управління. Для цього можуть залучатися сили й засоби агентурної, космічної, повітряної, радіо і радіотехнічної розвідки; розвідоргани сил спеціального призначення й військової розвідки. З метою уточнення отриманих від них даних доцільно застосовувати розвідувально-пошукові групи.

Для пошуку НЗФ можуть застосовуватися наступні способи проведення пошуку: пошук-огляд, пошук у районі, паралельний пошук, пошук по збіжних напрямках, пошук по спіралі, зустрічний пошук. Досить ефективним є так називаний естафетний пошук, що розроблений Т.А. Сутюшевим. Безпосереднє знищення терористичних, диверсійних загонів і груп, НЗФ провадиться в ході розвідувально-ударних і рейдово-штурмових дій.

Залежно від цілей і завдань спеціальної операції СпВД ССО можуть бути основою таких операцій чи тільки доповнювати проведення оперативних, режимних заходів. Однак при всіх обставинах тільки органічна єдність і найтісніший взаємозв'язок форм і способів дій різнорідних сил здатні забезпечити успіх операції.

УДК. 351.862.4

Минько О.В., старший викладач кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, майор; **Луговський І.С.**, доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ МОБІЛЬНИХ ГРУП ШВИДКОГО РЕАГУВАННЯ ДО ДІЙ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ СЛУЖБИ З ОХОРОНИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У РАЗІ УСКЛАДНЕННЯ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ

Відповідно до пункту 4 частини першої статті 2 Закону України "Про Національну гвардію України", та на основі Постанови Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 року № 971 "Про затвердження переліку органів державної влади, що підлягають безоплатній охороні Національною гвардією" з метою визначення правових засад організації та порядку несення служби з охорони органів державної влади військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України був виданий Наказ МВС України від 20.07 2016 року № 692 "Про затвердження Положення про організацію та несення служби з охорони органів державної влади військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України".

В даному документі визначені види військових нарядів, які залучаються до виконання службових завдань з охорони органів державної влади. Мобільна група швидкого реагування є одним з таких військових нарядів.

Мобільна група швидкого реагування (МГШР) - спеціальний військовий наряд на транспортному засобі в складі від трьох до п'яти військовослужбовців, призначений для вжиття невідкладних заходів при ускладненні оперативної обстановки поблизу органу державної влади, що охороняється, посилення його охорони, попередження та припинення правопорушень біля нього.

В Положенні про організацію та несення служби з охорони органів державної влади військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України зазначається, що у разі отримання команди до дій особовий склад групи негайно висувається до транспортного засобу, біля якого шикується з метою перевірки готовності до виконання службових завдань та уточнення завдання оперативним черговим військової частини або офіцером з керівництва службою військових нарядів (ОКСВН). У разі ускладнення оперативної обстановки вручається схема первинного блокування об'єкта, що охороняється, після чого група вирушає до цього об'єкта та діє згідно бойового розрахунку.

Разом з тим, тактика дій МГШР чітко не визначена. Порядок дій МГШР буде залежати від обстановки, що склалася, від характеристики органу державної влади і від ступеню підготовленості особового складу до дій у разі ускладнення оперативної обстановки.

Звичайно, у військових частинах, на яких покладені завдання з охорони органів державної влади, для кожного виду військового наряду розробляється необхідна службова документація з детальними інструкціями щодо дій у різних обставинах.

Але питання підготовки військовослужбовців Національної гвардії України до дій в складі МГШР потребує окремого розгляду, адже з урахуванням поставленого завдання та оперативної обстановки, яка склалася в ході виконання службових завдань особовий склад мобільної групи швидкого реагування може користуватися тактикою дій:

- військових нарядів з охорони громадського порядку та при припиненні масових заворушень;
- військових нарядів з охорони (первинного блокування) об'єкта, що охороняється;
- варт з охорони та оборони об'єкта, що охороняється;
- відділення (малих бойових груп) в ході ведення оборонного та наступального бою в умовах міста.

Особливу увагу слід приділяти набуттям необхідних навичок особового складу МГШР у способах та прийомах пересування особового складу у бою в умовах міста при діях в пішому порядку у складі бойової групи при загрозі актів тероризму на об'єкті, що охороняється та поблизу нього, а також навичкам ведення ближнього бою в приміщеннях та на вулицях.

Крім того, весь особовий склад МГШР повинен володіти основами тактичної медицини і порядком надання першої медичної допомоги при нещасних випадках, бути готовим до застосування спеціальних засобів, прийомів рукопашного бою, засобів пожежогасіння, ліквідації наслідків стихійного лиха, тощо.

Особовий склад МГШР повинен ретельно відбиратися зі складу підрозділів спеціального призначення, або підрозділу, який виконує службово-бойові завдання з охорони органів державної влади та відповідним чином готуватися до дій в складі даного військового наряду з охорони органів державної влади.

На даний момент науково-педагогічний склад кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України на замовлення Управління з охорони громадського порядку ГУ НГУ вже розпочав розробку наукової праці за темою "Дії мобільних груп швидкого реагування при виконанні завдань служби з охорони органів державної влади у разі ускладнення оперативної обстановки" в якому також піднімаються проблемні питання підготовки особового складу МГШР до дій за призначенням.

УДК 355.45

Мірошниченко Г.М., старший викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Міжнародна практика збройного протистояння на Близькому сході та Південне - Європейському регіоні на рубежі XX – XXI століть свідчить, що на певних територіях виникають збройні конфлікти, які проводяться поза норм та правил міжнародної колективної безпеки Організації Об'єднаних Націй.

Традиційні збройні конфлікти, в яких беруть участь держави або групи держав поступово змінюються на збройне протистояння міжнародному тероризму, який на теперішній час становиться домінуючою загрозою міжнародному миру та безпеки.

В нових історичних умовах міжнародний тероризм становиться основним джерелом в розв'язанні асиметричного збройного протистояння, яке уявляє собою збройну боротьбу між регулярними збройними силами, поліцейськими формуваннями будь-якої держави та транснаціональними воєнізовано-кримінально-терористичними силами.

Для створення умов щодо зриву миротворчої діяльності ООН по збереженню міжнародного миру та безпеки міжнародний тероризм завдяки налагодженим інтернаціональним зв'язкам отримує можливість об'єднання кримінально - терористичних структур та найманців в єдину воєнізовану армію.

За досвідом асиметричних збройних конфліктів у період з 1991 року по 2017 рік на регіонально - глобальному рівні відмічається масове застосування масштабних воєнізованих формувань "Ісламської Держави" на території Близького Сходу.

Основні зусилля воєнізованої сили міжнародного тероризму спрямовуються на розв'язання одночасного або послідовного асиметричного збройного протистояння з на вв'язуванням воєнно-політичної волі з метою захоплення певної території з подальшим утворенням політичної, соціальної та економічної автономії або створення нового державного об'єднання при повному ігноруванні норм і правил міжнародного гуманітарного права.

Практика масштабного асиметричного збройного протистояння на території Сирійської Арабської Республіки свідчить, що воєнізована сила міжнародного тероризму проводять асиметричні операції, які спрямовуються на розгром державних регулярних збройних сил та правоохоронних силових структур з метою захоплення політичної влади, певних територій з важливими економічно-промисловими об'єктами, транспортно-енергетичними комунікаціями з послідовним переходом на самофінансування своєї політико-терористичної діяльності за рахунок реалізації стратегічних ресурсів за допомогою міжнародних кримінальних (злочинних) організацій.

Для досягнення своєї мети методи застосування воєнізованої сили залежать від умов обстановки, визначених завдань, наявних сил і засобів і полягають:

- в проведенні наступально-оборонних дій по розгрому проти стоячих урядових збройних сил, захопленню та утриманню стратегічно важливих адміністративних центрів та важливих у соціально – економічному відношенні об'єктів.

- в розгортанні кримінально - терористичного насилля проти цивільного населення на підконтрольних територіях при повному ігноруванні норм і правил міжнародного гуманітарного права.

В підтриманні воєнізованих загонів найманців в асиметричному збройному конфлікті на території Сирійської Арабської Республіки активно приймають участь міжнародні транснаціональні кримінальні організації, які представляють собою мережу структурно оформлених злочинних груп і свою кримінально-терористичну діяльність спрямовують на

створення криміногенної обстановки шляхом розгортання кримінально-терористичного насилля на підконтрольних територіях.

Виходячи із вищевказаного для здійснення протидії воєнізованої сили міжнародному тероризму виникає необхідність в об'єднанні силових компонентів правоохоронних міністерств та відомств держави з одночасним розробленням методів застосування сил охорони правопорядку спроможного у своєчасному виявленні та в адекватному реагуванні щодо нейтралізації зовнішньої асиметричної загрози.

УДК 355.457.1

Івашков Ю.Б., начальник кафедри управління Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, кандидат педагогічних наук, доцент, полковник; **Онищук С.В.**, старший викладач кафедри управління Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, кандидат військових наук, підполковник.

ПРОГНОЗУВАННЯ ЗМІН РЕЖИМІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Державна прикордонна служба України (далі – ДПСУ) виконує покладені на неї законом завдання у різних умовах обстановки. В ході попередніх досліджень були визначені загальні режими функціонування ДПСУ в мирний час та в умовах особливого періоду, визначено інформаційні ознаки, які свідчать про загострення обстановки, що може призвести до зміни режиму функціонування ДПСУ, розроблено математичну модель прогнозу змін режимів функціонування ДПСУ, яка враховує значення цих ознак, та визначено граничні показники ступеня загострення обстановки для кожного режиму функціонування. Забезпечення завчасної підготовки Державної прикордонної служби України до функціонування в різних режимах, прийняття доцільних управлінських рішень можливе за умови здійснення прогнозування змін режимів функціонування.

В роботі розроблено методику прогнозування змін режимів функціонування ДПСУ із застосуванням розроблених у попередніх роботах моделі зміни режимів функціонування ДПСУ та граничних показників ступеня загострення обстановки для кожного режиму функціонування. Алгоритм використання методики включає наступні етапи:

1. Збір даних обстановки, визначення поточних значень інформаційних ознак із визначеною періодичністю Δt . Формування матриці спостережень X_{rn} .
2. Стандартизація значень ознак x_{rp} , введення коефіцієнта ваги k , формування еквівалентної матриці Z_{rn} .
3. Розрахунок відстаней між векторами поточних спостережень та опорним вектором максимального загострення обстановки.
4. Визначення ступеня загострення обстановки L_{hp} для кожної точки спостережень.
5. Визначення швидкості v_p та прискорення a зміни ступеня загострення обстановки.
6. Прогнозування часу зміни режиму функціонування ДПСУ t_i .

Методика дозволяє здійснити прогнозування на основі мінімум трьох точок поточних спостережень із визначеною періодичністю Δt . Результатом застосування методики є визначення прогнозованого часу переходу ДПСУ із поточного режиму функціонування у наступні.

УДК 351.746.1:004 (043.3)

Ковальов Д.В., начальник відділу прикордонної служби «Чонгар» Бердянського прикордонного загону Державної прикордонної служби України, капітан.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗМІСТУ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВАРІАНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТРОЛЬНИХ ПУНКТАХ В'ЇЗДУ / ВИЇЗДУ

У доповіді представлено зміст розробленої методики визначення раціонального варіанту організації оперативно-службової діяльності (ОСД) відділів прикордонної служби (ВПС) типу «А» в контрольних пунктах в'їзду / виїзду (КПВВ).

Запропонована методика надає можливість попередньо оцінювати ефективність дій та підбирати значення керованих параметрів, передбачати очікуване навантаження та своєчасно формувати необхідний ресурс у діапазоні вимог виконання ОСД в КПВВ. Це надає змогу інтерактивно приймати обґрунтовані рішення щодо вибору раціонального варіанту організації ОСД ВПС типу «А» в КПВВ.

Представлений у доповіді алгоритм методики надав можливість ілюстративно обґрунтувати порядок роботи методики.

На вимогу керівних документів на ділянці відповідальності ВПС типу «А» проводиться постійний моніторинг загроз і ризиків прикордонного контролю в КПВВ усіма наявними силами та засобами з метою добування інформації, даних системи інформаційного забезпечення про можливі правопорушення, що передбачено в першочерговій позиції методики. Збір і накопичення даних: ознакових портретів правопорушень, загроз і ризиків є підґрунтям у формуванні елементів варіанту організації ОСД в КПВВ. Початковим етапом при цих діях є оцінка достовірності інформації про обстановку межах дорожнього коридору пропуску осіб, транспортних засобів та вантажів через лінію зіткнення.

У результаті опрацювання інформації визначаються інформаційні ознаки та їх вага у портретах правопорушників, правопорушень і загроз із подальшим прогнозуванням розвитку загроз, формуванням показника інтенсивності потоку об'єктів контролю.

На основі визначення ймовірності правильної ідентифікації правопорушень визначаються необхідні значення результуючого показника оцінки ефективності прикордонного контролю в КПВВ та припустимі значення довжини та часу очікування в черзі на кожній і-й точці контролю в КПВВ.

У подальшому визначається загальний показник оцінки ефективності прикордонного контролю на кожній точці контролю в КПВВ.

Наступним етапом методики на основі використання матриці спостережень, є визначення значення проміжного показника ступеня загострення обстановки, час можливого виникнення загрози та її реалізації у межах дорожніх коридорів в районах функціонування прикордонних підрозділів.

Крім зазначеного, формульна схема методики забезпечує реалізацію моделі визначення ймовірності проведення в КПВВ диверсійно-розвідувальної та терористичної діяльності.

Головним параметром варіанта застосування прикордонного наряду на КПВВ є кількість сил та засобів, які необхідні та достатні для виконання покладених на підрозділ завдань в умовах обстановки яка склалася.

Запропонований алгоритм методики визначення раціонального варіанту організації оперативно-службової діяльності відділів прикордонної служби типу «А» в контрольних пунктах в'їзду / виїзду передбачає впорядковане використання всіх елементів відповідної моделі з метою розробки рекомендацій щодо визначення характеристик раціонального варіанту організації ОСД прикордонного наряду в КПВВ, що є підставою для проведення подальших досліджень.

УДК 343.95

Світличний В.А., доцент кафедри кібербезпеки факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат технічних наук.

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В демократичному суспільстві головне завдання державної влади, зокрема виконавчої, □ забезпечення прав і свобод громадян. Одним з найбільш серйозних втручань з боку правоохоронних органів в життєдіяльність громадян являється застосування до них спеціальних засобів Національної поліції. В зв'язку з цим питання застосування спеціальних засобів Національної поліції при охороні громадського порядку і проведенні спеціальних операцій є предметом адміністративно-правового регулювання та реалізації органами держави.

Застосування спеціальних засобів Національної поліції України визначається не тільки доцільністю й ефективністю заходу. В першу чергу, ця діяльність повинна бути оцінена з точки зору правомірності. Це означає, що в усіх без винятку випадках вона повинна базуватися на вимогах норм законів та підзаконних нормативних актів і ніякими оперативними, організаційними та іншими міркуваннями виправдана бути не може. У зв'язку із зазначеним неприпустимим у діяльності Національної поліції є будь-яке неправомірне, недосконале застосування засобів спеціальної техніки, що може завдати шкоди державним та особистим інтересам громадян, які охороняються Конституцією України (статті 3, 8, 17, 21, 28, 29, 30, 31, 32, 55). Одним із головних питань професійно-технічної підготовки поліцейських є вивчення та розуміння правових основ і вимог законності під час застосування засобів спеціальної техніки в діяльності Національної поліції. Як відомо, таке застосування може мати процесуальний, оперативний, організаційний чи профілактичний характер. Незалежно від напрямку застосування та характеру використовуваних технічних засобів цей процес базується на нормах закону, як і вся інша діяльність правоохоронних органів. Проте різноманітна сутність цих видів діяльності, специфіка використання її результатів визначають специфіку їх нормативного регулювання.

Правова основа застосування засобів спеціальної техніки – це система правових норм, підзаконних нормативних актів та правил, які визначають допустимість або регламентують порядок і умови їх використання.

Під час застосування спеціальних засобів поліцейські керуються вимогами таких документів, як:

- 1) Конституція України (статті 3, 8, 17, 21, 28, 29, 30, 31, 32, 55);
- 2) Закон України «Про Національну поліцію» (статті 42, 43, 45);
- 3) постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.1991 № 49;
- 4) постанова Кабінету Міністрів України від 07.09.1993 № 706;
- 5) наказ МВС України від 30.03.1991 № 118;
- 6) Статут патрульно-постової служби міліції України (ст. 200-216);
- 7) наказ МВС України від 16.01.1997 № 30.

Рішення про застосування спеціальних засобів приймає посадова особа, яка відповідає за забезпечення публічної безпеки і порядку в даному населеному пункті, або керівник конкретної спеціальної операції. Поліцейський, який діє індивідуально, приймає рішення про застосування спеціальних засобів самостійно відповідно до вимог чинного законодавства. Вид та інтенсивність застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення. Крім того поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату.

Поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування спеціальних засобів і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невинуватим або неможливим. Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу. Про застосування спеціальних засобів, а також про будь-які ушкодження або смерть, які спричинені особі внаслідок застосування поліцейським спецзасобів, працівник поліції негайно письмово доводить до відома безпосереднього начальника для сповіщення прокуророві.

Поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Якщо поліцейський заподіяв особі поранення або каліцтво внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора.

Підводячи підсумок викладеного зазначимо, що процес впровадження в діяльність Національної поліції спеціальних засобів без сумніву буде розвиватися і надалі. Застосування спеціальних засобів Національної поліції при охороні громадського порядку і проведенні спеціальних операцій незважаючи на свою складність і неоднозначність, є предметом адміністративно-правового регулювання та реалізації органами держави забезпечення основних прав і свобод громадян України.

УДК 354: 340.133:340.134

Євсєєв В.О., заступник начальника кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник.

МОЖЛИВІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

Саме сьогодні, за всю історію незалежності, Україна протистоїть самому серйозному виклику своїй національній безпеці. Загострення соціально-політичної кризи в державі за умов ведення проти України гібридної війни, підвищення ймовірності скоєння на її території диверсійно-терористичних актів та руйнування численних об'єктів інфраструктури в зоні проведення антитерористичної операції – все це визначає ті сучасні реалії, в яких сьогодні існує Україна, і в яких має забезпечуватися безпека її громадян, суспільства і держави.

Очевидно, що сектор безпеки та оборони України потребує докорінного реформування, яке має відбуватися з урахуванням світового досвіду та проголошеного курсу на євроінтеграцію і вступу в Організацію Північноатлантичного договору (НАТО).

Зазначені чинники роблять особливо актуальним удосконалення захисту об'єктів критичної інфраструктури України, який активно розвивається у провідних країнах-членах Європейського Союзу та НАТО як один із сучасних шляхів реалізації політики безпеки людини, суспільства та держави.

Проведений аналіз досвіду захисту об'єктів критичної інфраструктури в провідних країнах світу, вивчення і узагальнення надбань вітчизняних фахівців в предметній галузі з урахуванням прийнятих в Україні нових нормативно-правових актів в сфері захисту об'єктів критичної інфраструктури показав, що можливими шляхами удосконалення захисту об'єктів критичної інфраструктури нашої держави можуть бути:

- прийняття нових або внесення змін в існуючі нормативно-правові акти з метою визначення основних понять (захист критичної інфраструктури, суб'єкти захисту критичної інфраструктури тощо);
- розроблення критеріїв та методології віднесення об'єктів до переліку об'єктів критичної інфраструктури;
- створення загального переліку об'єктів критичної інфраструктури України;
- внесення змін до існуючої класифікації загроз об'єктам критичної інфраструктури;
- утворення органу, який буде визначений як відповідальний за координацію діяльності всіх суб'єктів захисту об'єктів критичної інфраструктури України.

УДК 355.45: 355.425.6: 519.2: 519.81

Катещенок А.В., начальник Центру охорони праці і пожежно-технічного нагляду Служби безпеки України, полковник.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРИКРИТТЯ ВАЖЛИВИХ ОБ'ЄКТІВ ВІД ДИВЕРСІЙНИХ СИЛ ПРОТИВНИКА, ЯКІ ДІЮТЬ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ЗАПАЛЮВАЛЬНОЇ ЗБРОЇ БЕЗ ПРОНИКНЕННЯ НА ОБ'ЄКТ ДИВЕРСІЇ

У випадку розв'язання нової війни противник буде прагнути завдати поразки не тільки збройним силам протиборчої сторони, але і важливим об'єктам, розташованим у їхньому глибокому тилу. У цих цілях постійно удосконалюються бойові можливості і способи застосування диверсійно-розвідувальних формувань. Аналіз поглядів на застосування диверсійно-розвідувальних сил (ДРС) у сучасній війні показує, що вони будуть застосовуватися не епізодично, а систематично, комплексно і масовано.

Разом з тим, у вітчизняних керівних документах та наукових працях зміст проти диверсійної боротьби, як правило, зводиться до розгляду способів протидії диверсійно-розвідувальним групам (ДРГ), що здійснюють дії, характерними рисами яких є раптові короткочасні удари із використанням маневру та швидким виходом із бою. При цьому не приділяється достатньої уваги можливим варіантам дій ДРС противника із застосуванням запалювальної зброї без проникнення на об'єкт диверсії.

В рамках дисертаційного дослідження відповідного проблемного питання проведено аналіз досвіду застосування запалювальної зброї та її характеристик. Результати аналізу свідчать про те, що вона спроможна вирішувати різноманітне та широке коло завдань по ураженню, як особового складу так і озброєння, військової техніки, об'єктів, що містять легкозаймисті матеріали, та реалізує при цьому, як вогневу так і запалювальну дію. З урахування цього противник може застосувати різні сили і засоби: ДРГ, засоби повітряного нападу (особливо безпілотні літальні апарати), диверсійні розвідувально-ударні групи (взвод-два), які здатні здійснити рейд у заданий район проведення спеціальних акцій.

З урахуванням поглядів ймовірних противників на застосування ДРС боротьба з ними в сучасних умовах неминуче прийме дуже широкі масштаби. Отже, боротьба з диверсійно-розвідувальними формуваннями противника повинна вестися постійно, на всій території країни з залученням до цієї задачі різних сил і засобів.

Тому в умовах сучасних бойових дій особливого значення набувають питання прикриття важливих об'єктів від здійснення диверсій та терористичних актів, особливо питання організації взаємодії сил охорони правопорядку.

З метою визначення раціональних способів взаємодії сил охорони правопорядку визначені сутність та мета прикриття важливих об'єктів, фактори, що впливають на ефективність взаємодії сил охорони правопорядку під час прикриття важливих об'єктів.

Розроблена математична модель процесу виникнення й розповсюдження пожежі у разі диверсій, що здійснюються шляхом ініціювання пожеж на важливих елементах об'єкта без проникнення на його територію. Програмна реалізація даної моделі в системах підтримки прийняття рішень забезпечить командирів і штаби необхідними вхідними даними для проведення прогнозу та оцінювання наслідків застосування запалювальної зброї і подальшого прийняття рішення з організації взаємодії сил охорони правопорядку під час прикриття об'єктів від диверсійних дій противника.

Сформульована задача оцінювання ефективності взаємодії, визначений порядок вибору критерію прийняття рішень з організації взаємодії залежно від інформаційної ситуації, розглянуті методи рішення задачі багатокритеріального вибору ефективного способу взаємодії сил охорони правопорядку під час прикриття важливих об'єктів від підливних дій диверсійних сил противника.

Розроблена математична модель для визначення раціональних способів взаємодії сил охорони правопорядку з прикриття важливих державних об'єктів від підливних дій диверсійних сил противника. Суть розробленої моделі полягає в тому, що визначення раціональних способів взаємодії здійснюється за допомогою математичного апарату теорії нечітких множин на основі аналітичних залежностей, які характеризують ймовірність поразення важливих об'єктів повітряними і наземними диверсійними силами противника. Застосування даної моделі в системах підтримки прийняття рішень дає можливість побудувати відповідну послідовність способів взаємодії від більш раціонального до менш доцільного в залежності від інформаційної ситуації, в якій приймається рішення.

На підставі аналізу отриманих результатів встановлено, що процес взаємодії має певну функціональну структуру, яка відображає функціональний взаємозв'язок між способами дій противника, способами застосування сил охорони правопорядку та способами їх взаємодії. З метою математичного опису процесу взаємодії сил за основними способами взаємодії побудована математична модель функціональної структури процесу взаємодії з використанням апарату матричної алгебри.

Отримані результати дозволили розробити методіку визначення раціональних способів взаємодії сил охорони правопорядку при протидії диверсіям, що здійснюються шляхом ініціювання пожеж на важливих елементах об'єкта без проникнення на його територію. Основна наукова ідея, що закладена у методіку, полягає у декомпозиції задачі багатокритеріального вибору ефективного способу взаємодії на основі аналізу властивостей відношення переваги на множині альтернатив із застосуванням апарату нечіткої логіки.

УДК 355.45:623.765.(043.3)

Колянда В.В., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Дробаха Г. А.**, головний науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, доктор військових наук, професор.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ЧИННИКІВ РАПТОВОСТІ ДІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ЗНЕШКОДЖЕННЯ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ

Підвищення ефективності виконання завдань участі військових формувань та правоохоронних органів у спеціальних операціях (СпО) із знешкодження незаконних збройних формувань (НЗФ) є пріоритетним напрямком сучасної військової науки.

Відомо, що раптовість, як один із найважливіших принципів воєнного мистецтва, суттєво впливає на ефективність бойових дій. В той самий час у наукових працях з наведеної проблематики не представлено переконливих доказів, щодо впливу раптовості на ефективність дій військових формувань та правоохоронних органів у зазначених СпО та не доведено можливість досягнення раптовості в умовах внутрішнього збройного конфлікту (ВЗК).

Проведений аналіз застосування принципу раптовості під час ведення бойових дій (операцій) у ВЗК засвідчив, що у 68% СпО застосовувався принцип раптовості, майже у 50 % операцій противник був приголомшений і не чинив опір, а співвідношення втрат у особовому складі та бойовій техніці складало у середньому 1:10 на користь урядових сил.

Аналіз світового досвіду ведення бойових дій (СпО) в умовах конфліктів низької інтенсивності показав, що військове керівництво провідних країн світу приділяє значну увагу застосуванню принципу раптовості, врахування чинників раптовості дій сприяє досягненню успіху у найкоротший час, за найменших втрат своїх сил і засобів. Тому підвищення ефективності бойового застосування формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ завдяки застосуванню форм і способів дій, що враховують чинники раптовості є актуальним.

Огляд наукових праць з наведеної проблематики свідчить, що відомі підходи не враховують застосування чинників раптовості дій типового угруповання НГУ у СпО із знешкодження типового НЗФ в умовах збройного конфлікту у будь-якому регіоні України, відповідний науково-методичний апарат не розроблений.

Таким чином завдання щодо розроблення методики визначення впливу чинників раптовості на ефективність виконання завдань для обґрунтування умов досягнення раптовості дій формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ у зоні збройного конфлікту є актуальним.

Напрямок подальшої роботи є визначення, ранжирування та оцінювання значущості чинників досягнення раптовості дій формувань НГУ у СпО із знешкодження НЗФ.

УДК 355.4

Белашов Ю.О., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Онопрієнко О.С.**, старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, майор.

ТАКТИКА ДІЙ ПРИ ВЕДЕННІ БОРОТЬБИ З ДИВЕРСІЙНО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ ГРУПАМИ ПРОТИВНИКА

Виконання завдань по боротьби з диверсійно – розвідувальними групами (ДРГ) здійснюватиметься, як правило різноманітним і різноманітним угрупованням військ, за

відсутності чітко вираженої лінії фронту, на розрізних, нерідко ізольованих напрямках, у відриві підрозділів від основних сил, при високому рівні самостійності, в умовах, коли противник застосовує партизанські способи боротьби, засідки, нічні дії, наносить раптові удари. Поставлені завдання будуть вирішуватися розрізненими загонами і групами, що, як правило, формуються за цільовим призначенням, переважно нетрадиційними методами. Організація виконання завдань і управління підрозділами значно ускладнюються у зв'язку з одночасним виконанням завдань в декількох районах (осередках).

В ході ведення боротьби з ДРГ та іррегулярними формуваннями заслуговують питання організації взаємодії різних силових структур. При цьому головне завдання полягає не в досягненні формальної підпорядкованості різновідомчих сил і засобів, а в чіткому розумінні кожним із взаємодіючих командирів, офіцерів штабів ролі і місця свого угруповання, з'єднання (частини, підрозділу) в операції, а також особистої відповідальності за виконання поставленого завдання. Іншими словами, узгодження зусиль військ різних силових структур при виконанні загального завдання набирає своєї і найбільш складної форми взаємодопомоги, що потребує особливого такту у взаємовідносинах, вміння знаходити спільну мову, визначати загальні (взаємні) інтереси. Це потребує детального опрацювання й узгодження:

- способів спільного вирішення завдань;
- складу військ, які братимуть участь в бойових діях;
- тривалості й послідовності виконання запланованих завдань;
- районів, рубежів, об'єктів (цілей) дій;
- умов, способів і часу спільного застосування засобів ураження, а також обмежень їх застосування в населених пунктах;
- питань організації управління і зв'язку, всебічного забезпечення, оповіщення, розпізнавання тощо.

Однією з найважливіших особливостей організації взаємодії є необхідність узгодження з місцевими органами влади таких питань, як надання допомоги, обмін інформацією щодо дій іррегулярних і диверсійно-розвідувальних формувань, оповіщення, підтримання зв'язку, охорона об'єктів життєзабезпечення мирного населення, підтримання режиму воєнного часу, створення комендатур (встановлення комендантського часу, пропускного режиму, обмеження і регулювання руху автотранспорту, супроводження колон, доставка вантажів, припинення заворушень тощо).

Отже важливими елементами дій у боротьбі з диверсійно-розвідувальними та іррегулярними формуваннями противника є проти партизанська, проти диверсійна, проти терористична й інформаційно-ідеологічна боротьба.

УДК 621.396

Меленті Є.О., доцент спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, кандидат військових наук, майор; **Гарбузов О.А.**, старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого; **Пономарьов В.О.**, старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, підполковник.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

Враховуючи досвід останніх суспільно-політичних подій в Україні, найімовірніше на початковому етапі збройного конфлікту домінуватимуть інформаційні спеціальні операції щодо дестабілізації внутрішньої суспільно-політичної обстановки, загострення міжетнічних та міжконфесійних відносин в країні (окремої території), атаки в кібернетичному просторі спрямовані на порушення роботи автоматизованих систем державного та військового

управління, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури. Відбувається трансформація класичного поняття поле бою в бойовий простір, в якому противник може з'явитися в будь-якому місці та застосувати непередбачувану технологію нападу. За таких умов, з метою ефективної протидії реальним та потенційним загрозам суверенітету, територіальній цілісності та недоторканості України, актуальним постає питання всебічного забезпечення спеціальних підрозділів сектору безпеки та оборони.

Досвід проведення бойових дій в районі проведення антитерористичної операції на Сході України свідчить, що для успішного виконання бойового завдання, мінімізації втрат серед військовослужбовців та цивільного населення, зростає потреба у всебічному інформаційному забезпеченні Сил спеціальних операцій Збройних Сил України та спеціальних підрозділів правоохоронних органів України й військових формувань, оскільки саме спеціальні підрозділи вирішують нестандартні бойові завдання.

Невід'ємною складовою підготовки до проведення спеціальної операції та безпосередньо в ході її проведення є отримання достовірної розвідувальної інформації в режимі реального часу про противника (склад, положення, місця розташування його вогневих засобів), характер місцевості, умови спостереження та ведення вогню. З метою перехоплення й аналізу випромінювань радіоелектронних засобів противника використовуються засоби радіоелектронної розвідки (радіорозвідка, радіотехнічна, радіолокаційна, інфрачервона, лазерна, звукова, гідроакустична). В умовах широкого використання противником різного роду випромінюючих засобів, приймально-передавальної апаратури зв'язку, засобів навігації необхідно поліпшувати тактико-технічні характеристики систем радіомоніторингу. Зокрема, альтернативним шляхом збільшення дальності виявлення об'єктів радіовипромінювання є використання явища надрефракції. За певних метеорологічних умов над землею поверхнею утворюються області простору з аномально малим коефіцієнтом затухання радіохвиль – тропосферні хвилеводи. Використання явища хвилеводного розповсюдження радіохвиль може значно збільшити дальність виявлення засобів радіоелектронної розвідки.

В доповіді розглянуто можливість збільшення зони контролю радіоелектронної обстановки системами радіомоніторингу враховуючи явище надрефракції. Наведено математичні співвідношення для розрахунку електромагнітного поля за межами дальності прямої видимості засобів радіоелектронної розвідки.

УДК 34.07

Євтушок В.А., старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, підполковник поліції;
Петров В.О., курсант 4-го курсу факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ, капрал поліції.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

На тлі посилення економічних, соціальних та воєнних загроз, зростання нестабільності у світі постають нові виклики національній безпеці, зокрема поширення зброї масового ураження, тероризм, транснаціональна організована злочинність, ескалація міждержавних і громадянських конфліктів, які стають дедалі інтенсивнішими і охоплюють практично всі регіони нашої держави і більшість країн світу.

В цих умовах проблема публічної безпеки протягом останніх років розвитку нашої держави у зв'язку з агресією Росії, анексією Криму, антитерористичною операцією на сході України набуває своєї актуальності.

Тому питання ефективності заходів, які вживаються з метою забезпечення дієвої протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави є визначальними.

Складність ситуації ще полягає у тому, що існуючі моделі, які залишились у спадок від Радянського Союзу, зокрема правоохоронної та судової систем, за багатьма критеріями не відповідають міжнародним стандартам за нормами ефективності та раціональності їх застосування.

Сучасні тенденції розвитку науки та широкого розповсюдження інформаційних технологій вимагають адекватної реакції з боку правоохоронних органів насамперед в аспекті використання сучасних технологій у їх діяльності.

Оскільки під час проведення заходів із забезпечення публічної безпеки та порядку при проведенні мітингів, маніфестів, футбольних матчів є вірогідність виникнення масових заворушень чи групових порушень публічного порядку, з метою найбільш ефективного використання сил та засобів зведених загонів особового складу Національної поліції доцільно впроваджувати на озброєння органів Національної поліції сучасні технічні пристрої, наприклад, такі як квадрокоптери.

Необхідність їх застосування викликана тим, що за допомогою квадрокоптерів значно зменшується час на пошук організаторів та активних учасників масових заворушень, зростає ефективність координації групи документування та групи озброєння, виникає можливість оперативного встановлення осіб, які використовують горючі або вибухонебезпечні речовини, вогнепальну зброю та піротехнічні засоби, спрощується система збору та обробки оперативної інформації на певному секторі, підвищується раціональність розосередження особового складу зведеного загону органів Національної поліції.

Варто наголосити, що в інших підрозділах вже активно використовують квадрокоптери для виявлення, розслідування та розкриття злочинів. Так, за зверненням місцевого жителя м. Здолбунове до поліції з повідомленням про угон автомобіля Toyota RAV4, що належить йому на праві приватної власності, правоохоронцями було вжито ряд заходів у ході яких було встановлено, що зловмисники не доїжджаючи до поліцейського посту, що на виїзді з міста, залишили автомобіль на дорозі, а самі залягли в кукурудзяному полі неподалік від дороги. Поліцейські, у свою чергу, з метою найбільш ефективного використання часу та людського ресурсу застосували квадрокоптери з метою пошуку зазначених осіб, внаслідок чого зловмисників було виявлено та затримано.

За словами першого заступника голови Національної поліції В'ячеслава Аброськіна, використання аеророзвідки вже приносить перші результати. Поліцейські з підрозділу по боротьбі з наркозлочинністю за допомогою безпілотників знайшли 36 ділянок в Дніпропетровській області, засіяних коноплями. "Уже встановлено і затримано 37-річного громадянина, який організував цей процес", - підсумував Аброськін.

Як зазначив керівник відділу аеропідтримки при департаменті патрульної поліції Віталій Фещенко, квадрокоптери зможуть виявляти осередки лісових пожеж, а також допоможуть шукати заблукалих в лісах громадян. І проводити розвідку з повітря на тих об'єктах, де, наприклад, забарикадувалися злочинці. У Нацполіції додають, що зараз безпілотники найефективніше використовують у Дніпропетровській та Київській областях. У планах - створення спецгруп аеророзвідка в кожному регіоні.

Розглядаючи питання підвищення ефективності використання сучасних технічних засобів при забезпеченні публічної безпеки та порядку неможливо оминати досвід провідних зарубіжних країн у даному напрямку. Так, Департамент полиции Девона и Корнуолла в Великобританії створив новий підрозділ, повністю складений з спеціалізованих квадрокоптерів. Отряд БПЛА буде вести нагляд в режимі 24/7. Дрони будуть вести виключно спостереження за всім, що відбувається на ввіреній їм території. Сюди входить, в тому числі, ведення фотозйомки

і відеозапису на місцях злочинів, розшук підозрюваних і зниклих без вісти людей і спостереження за тим, що відбувається на дорогах загального користування.

Отже, враховуючи позитивний досвід використання квадрокоптерів у діяльності поліції при виявленні, розслідуванні та розкритті злочинів, досвід впровадження спеціальних підрозділів у Великобританії та сучасні тенденції до поширення використання досягнень науки і техніки у правоохоронній діяльності, на нашу думку, доцільно було б впровадити залучення квадрокоптерів при проведенні заходів спрямованих на забезпечення публічної безпеки та порядку.

УДК. 351.862.4

Савін А.А., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 Національної академії Національної гвардії України, майор

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ, КОНСУЛЬСЬКИХ УСТАНОВ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ, ПРЕДСТАВНИЦТВ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ ВІЙСЬКОВИМИ ЧАСТИНАМИ І ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Організація та несення служби з охорони дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України – є одним із найважливіших питань, щодо здійснення заходів, необхідних для забезпечення безпосереднього захисту осіб, представляючих дані представництва та установи, а також перелік питань щодо імунітету цих представництв. Одним із найважливіших дипломатичних імунітетів є, безперечно, імунітет, який забезпечує недоторканність дипломатичного представництва.

Відповідно до Віденської конвенції 1961 р. «приміщення представництва» — це будинок (або ж його частина), в якому розміщується представництво. Це стосується й резиденції глави представництва, незалежно від того, хто володіє правом власності на неї, а також земельної ділянки, що обслуговує цей будинок чи його частину. В поняття «земельна ділянка», згідно з Коментарем Комісії міжнародного права ООН, входять також сад і автостоянка, що належать представництву. Загалом цей дипломатичний Імунітет регламентується ст. 22 згаданої Конвенції. В ній роз'яснюється, що приміщення представництва є недоторканими. Власті держави перебування не можуть проникнути в ці приміщення інакше, як з дозволу глави представництва. Заборона вступати в приміщення представництва без дозволу його глави має абсолютний характер. Це правило не має ніяких винятків, і його потрібно дотримуватись навіть у випадку пожежі в дипломатичному представництві або захоплення останнього терористами.

Неприпустимість доступу місцевих властей в приміщення дипломатичного представництва без згоди його глави виключає тим самим можливість здійснення таких примусових заходів, як обшук, арешт, реквізиція, та виконавчих дій.

Забезпечуючи недоторканність приміщень дипломатичного представництва, держава перебування зобов'язана попереджувати дії місцевих властей, які можуть завдати шкоди, порушити спокій або принизити гідність дипломатичного представництва. Йдеться про попередження свідомих ворожих акцій з боку місцевих властей, їхні дії, які в тій чи іншій мірі зачіпають інтереси дипломатичного представництва, проте не направлені спеціально проти нього і є результатом звичайної функціональної діяльності (громадські роботи в безпосередній близькості від приміщень представництва, тимчасове відключення з технічних причин електроенергії, телефонного зв'язку тощо), не можуть розцінюватися як порушення недоторканності приміщень.

Ще одним аспектом поняття «недоторканість приміщень» є спеціальне зобов'язання держави перебування забезпечити захист дипломатичних представництв від посягань приватних осіб. Це зобов'язання включає в себе два компоненти: по-перше, організацію місцевими органами влади в разі необхідності фізичної охорони дипломатичного представництва та убезпечення їх від будь-яких нападів, вторгнень та інших посягань з боку приватних осіб і, по-друге, в разі здійснення посягань,— проведення розслідування та покарання винних, а також забезпечення компенсації заподіяної шкоди. Охорона приміщень дипломатичних представництв здійснюється державами перебування, як правило, завдяки використанню спеціальних поліцейських або військових підрозділів. Дану функцію виконує Національна гвардія України.

УДК 355.541.2

Шерстюк А.Д., викладач кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ ПІДРОЗДІЛАМИ ТА ЧАСТИНАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЇХ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ, ЩО ВИЗНАЧЕНІ ЗАКОНОМ

Закон України Про Національну гвардію України чітко визначає основні функції, що покладені на Національну гвардію України. І на відміну від внутрішніх військ, на основі яких вона створена, з'явилися зовсім нові функції, які покладаються на підрозділи, частини та з'єднання Національної гвардії, а саме:

- 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- 2) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадського порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
- 3) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 4) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 5) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;
- 6) участь у припиненні масових заворушень;
- 7) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 8) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;
- 9) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;
- 10) участь у виконанні завдань територіальної оборони.

Всі ці завдання для їх якісного виконання потребують ведення розвідки, як одного з основних видів бойового забезпечення. Для виконання покладених завдань створені відповідні

частини та з'єднання, більшість з яких у своїй структурі має підрозділи розвідки а також відділи розвідки у складі штабів. Але способи ведення розвідки, розвідувальні органи, якими вони будуть здійснюватися та матеріально-технічне забезпечення для її ведення потребують чіткого визначення та систематизації для кожної з вище перелічених функцій.

Виконання визначених пропозицій в подальшому забезпечить ефективне ведення розвідки підрозділами Національної гвардії України при підготовці та виконанні поставлених задач.

УДК 614.88

Вайда Т.С., доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат педагогічних наук, доцент.

НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ПРАВООХОРОНЦІВ

Актуальність теми. Невід'ємне право людини на життя і здоров'я знайшло своє відображення у статтях 3 та 27 Конституції України (життя та здоров'я є найвищою соціальною цінністю), одержало відповідний розвиток у статті 49 вищезазначеного закону прямої дії, ч. 1 якої наголошує, що кожен має право на медичну допомогу. Зміст цієї статті повністю узгоджується з приписами Загальної декларації прав людини (стаття 25) та Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (стаття 12), відповідно до яких кожна людина має право на цей вид допомоги.

Основна частина особового складу правоохоронних органів постійно працює в умовах, коли неможливо передбачити, що очкує працівника поліції при виконанні службових обов'язків: факт (наслідки) хуліганства, тілесні ушкодження потерпілого внаслідок вчиненого злочину (під час його припинення), виявлення особи без ознак життя (трупа) або раптові пологи, надання людині допомоги, яка перебуває у безпорадному стані, скоєння ДТП тощо. Будь-який поліцейський під час і поза службою може стати потрібним для надання першої медичної допомоги потерпілим до прибуття медичних спеціалістів. Але вчасно і кваліфіковано надати таку допомогу правоохоронець може тільки при відповідній попередній медичній підготовці.

Разом з тим, як показує аналіз сучасних наукових розробок в галузі правоохоронної діяльності в частині формування компетенції поліцейського з надання домедичної допомоги потерпілим в умовах масових травм чи під час ОГП (службово-бойових дій), системних досліджень в цьому напрямі не проводилось.

Результати дослідження. Відповідно до вимог статті 12 ЗУ «Про екстрену медичну допомогу» особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані, є працівники органів та підрозділів поліції та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги. Аналогічна норма передбачена у п. 4 статті 18 ЗУ «Про Національну поліцію», у відповідності до вимог котрої поліцейський зобов'язаний надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я. У відповідності з вимогами п. 14 статті 23 «Основні повноваження поліції» вищезазначеного ЗУ передбачено, що поліція відповідно до покладених на неї завдань «вживає всіх можливих заходів для надання невідкладної, зокрема

домедичної і медичної, допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я». Крім того, у відповідності з вимогами п. 4 статті 43 цього ж Закону поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

Отже, поліцейський повинен знати порядок та вміти вжити заходів щодо негайного надання медичної та іншої необхідної допомоги особам, які її потребують. Важливе місце у медичній підготовці поліцейських відводиться обізнаність їх з нормативно-правовими актами, котрі лежать в основі регламентації даної галузі діяльності.

Державні соціальні нормативи у сфері охорони здоров'я встановлюються відповідно до ЗУ «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії». Галузевими стандартами у сфері охорони здоров'я є: стандарт медичної допомоги (медичний стандарт), клінічний протокол; таблиць матеріально-технічного оснащення; лікарський формуляр.

Разом з тим, навіть при належній організації служби швидкої допомоги при нещасних випадках чи отриманні тілесних ушкоджень вона може бути несвоєчасною, якщо особи, які знаходяться поблизу потерпілого, не вміють правильно надавати першу долікарську допомогу безпосередньо на місці події.

В системі професійного навчання поліцейських в частині конкретизації знань, вмінь і навичок щодо надання домедичної допомоги, при складанні навчальної програми дисципліни «Домедична допомога» доцільно опиратися на зміст Навчально-тренувальних програм трьох рівнів з підготовки осіб, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні надавати домедичну допомогу (затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я від 29.03.2017 № 346). Цим нормативним документом, зокрема, визначено термін «перший на місці події», котрий означає перших осіб (зокрема, поліцейського), що прибули на місце події як індивідуально, так і в складі групи до появи професійних медичних працівників (виконує базові маніпуляції для порятунку життя постраждалого з використанням мінімального набору обладнання або за його повної відсутності).

При розгляді окремих тем навчального курсу, зокрема при викладенні навчального матеріалу корисним є опора на наказ МОЗ України від 15.01.2014 № 34 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги».

Висновки. Отже, науково-педагогічний склад ВНЗ МВС України, опираючись на вищезазначені нормативні документи, повинен забезпечувати належну медичну підготовку поліцейських для формування у них готовності надавати ефективну домедичну допомогу потерпілим при нещасних випадках, котрі можуть трапитися під час несення служби з ОГП.

Перспективами подальших досліджень є, на нашу думку, проведення аналізу сучасних медичних підходів щодо рятування поранених (потерпілих) та врахування положень тактичної медицини під час проведення спеціальних операцій та інших службово-бойових дій працівниками підрозділів Національної поліції України..

УДК 35.071.1

Волков І.М., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник; **Каплун Є.О.**, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, майор.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ З КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДІ СУДОВОЇ ВАРТИ, З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

До теперішнього часу відповідно до нормативних документів з питань організації та виконання службово-бойових завдань судовими вартами з конвоювання, які споряджуються військовими частинами з метою забезпечення охорони підсудних (засуджених) у судових установах, передбачалось їх утримання у підзоні для підсудних в залах судових засідань для розгляду кримінальних справ, відгородженій стаціонарними металевими загороджувальними ґратами, що відокремлюють підсудних від складу суду і присутніх громадян.

Проте, Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, ратифікована Законом України №475/97-ВР від 17 липня 1997 року у ст. 3 визначає, що нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню. Європейський суд з прав людини неодноразово розглядав скарги громадян різних країн, предметом яких було оскарження дій судових і правоохоронних органів, щодо утримання підсудних (засуджених) в місці, обгородженому металевими прутами, з перекриттям з дроту (металева клітка) під час розгляду судами кримінальних справ (проваджень) і визначився, що це є порушенням ст. 3 Конвенції. Заявники набули право на отримання відповідних сатисфакцій у вигляді грошового відшкодування завданої такими порушеннями шкоди.

Наразі в системі Міністерства внутрішніх справ, складовою частиною якої є Національна гвардія України, нормативно визначений порядок утримання підсудних (засуджених) під час судового розгляду кримінальних проваджень в металевих конструкціях (клітках) вступає у протиріччя з ст.3 Конвенції, з урахуванням усталеної судової практики ЄСПЛ і потребує термінового врегулювання.

Плани охорони судових варт з конвоювання не регламентують порядок дій особового складу судової варті з конвоювання у разі прийняття головуючим у судовому засіданні (колегією суддів) ухвали про надання дозволу підсудному (засудженому) на перебування по-за межами зони, огороженої металевою конструкцією поряд з адвокатом, і фактично поряд з іншими особами, які знаходяться у залі проведення судового засідання.

Самовільна зміна особовим складом судової варті порядку охорони може привести до притягнення посадових осіб до дисциплінарної, адміністративної (ст.172-15КУпАП) чи кримінальної відповідальності (ст.382, ст.418, ст.425ККУ).

Можливими способами регулювання вищевикладеного проблемного питання могли б бути наступні заходи. Розроблення, прийняття та введення в дію Статуту бойової служби підрозділів з конвоювання Національної гвардії України. Внесення змін до Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів в частині встановлення нового, з урахуванням Конвенції порядку утримання підсудних (засуджених) під час проведення судових засідань з розгляду кримінальних проваджень.

Внесення змін до Державних будівельних норм, зокрема до п.6.2.1.3 ДБН, з метою відокремлення з підзони для решти учасників судового процесу (прокурора, адвокатів,

секретаря судового засідання) та кафедри свідків, що примикає до неї, окремої підзони для адвокатів, підсудних і конвою.

До набуття чинності змін в нормативних документах, необхідне прийняття командуванням Національної гвардії України рішення щодо можливості забезпечення охорони підсудних (засуджених) по-за межами зони залу судового засідання, огороженої металевими ґратами, або скляної кабіни та поруч з захисником, виключно на підставі ухвали головуючого судді (колегії суддів) під час судових засідань з розгляду кримінальних проваджень.

Внесення змін до планів охорони судових варт з конвоювання, які б передбачали можливість забезпечення охорони підсудних (засуджених) по-за межами зони залу судового засідання, огороженої металевими ґратами, або скляної кабіни та поруч з захисником шляхом виставлення чатових у залі судового засідання, в тому числі і в підзоні для решти учасників судового процесу, зокрема адвокатів.

Проведення інструктажів з особовим складом з питань змін порядку організації і несення служби судовими вартами з конвоювання та документального забезпечення цього порядку під час несення служби.

УДК. 351.862.4

Кулешов О.П., старший викладач кафедри управління повсякденною діяльністю факультету № 1 Національної академії Національної гвардії України.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ В ПЛАНОВІЙ ЗАЛІЗНИЧНІЙ ВАРТІ НА ШЛЯХУ СЛІДУВАННЯ

Згідно своїх функціональних обов'язків основні питання взаємодії командир визначає у своєму рішенні. Потім вони уточнюються при розробці плануючих документів і під час організації бойової служби.

Питання взаємодії відображаються у планах роботи штабу, відділень і служб та інших плануючих документах.

Під час організації взаємодії командир має погодити:

- між підпорядкованими підрозділами та з сусідніми частинами НГУ порядок надання взаємної допомоги під час виконання повсякденних завдань та за надзвичайних обставин, перевірки варт, військових нарядів, які виконують службово-бойові завдання в районах дислокації взаємодіючих частин; спільні дії під час розшуку злочинців, які втекли, та інших подіях у районах дислокації частин;

- з підрозділами Державної кримінально-виконавчої служби (адміністрацією СІЗО, виправно-трудова установ) – маршрути конвоювання та пункти обміну, графіки конвоювання засуджених автодорожніми вартами;

- з адміністрацією залізниці та органами військових і спеціальних перевезень на залізницях: графіки руху спеціальних вагонів за плановими і наскрізними маршрутами, час стоянки на обмінних пунктах і виділення місць відстою спеціальних вагонів, використання вартами засобів зв'язку Укрзалізниці і надання допомоги під час розшуку злочинців, які втекли з-під варті.; заходи забезпечення контролю за рухом ешелонів з особовим складом варт, спеціальних вагонів залізницею;

- з місцевими органами поліції: спільні дії під час виконання повсякденних завдань конвоювання, а також при різких змінах обстановки, проведенні розшукових заходів, за надзвичайних обставин, маршрути планового конвоювання, відкриття (закриття) пунктів обміну, порядок повідомлення органу-одержувача про конвоювання, заходи щодо забезпечення конвоювання на виїзні сесії судів (місця утримання конвойованих осіб, порядок виділення транспортних засобів і приміщень для варт).

- з місцевими органами служби безпеки: порядок спільних дій по розшуку злочинців, які втекли з-під варти; заходи щодо дотримання режимних вимог під час конвоювання за заявками органів служб безпеки;

- зі штабами військових оперативних командувань ЗС України, начальниками гарнізонів: заходи і спільні дії щодо порядку зв'язку і взаємного інформування про обстановку і надання допомоги в затриманні злочинців, які втекли з-під варти.

Зв'язок є основним засобом, який забезпечує управління підрозділами, вартами (військовими нарядами) під час виконання службово-бойових завдань.

Командир військової частини повинен підтримувати зв'язок з безпосереднім військовим начальником, підпорядкованими підрозділами, вартами (військовими нарядами), взаємодіючими частинами та органами.

Відкриті переговори і передача інформації технічними засобами зв'язку допускаються тільки для передавання донесень про місцезнаходження варт (військових нарядів) та видавання їм необхідних розпоряджень.

Перед направленням варт (військових нарядів) у райони несення бойової служби начальник зв'язку організує технічний огляд засобів зв'язку та перевірку знань особовим складом правил користування ними.

При віддачі наказу на службу командир уточнює порядок підтримання взаємодії і зв'язку у плановій варті.

В ході несення служби начальник планової залізничної варти підтримує (організовану командиром частини) взаємодію з усіма вище перерахованими взаємодіючими частинами та органами з метою своєчасного та повного виконання поставлених завдань бойової служби.

На сучасному етапі, коли Укрзалізниця зменшує кількість часу на стоянку потягів на залізничних станціях, значна увага приділяється питанню, що начальник варти заздалегідь буде знати кількість здаваних, приймаємих засуджених на пунктах обміну.

Засоби для підтримання взаємодії начальника планової залізничної варти:

- з оперативним черговим своєї частини та черговим варт: по радіостанції на спеціальних автомобілях в початковому та кінцевому пунктах, по стільниковому мобільному зв'язку під час руху по плановому маршруту;

- з черговим по відділенню військових та спеціальних перевезень на залізниці по засобам зв'язку Укрзалізниці та по стільниковому мобільному зв'язку;

- з диспетчером контрольно-диспетчерського пункту парку відстою спеціальних вагонів по засобам зв'язку Укрзалізниці та по стільниковому мобільному зв'язку;

- з оперативним черговим частини НГУ та черговим варт на шляху слідування під час проведення обміну на обмінних пунктах: по радіостанції на спеціальних автомобілях зустрічних варт, по стільниковому мобільному зв'язку;

- з зустрічними вартами від підрозділів Державної кримінальної служби, органів поліції, на обмінних пунктах: по стільниковому мобільному зв'язку;

- з відділенням (відділом, управлінням) з конвоювання частини (з'єднання, оперативного територіального об'єднання, Головного управління НГУ): по стільниковому мобільному зв'язку;

- з черговим станції (пункту обміну), машиністом потягу: по засобам зв'язку Укрзалізниці, по стільниковому мобільному зв'язку або через провідника свого вагону.

Як ми бачимо в усіх випадках начальник варти має користуватись стільниковим мобільним зв'язком, - тому, доцільно мати службовий мобільний телефон, що працює у корпоративній мобільній системі НГУ, оперативного територіального об'єднання або з'єднання.

Таким чином, при організованій своєчасній взаємодії з частинами та органами на шляху слідування варті начальник варті забезпечує:

- повне та своєчасне виконання завдань з конвоювання засуджених, підсудних до пунктів призначення;

- не допускає зривів проведення судових процесів, термінів утримання засуджених та підсудних в ізоляторах тимчасового тримання;
- затримки руху поїздів по лінії Укрзалізниці на залізничних станціях при проведенні обміну спеціального контингенту.

УДК 35.355.355.5

Нещадін О.В., доцент кафедри тактики підрозділів бойового (оперативного) забезпечення Національної академії сухопутних військ; **Швець О.О.**, доцент кафедри тактики підрозділів бойового (оперативного) забезпечення Національної академії сухопутних військ, підполковник.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ МІННОЇ БЕЗПЕКИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

За час проведення Антитерористичної операції на Сході України було знищено понад 300 тис. вибухонебезпечних предметів силами державних силових структур України. Поряд з цим, впродовж останнього часу спостерігається тенденція до збільшення забруднення території боєприпасами, які не розірвалися після обстрілів та кількості терористичних актів на території Донецької та Луганської областей із застосуванням мінно-вибухових пристроїв (далі МВП) з боку російсько-терористичних військ (незаконних збройних формувань, ДНР/ЛНР). Результатом є травмування (загибель) особового складу правоохоронних органів, військових формувань, а також цивільного населення.

Площа, яка забруднена вибухонебезпечними предметами орієнтовно складає 7 тис. кв. км, на якій проживає приблизно 1,5 млн. людей. Що стосується застосування мінно-вибухових пристроїв НЗФ, то об'єктами мінування на території Донецької та Луганської областей зазвичай залишаються під'їзні шляхи, польові дороги і стежки, якими можливе пересування особового складу та цивільного населення, а також узлісся, окремі дерева, чагарники, будівлі, споруди, опори ліній електропередач.

Аналіз підривів військовослужбовців Збройних Сил України та особового складу інших військових формувань показав основні їх причини: порушення алгоритмів дій персоналу у районах забруднених вибухонебезпечними предметами та у випадках виявлення МВП; залучення до виконання завдань розвідки місцевості та об'єктів не підготовленого за фахом особового складу; надмірна самовпевненість особового складу під час поведінки із МВП та ігнорування елементарними вимогами заходів безпеки; нехтування особовим складом правил пересування у зоні АТО (пересування не розвіданими маршрутами, виходи на заміновану місцевість). Окрім того однією з причин підривів особового складу є неякісна передача мінно-вибухових загороджень під час зміни (ротації) підрозділів, а також якість відпрацювання формулярів мінних полів (груп мін чи окремих мін).

Для забезпечення громадської безпеки, у тому числі і безпеки самих підрозділів правоохоронних органів, які здійснюють оперативно-бойову діяльність ставляться основні вимоги до кожного військовослужбовця щодо вміння розпізнавання демаскуючих ознак мін та вибухонебезпечних предметів, подання команд (сигналів) під час виявлення вибухонебезпечних предметів і практичних дій за ними, пророблення та позначення проходів для виходу із замінованої ділянки місцевості, позначення на місцевості виявлених вибухонебезпечних предметів (у т. ч. альтернативними засобами), надавати першу медичну допомогу потерпілим.

При цьому вони повинні дотримуватись основних правил поведінки: не допускати паніки або страху перед МВП, не пересуватися підозрілою місцевістю без поважної причини, бути особливо обережним під час вибору маршруту повернення, не використовувати найлегший шлях, або існуючі шляхи без їх перевірки на наявності МВП, дистанцію руху на підозрілій місцевості необхідно збільшувати, бути уважним та спостережливим, не допускати

безтурботності або надмірної самовпевненості, зберігати граничну концентрацію уваги та сувору дисципліну під час роботи з будь-яким підозрілим предметом, постійно оглядати місцевість під час пересування, до виявленого МВП допускається підхід тільки однієї людини, до усіх підозрілих предметів ставитися як до МВП і обов'язково їх маркувати (наприклад, кольоровими стрічками, купкою каміння, палицями встановлені навхрест, фарбою чи іншими способами).

Забороняється: без команди командира (старшого) намагатися рухатися у сторону потерпілого з метою надання допомоги (евакуації) евакуації проводити витягуванням за допомогою мотузки зі сторони з якої він висувався (щоб не потрапити у зону дії інших мін) або проробленням проходів; допускати скупчення особового складу та цивільного населення під час виконання завдань на місцевості, яка забруднена МВП; різати або тягнути будь-які дроти або шнури; викручувати підрильники з артилерійських снарядів, мінометних мін, гранат, авіабомб та інших боєприпасів, що не вибухнули; ходити поза проходами і неперевіреною місцевістю; зсувати з місця або збирати дротяні та інші невибухові загородження; вилучати або випалювати вибухову речовину з боєприпасів, які не вибухнули або неповністю вибухнули; розташовувати особовий склад поблизу складів боєприпасів або зібраних під час розмінування мін та інших вибухонебезпечних предметів; розпалювати вогнища на ділянках місцевості, що підлягають розмінуванню; приносити у розташування підрозділів будь-які вибухонебезпечні предмети.

Висновок. Таким чином для виконання завдань пов'язаних з мінами (МВП) повинен залучатися тільки навчений персонал. Цивільне населення повинно знати алгоритм дій у разі виявлення МВП і порядок поводження з ними, а для доведення інформації повинні активно залучатися засоби телебачення, радіо та відповідні державні структури.

УДК 355.457

Адамчук М.М., доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, підполковник.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА БОЙОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ АРТИЛЕРІЇ НГ УКРАЇНИ В АНТИТЕРОРИСТИЧНІЙ ОПЕРАЦІЇ

Аналіз проведення антитерористичної операції (АТО) на сході України свідчить про те, що артилерійські підрозділи залишаються основним, а іноді єдиним засобом вогневого ураження противника на великих відстанях. Основними втратами, які завдаються як противнику, так і нашій стороні обумовлені застосуванням вогню артилерії. Аналіз виконання заходів з вогневого ураження противника показує, що ефективність застосування підрозділів артилерії НГ України залежить від впливу певної кількості чинників, які можуть бути як внутрішні та зовнішні. Такими чинниками є:

- невизначеність у вирішенні завдань з вогневого ураження противника, який діє на території нашої держави у мирний час;
- відсутність можливості протидії вогневим підрозділам, що ведуть стрільбу з території населених пунктів;
- застосування противником сучасних засобів розвідки, зокрема безпілотних літальних апаратів, їх проліт над районом базування фактично завжди передував артилерійському обстрілу;
- невідповідність організаційних структур артилерії НГ України умовам виконання завдань;
- низька ефективність функціонування системи артилерійської розвідки тощо;

- зміни у характері ведення загальновійськового бою в сучасних збройних конфліктах;

- неналежний рівень досвіду виконання завдань в початку періоду їх створення.

Також, аналіз застосування артилерійських підрозділів у ході АТО свідчить про те, що їх організаційно-штатна структура не в повній мірі дозволяє забезпечити виконання завдань на одному рівні з підрозділами Збройних Сил України (ЗС України) у передових лініях оборони зони проведення АТО.

Для ефективного застосування артилерійських підрозділів НГ України необхідним є чітке визначення завдань даним підрозділам та меж їх застосування, а також порядку взаємодії з підрозділами артилерії ЗС України. А також їх розвиток, планування, застосування та керівництво ними в ході виконання визначених завдань під час проведення операцій, організацію та координацію підготовки військ. Це забезпечить єдність у керівництві родом військ та єдність поглядів на його розвиток і підготовку.

УДК 519.711

Гордієнко Ю.О., провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова, кандидат технічних наук; **Солонець О.І.**, провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник; **Солопій І.А.**, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова; **Ткач А.О.**, старший викладач кафедри Житомирського військового інституту імені С.П. Корольова.

ВИЯВЛЕННЯ ВОГНЕВИХ ПОЗИЦІЙ СНАЙПЕРІВ ПРОТИВНИКА АКУСТИЧНИМИ ЗАСОБАМИ

Одним з актуальних питань у зоні проведення антитерористичної операції (АТО) на сході нашої держави є протидія снайперам противника. Негайна потреба вирішення цього питання зумовлює необхідність розробки та використання технічних засобів виявлення вогневих позицій снайперів (ВПС).

Завдання визначення ВПС вирішується методами, що ґрунтуються на виявленні демаскувальних факторів, основними з яких є відблиск оптичного прицілу, хіміolumінесцентний дуловий спалах та звук від пострілу. Кожний з методів має свої переваги та недоліки. Однак оперативна потреба розроблення, впровадження та забезпечення військ простими в обслуговуванні (при відносно невисокій вартості) засобами визначення ВПС вказує саме на акустичний метод. Слід зазначити, що він також може бути застосований для виявлення військової техніки, літальних апаратів, у тому числі й безпілотних, позицій артилерії тощо.

На даний час в Україні на озброєнні відсутні такі засоби, тому вирішення питань їх розроблення та забезпечення ними підрозділів, насамперед у зоні проведення АТО, є важливим завданням.

Акустичні системи виявлення ВПС ґрунтуються на результатах обробки та аналізу складових акустичного сигналу, генерованого пострілом зі снайперської гвинтівки.

У доповіді наведено результати аналізу, особливості складових акустичного сигналу, генерованого пострілом зі снайперської гвинтівки. З'ясовано обмеження акустичного методу виявлення позиції снайпера за відстанню залежно від складової акустичного сигналу, за результатами обробки якої визначається вогнева позиція. Запропоновано методологічні засади визначення положення снайпера за результатами акустичних спостережень.

Наведено результати випробувань макета акустичної системи виявлення пострілу та визначення позиції снайпера.

Для подальших досліджень необхідно визначити властивості акустичних сигналів, залежно від калібру стрілецької зброї. Окремими напрямками досліджень є вивчення можливості вирішення завдань виявлення факту пострілу та визначення положення снайпера при встановленні акустичних систем на транспортні засоби.

УДК 34.07

Євтушок В.А., старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, підполковник поліції;
Сергієнко Д.В., старший викладач кафедри тактичної та тактико-спеціальної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, старший лейтенант поліції.

ВИКОРИСТАННЯ КВАДРОКОПТЕРІВ ПРИ ФІКСАЦІЇ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Після здобуття незалежності в Україні все частіше почали стикатися з таким явищем як масові заворушення. Достатньо нагадати події, пов'язані з «Білим братством» (у листопаді 1993 р.), похованням митрополита УАПЦ на Софійській площі у Києві; події в Криму в червні 1995 р. та 9 березня 2001 р. в Києві; групові вчинки представників деяких політичних сил, пов'язані із порушенням роботи транспорту, державних установ; дії футбольних уболівальників під час футбольних матчів; Революцію гідності 2013 – 2014 рр. в Києві. Так, якщо у 2013 році було розпочато 4 кримінальних провадження за ст. 294 Кримінального кодексу України, то у 2014 році розпочато 114 кримінальних проваджень, у 2015 році – 22 кримінальних провадження. Різке зростання кількості масових заворушень в нашій державі пов'язано передусім із загостренням економічної та політичної кризи, зростанням протестних настроїв серед населення, які часто використовуються політиками для досягнення своєї політичної мети.

Поряд із цим, у 2013 році лише у 2 кримінальних провадженнях особам вручено повідомлення про підозру, у 2014 році – у 29 провадженнях й у 2015 році – у 12 провадженнях. Такий рівень розкриття злочинів досліджуваного виду об'єктивно є незадовільним, що свідчить про необхідність і актуальність удосконалення роботи правоохоронних органів у тому числі і під час фіксації масових заворушень за допомогою новітньої техніки - квадрокоптера, яка сприяє підвищенню ефективності розслідування цієї категорії злочинів.

Під час масових заворушень дії натовпу, у тому числі й протиправні дії активних учасників масових заворушень, зокрема, насильство над людьми, погроми, підпали, знищення майна, захоплення будівель або споруд, опір представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, що використовуються як зброя часто потрапляють у поле фіксації засобів відеоспостереження, якими обладнані громадські місця, зокрема, магазини, ресторани, кафе, автозаправки, банки, вулиці, площі, тощо, а також фіксуються операторами телекомпаній та окремими громадянами. Застосування науково-технічних засобів працівниками правоохоронних органів (звуко-, фото- і відеозапису) для фіксації обставин, перебігу і результатів проведення огляду місця події — масових заворушень сприяє його ефективності, оскільки апаратура, яка фіксує звук і зображення на відповідних носіях містить важливу доказову інформацію. Своєчасне одержання та вивчення вказаних матеріалів надає в подальшому можливість органам досудового розслідування переконатися в характері протиправних діянь, що вчинені, а також відкриває можливості для подальшого отримання доказів участі окремих осіб у масових заворушеннях так як важливим доказом події кримінального правопорушення (п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК України) та винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального право- порушення (п. 2 ч. 1 ст. 91 КПК України) є безпосередньо матеріали фото-, відеозапису масових заворушень.

Негативною обставиною, характерною для даного огляду, є відсутність можливості здійснювати звуко-, фото- і відеозапис безпосередньо людиною. Це зумовлено як підвищеною небезпекою так і наявністю дуже великої кількості об'єктів (заворушників та їх дій) та значно меншої наявності суб'єктів(правоохоронців) фіксації масових заворушень.

Якщо йдеться про масштабні заворушення, то після отримання інформації про подію, важливо отримати повну інформацію стосовно маршрутів руху натовпу, погромів та руйнувань на шляху його руху, виділення з натовпу груп з окремими цілями або колон погромників, які обирають інший маршрут та інші об'єкти нападів. Для цього під час загального огляду використовують гелікоптер або БПЛА (безпілотний літаючий апарат), що за допомогою застосування відеозапису, аерофотозйомки надає можливість для отримання інформації про хід та наслідки заворушень у певній місцевості. Через значні затрати на паливні матеріали, відсутність необхідної кількості даного виду техніки і необхідність у довготривалій кваліфікованій підготовці фахівців, ми вважаємо що абсолютно доцільно використовувати для відповідних об'єктів в десятки разів дешевші, ергономічні та простіші у використанні квадрокоптери.

Вже декілька років для своїх цілей дуже активно квадрокоптери, як у світі, так і в Україні використовують журналісти. Це робиться під час репортажів з таких локацій, де встановити звичайну камеру або запросити оператора/фотографа – неможливо. Квадрокоптери зі встановленою камерою дозволяють відзняти панорамне відео та фото в гарячих точках, в місцях масових громадських протестів або святкувань з висоти пташиного польоту, при цьому не залучаючи додатковий персонал. Можливості моніторингу територій, що надають безпілотні літальні апарати, надзвичайно високі: професійні квадрокоптери можуть розвивати швидкість до 100 км/год, набирати висоту до 500 м, записувати 4К-зображення і передавати його в HD-якості. Дальність польоту новітніх масових безпілотників досягає 5 кілометрів. Сьогодні активно ведуться розробки по використанню дронів, обладнаних тепловізорами, для більш ефективного пошуку людей в лісопаркових зонах і темний час доби, а також миттєвого виявлення джерел загоряння.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що матеріали фото-, відеозйомки, отриманої за допомогою квадрокоптерів на яких зафіксовані фактичні дані, що мають значення для розслідування масових заворушень, у разі їх отримання у встановленому кримінальним процесуальним законодавством порядку належним суб'єктом, та наявності у них таких властивостей, як належність, допустимість та достовірність, можуть бути визнані доказом у кримінальному провадженні. А порівняно невелика вартість, простота у використанні та обслуговуванні даних пристроїв робить їх ефективним та доступним засобом збору необхідної інформації про досліджуваний злочин.

УДК 355.5

Башкатов Є.Г., начальник кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник; **Радіонов Г.О.**, заступник начальника кафедри тактики командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, підполковник.

ОСНОВИ БОРОТЬБИ З БЕЗПІЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ

Аналіз ходу та результатів різноманітних військових операцій проведених останнім часом у різних країнах світу, показує, що вони відрізняються масованим застосуванням військово-повітряних сил. А у ряді конфліктів саме авіація виявилася тією основною ударною силою, що в остаточному підсумку призвела до успіху операції.

На цьому фоні активно впроваджуються нові зразки озброєння масового застосування – безпілотні засоби повітряного нападу. Це складова високоточної зброї, за допомогою якої використання дистанційних способів управління та наведення забезпечує точність виходу на об'єкт, достатню для його надійного виявлення та поразення. Тому боротьба з БПЛА стає важливою складовою зміцнення обороноздатності країни. У класичній схемі ППО, що передбачає кілька рубежів оборони, останнім є рубіж зверхмалої дальності (безпосереднього прикриття) – до 5 км, основну роль у захисті якого грають переносні зенітні ракетні комплекси та зенітні артилерійські установки.

Під час АТО велику ефективність показали мобільні системи зенітного ракетного прикриття, які створювались на основі мобільних сил і засобів. Використовувався досвід локальних воєнних конфліктів з широким використанням маневру на територіально-обмеженому районі. Особливу увагу потребує вивчення досвіду бойового застосування підрозділів, озброєних ЗРК Бук-М1.

УДК 355.242

Власюк В.В., викладач кафедри тактики факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України, майор; **Лиходій О.В.**, старший викладач кафедри тактики факультету № 1 (командно-штабного) Національної академії Національної гвардії України.

РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДИКИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ СВОЄЧАСНОСТІ МАТЕРІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА БОЙОВІ МОЖЛИВОСТІ ВІЙСЬК В БОЮ (ОПЕРАЦІЇ)

Бій є крайньою, але основною формою застосування підрозділів (сил) для зупинення та/або знищення противника. Ефективність ведення бою військової частини залежить від сукупності можливостей підрозділів, що є у її складі або тимчасово додані. Найбільша увага приділяється оцінюванню бойових можливостей підрозділів (сил), що залежать від кількості особового складу (о/с), рівня його підготовки і морального стану, наявності і стану озброєння та військової техніки (ОВТ), мистецтва командного складу, організаційної структури сил, їх забезпеченості матеріально-технічними засобами, а також від можливостей противника та інших умов.

Бойові можливості сухопутних військ характеризуються величиною угруповання військ противника, яку вони спроможні розгромити (знищити) у наступі (відбити удар в обороні); глибиною бойових завдань військ, темпом їх просування; глибиною діяння по об'єктах противника; радіусом дії засобів ураження; часом підготовки їх до нанесення удару та ін. Бойові можливості можуть розглядатися по видах і засобах ураження (ракетах, авіації, артилерії, танках та ін.), а також по спроможності підрозділів створити відповідні щільності сил і засобів на певній території.

Оцінюються бойові можливості з використанням сукупності кількісних та якісних показників, що характеризують здатність підрозділів (сил) щодо виконання певних бойових завдань у встановлені строки і в конкретних умовах обстановки.

Оцінка бойових можливостей пов'язана, в основному, з вогневими та маневреними показниками підрозділів (сил) угруповання.

Найбільш загальними показниками бойових можливостей загальновійськових формувань є:

– склад угруповання противника, який вони можуть розгромити в наступі або відбити в обороні за умов збереження своєї боєздатності;

– розмір території, якою війська (сили) можуть оволодіти в наступі або утримати в обороні. У відповідності до цього розміру визначається ширина смуги, прориву і глибина бойового завдання в наступі або розміри смуги (району) оборони;

– час, який потрібний для виконання завдання в наступі або на протязі якого сили спроможні утримувати позиції в обороні, а при виконанні завдання у відриві від головних сил – тривалість автономних дій;

– рівень втрат при виконанні бойового завдання.

Значення показників за сукупністю характеризують позитивні або негативні очікувані результати бою (операції).

Оскільки ведення бойових дій потребує та супроводжується інтенсивним витрачанням різних матеріальних засобів (МЗ), особливо боєприпасів, паливно-мастильних матеріалів (ПММ) та інших, виникає проблема визначення ступеню впливу рівня матеріального забезпечення (Мзаб) на бойові можливості підрозділів та на очікувані результати бою.

На даний момент існують якісні оцінки можливого впливу Мзаб на результати виконання бойових завдань, як розуміння того, що процес забезпечення повинен бути безперебійним, своєчасним, задовольняти у повній мірі потреби підрозділів (сил). І навпаки, відповідно, нестача необхідних МЗ призводять до погіршення успішності виконання бойового завдання в цілому. Але, лише розуміння про наявність такого впливу не дає змогу командирі отримувати прогностичну інформацію про своєчасність відновлення витрачених боєприпасів та ПММ для відновлення бойових – вогневих та маневрених, можливостей підпорядкованих підрозділів.

Тому стає актуальною проблема кількісної оцінки впливу своєчасності матеріального забезпечення на бойові можливості угруповання військ в бою (операції).

У статутах, настановах, навчальних посібниках, підручниках описані, регламентовані та сформовані вимоги до Мзаб, та формально передбачається, що заходи підвезення повинні бути своєчасними. Проте способу кількісного оцінювання своєчасності не наведено. У разі настання ситуації, коли рівні забезпечення боєприпасами та паливом наближаються до значень нижчих за нормативні або за достатніх, відбувається доповідь старшому начальнику. Але апарату для прогнозування із встановленою ймовірністю значення інтервалу часу від моменту доповіді до відновлення запасів – проведення заходів постачання не розроблено.

Таким чином, вказані джерела вимагають щоб належні заходи матеріального забезпечення, запаси, сили і засоби, які відновлюють вогневі та маневрені можливості для успішного виконання бойових завдань підрозділами, постачалися діючим силам своєчасно. Однак, накопичений досвід бойових дій на Сході держави дозволяє зробити висновок, що наявні основні керівні та рекомендаційні документи потребують удосконалення.

Таким чином, виникає потреба у розробленні показнику, який дозволяє оцінити ймовірність своєчасного постачання боєприпасів та ПММ підрозділам для виконання бойових завдань. Показник повинен бути придатним для використання органами управління боєм (операцією) з метою отримання прогнозованих оцінок своєчасного підвезення МЗ для відновлення вогневих та маневрених можливостей кожного підрозділу. На підставі отриманих оцінок, командир відповідного рівня зможе приймати управлінські рішення щодо недопущення зниження бойових можливостей через нестачу запасів ПММ та боєприпасів.

Напрямок подальшого дослідження є проведення дослідження стосовно впливу інших елементів системи матеріального забезпечення на бойові можливості підрозділів в бою (операції).

УДК 355.6

Каплун Є.О., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, майор; **Волков І.М.**, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії СБЗ НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ ЧАСУ НА ПІДВЕЗЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПРИ ВИКОНАННІ СБЗ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Всебічне забезпечення правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки в тому числі матеріально-технічного забезпечення до складу якого входить тилове забезпечення досягається шляхом проведення комплексу заходів щодо: накопичення до встановлених норм запасів матеріально-технічними засобами і забезпечення військових частин (підрозділів) технікою і технічними засобами тилу, зберігання і підтримання їх у готовності до застосування (використання за призначенням); своєчасного забезпечення ними військових частин (підрозділів) і поповнення їх запасів замість витрачених і втрачених; організації підвезення матеріально-технічних засобів усіх видів; організації побутового забезпечення особового складу.

Одним з головних завдань матеріально-технічного забезпечення підрозділів Національної гвардії України при виконанні СБЗ у тому числі при забезпеченні громадської безпеки є підвіз матеріальних засобів, з метою створення запасів, відновлення витрат матеріальних засобів та їх втрат.

Виконання підрозділами Національної гвардії України завдань неможливе без повного та своєчасного тилового забезпечення, яке є складовою частиною всебічного забезпечення правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки.

Тилове забезпечення підрозділами Національної гвардії України організовується і здійснюється відповідно до завдань, вказівок старшого начальника та умов конкретної обстановки при забезпеченні громадської безпеки з метою підтримання підрозділів у боєдатному стані і створення їм сприятливих умов для виконання завдань.

Матеріально-технічне забезпечення підрозділів Національної гвардії України при забезпеченні громадської безпеки організується з метою своєчасного і повного задоволення їх потреби в озброєнні, техніці, боєприпасах, пальному, продовольстві, засобах захисту, а також в різному технічному, речовому, медичному, та іншого майна і воді. В кінці-кінців визначення своєчасного і повного задоволення потреби шляхом підвозу матеріально-технічних засобів при виконанні СБЗ у тому числі при забезпеченні громадської безпеки поняття не точне, адже від часу що відводиться підвезенню матеріальних цінностей при виконанні СБЗ залежить результат виконання завдання.

Отже, дослідження проблеми всебічного забезпечення правоохоронних органів та військових формувань України у забезпеченні громадської безпеки в тому числі матеріально-технічного забезпечення до складу якого входить тилове забезпечення в аспекті підвозу матеріально-технічних засобів, з метою створення запасів, відновлення витрат матеріальних засобів та їх втрат підрозділами Національної гвардії України є актуальним науковим і практичним питанням від якого буде залежати доля людських та матеріальних ресурсів.

УДК 358.231

Пашенко В.В., доцент кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, підполковник; **Старух О.С.**, старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України.

АНАЛІЗ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ПРИЛАДІВ ВИЯВЛЕННЯ ВИБУХОВИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ І ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ

Актуальність. В даний час актуальною залишається проблема запобігання або мінімізації наслідків здійснення терористичних і кримінальних актів з використанням вибухових пристроїв. З урахуванням різноманіття конструкцій вибухових пристроїв саморобного та промислового виготовлення, які використовуються для здійснення таких актів, різноманіття існуючих на сьогоднішній день спеціальних технічних засобів відповідного призначення і місцевих умов у районі виконання робіт залишається відкритим питання про оптимальну комплектацію обладнання правоохоронних органів і військових формувань зокрема, груп ліквідації загрози вибуху.

Виходячи з цього, виникає необхідність у проведенні аналізу спеціальних технічних засобів по виявленню вибухових матеріалів (ВМ).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Результати досліджень, які наведені в літературних джерелах, показали, що декларовані деякими виробниками технічні параметри засобів істотно відрізняються від реальних показників у гірший бік і вимагають ретельної перевірки із залученням незалежної експертизи.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в світі розробляється і виготовляється цілий ряд засобів пошуку зарядів ВМ і вибухонебезпечних предметів (ВНП), як за прямими так і непрямими ознаками.

Найбільш надійними з точки зору виявлення ВНП є засоби пошуку, що забезпечують виявлення прямих ознак. До таких засобів відносяться прилади газового аналізу (газоаналітичні прилади); прилади, робота яких заснована на ядерно-фізичних методах і спеціальні хімічні тести. Крім цього, для виявлення ВМ широко використовуються спеціально підготовлені за спеціальним курсом мінно-пошукові собаки.

Газоаналітичні прилади виявляють пари або мікрочастинки вибухових речовин (ВР) в пробах повітря, що відбираються за допомогою спеціальних конструкцій і за принципом дії поділяються на дрейф-спектрометри та газові хроматографи.

Робота дрейф-спектрометрів заснована на іонізації безперервного потоку газу, розподілу утворених іонів мікродомішок за їх рухливістю в електричному полі спеціальної форми та реєстрації розділених іонів.

Недоліком більшості дрейф-спектрометрів є обмежена номенклатура ВР, які підлягають виявленню, оскільки багато з них мають низьку летючість (октоген і гексоген, що входять до складу більшості пластичних і еластичних ВР). Іншим недоліком цих приладів є можливість їх використання тільки при позитивних температурах повітря. Розширення можливостей дрейф-спектрометрів сприяє той факт, що в реальних умовах ВР різних видів зберігаються на складах і перевозяться разом. В цьому випадку відбувається «забруднення» ВР, які мають низьку парами тротилу, що значно розширює можливості даного методу пошуку.

Робота переважної частини сучасних переносних газових хроматографів заснована на розподілі відібраної проби повітря за допомогою спеціального поглинаючого речовини – сорбенту, нанесеного на поверхню капілярів, зібраних в полікапілярну колонку.

Для роботи газових хроматографів необхідний безпосередній відбір мікрочастинок речовини, нагріваючи їх до температури випаровування і подальший аналіз на предмет наявності ВР.

На жаль, на практиці, при виконанні робіт з пошуку і знешкодження вибухових пристроїв різних типів, оператор приладу не завжди в змозі забезпечити необхідні умови для контактного відбору мікрочастинок речовини досліджуваного об'єкту.

Як показала світова практика виконання робіт з пошуку і знешкодження вибухових пристроїв та інших ВВП, для спеціаліста, що проводить таку роботу, у переважній більшості випадків потрібна тільки одна інформація – є вибухова речовина або її немає, тобто може вибухнути обстежуваний пристрій чи ні. Для виконання цієї операції найбільш прийнятними є дрейф-спектрометри, які забезпечують виявлення факту присутності ВР без ідентифікації його типу.

Однією з найважливіших характеристик дрейф-спектрометрів, що визначають можливість їх використання у будь-якому конкретному регіоні для пошуку конкретних ВР, є порогова чутливість – гранична концентрація парів ВР в повітрі, яка може бути виявлена.

Порогова чутливість вітчизняних детекторів ВР знаходиться на рівні 10-13 г/см³ для зарубіжних аналогів характерна дещо менша порогова чутливість – 10-9...10-11 г/см³. При цьому вказане для вітчизняних зразків детекторів ВР значення порогової чутливості має принциповий характер, оскільки в нашій країні досить тривало діють порівняно невисокі температури повітря, коли летючість ВР мінімальна і, відповідно, мінімальна концентрація парів ВР в повітрі. В даних умовах зарубіжні аналоги, незалежно від їх вдалого дизайну, успіху роботи в інших країнах з більш сприятливим кліматом, можуть давати значний відсоток пропуску об'єктів пошуку, які містять ВР, з відповідними наслідками для оператора приладу і об'єктів у районі пошуку.

Прилади для пошуку ВМ і ВВП в ґрунті, які розробляються в даний час, мають поки ще низьку перешкодозахищеність, яка залежить від фізичних властивостей ґрунтів (нерівність поверхні, мінлива вологість, різномірні вклучення), високе енергоспоживання, досить велику масу (від одиниць до десятків кілограм) і значні габарити. Досить серйозну проблему також являє собою і необхідність захисту навколишнього середовища від іонізуючого випромінювання, що створюється приладом.

Також у процесі експлуатації різномірного обладнання можуть виникнути питання сумісності, включаючи електромагнітну сумісність. Таку сумісність простіше забезпечити – з використанням обладнання, яке, зазвичай, вже вирішувало такі завдання.

Зарубіжні засоби розраховані, в першу чергу, на «роботу» з зарубіжними боєприпасами, що відрізняються від вітчизняних меншими показниками потужності дії у цілі і мало враховують можливість використання терористами штатних інженерних боєприпасів, у тому числі – спеціальних зарядів з елементами невилучення.

У зв'язку з цим застосування, наприклад, зарубіжних локалізаторів дії вибуху може призвести до провокування спрацьовування ВВП в момент укладання з відповідними наслідками для оператора і тільки часткової локалізації дії вражаючих факторів вибуху більш потужних вітчизняних боєприпасів.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, слід відзначити, що при виборі обладнання для груп ліквідації загрози вибуху необхідно віддавати перевагу вітчизняним засобам пошуку та виявлення ВР, а також тим засобам, які вже вирішували подібні задачі.

Також з урахуванням розмаїття та специфіки вирішення завдань можна стверджувати, що створення єдиного комплексу обладнання для груп ліквідації загрози вибуху є процесом складним і потребує додаткових досліджень.

УДК 351.861

Тарадуда Д.В., заступник начальника кафедри, Національний університет цивільного захисту України, кандидат технічних наук, майор служби цивільного захисту.

ЩОДО ХБРЯ ІНЦИДЕНТІВ ТЕРОРИСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

ХБРЯ інцидент – несподівана подія з використанням хімічних, біологічних, радіоактивних речовин чи ядерних матеріалів (ХБРЯ), що призвела (може призвести) до загибелі людей або завдати шкоди їх здоров'ю та навколишньому середовищу. ХБРЯ інциденти самі по собі небезпечні, але при застосуванні ХБРЯ матеріалів терористичними організаціями масштаби наслідків надзвичайної ситуації можуть бути пролонговані на тривалий термін, а кількість уражених при застосуванні біологічних засобів, при відсутності захисних заходів, може зростати в геометричній прогресії.

Вирішення проблеми попередження та мінімізація наслідків ХБРЯ інцидентів терористичного характеру ускладнюється тим, що застосування компонентів отруйних і високотоксичних речовин, біологічних агентів, а також радіоактивних речовин часто не має демаскуючих ознак (вибухів, кольору, запаху й видимих слідів контамінації середовища). Перелік потенційно небезпечних речовин, порівняно з вибуховими, ширший у сотні разів. При цьому радіоактивні, хімічні речовини та контагіозні рецептури суттєво різняться за фізико-хімічними та токсичними властивостями, що істотно ускладнює завдання їх ідентифікації та ліквідації наслідків. Морально-психологічний вплив характеру контамінації такими речовинами незрівнянно вищий, ніж від вибухових речовин.

В Україні, на відміну від міжнародного, починаючи з 2014 року особливо набула актуальності проблема внутрішньодержавного тероризму. Головна причина існування якого зумовлена сепаратизмом і безконтрольним обігом зброї й засобів масового ураження (ЗМУ) з окупованих територій, а надзвичайні ситуації, що можуть виникнути в результаті застосування терористами хімічних засобів масового ураження, біологічних агентів чи радіоактивних речовин, масштабами наслідків можуть сягати Чорнобильської катастрофи, тому проблема попередження ХБРЯ інцидентів терористичного характеру сьогодні для України зокрема та для світу в цілому є надзвичайно актуальною, а її вирішення потребує проведення детального аналізу та характеристики таких інцидентів.

Велику увагу інцидентам, пов'язаним із «хімічним» тероризмом, приділено в роботі Андреева В. Г. «Химический терроризм: возрастающая угроза», де проведено аналіз способів і засобів здійснення терористичних актів. Так, залежно від природи розрізняють інформаційні, фізико-технічні, фізико-хімічні, хімічні та біологічні засоби терору, що призводять до масштабних надзвичайних ситуацій.

У роботі Татарінова В. В. «Радиационный, химический и биологический терроризм» проведено аналіз радіоактивних матеріалів з точки зору можливості їх використання при виготовленні «брудних бомб» і застосування в терористичних цілях. Так, період напіврозпаду ($T_{1/2}$) 15 радіоактивних ізотопів з масовими числами від 232 до 246 складає від 0,18 с (^{237}Pu) до 70 млн. років (^{244}Pu). Практичне значення мають радіоізотопи ^{236}Pu - ^{246}Pu , що утворюються в ядерних реакторах. Найбільший інтерес для потенційних терористів з точки зору організації масштабного теракту становить ^{239}Pu ($T_{1/2} = 2,44 \cdot 10^4$ років), який використовується як матеріал, що ділиться в ядерних боєприпасах. Нуклід отримують з урану, що опромінюється нейтронами в спеціальних реакторах, які, при достатньому фінансуванні та технічному рівні оснащеності, можливо виготовляти не в промислових умовах. У роботі також наведено результати досліджень, спрямованих на попередження та виключення можливості виникнення «радіаційного» терору, а також основні завдання захисту населення в разі виникнення радіаційного інциденту терористичного характеру.

Аналіз терористичних актів із застосуванням радіаційних, хімічних і біологічних компонентів, проведено в роботах Василенка І. Я. У публікаціях наголошено на необхідності системного підходу і координації діяльності зацікавлених відомств як в галузі освіти населення та підготовки кадрів, так і у сфері спеціальних технічних заходів щодо попередження таких інцидентів, запропоновано часоорієнтований комплекс заходів захисту населення в разі виникнення ХБРЯ інцидентів терористичного характеру.

У роботах Васильєва Н. Т. та Tucker J. В. проведено аналіз та класифікацію інцидентів, пов'язаних із застосуванням біологічних агентів, з метою організації терористичного акту. У проведених дослідженнях конкретні інциденти віднесені до відповідних груп залежно від типу суб'єкта та об'єкта застосування біологічних агентів.

Отже, як показав аналіз останніх досліджень і публікацій, попередження та мінімізація наслідків ХБРЯ інцидентів терористичного характеру на сьогодні є актуальним завданням, вирішення якого не можливе без проведення їх попередньої характеристики та аналізу з метою розробки й застосування превентивного комплексу організаційно-технічних заходів.

Стосовно розробки такого комплексу, то в першу чергу необхідно істотно розширити сферу індикації та контролю ХБРЯ забруднення і створити багатобар'єрний радіаційний, хімічний та біологічний захист, починаючи з державного рівня і закінчуючи окремими технічними рішеннями на конкретних об'єктах. Принципи, закладені в основу створення такого захисту, повинні носити універсальний характер, тобто застосовуватися для запобігання неконтрольованого переміщення будь-яких джерел ХБРЯ забруднення як штучного, так і природного походження. Ці ж принципи повинні застосовуватися при розробці та виборі технічних засобів, що застосовуються для ХБРЯ індикації та контролю.

Таким чином, у роботі проведено аналіз досліджень, присвячених попередженню та мінімізації наслідків ХБРЯ інцидентів терористичного характеру. Розглянуто класифікацію інцидентів, пов'язаних із застосуванням ХБРЯ матеріалів та засобів їх здійснення залежно від природи.

УДК 355.4

Писарєв А.В., доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент;
Радченко І.О., завідувач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент;
Писарєв С.А., старший викладач кафедра РХБ захисту, факультет військової підготовки НТУ «ХПІ».

АЕРОЗОЛЬНА ПРОТИДІЯ ТЕХНІЧНИМ ЗАСОБАМ РОЗВІДКИ ТА УРАЖЕННЯ ПРОТИВНИКА

Із появою на озброєнні нових технічних засобів розвідки (ТЗР) і управління зброєю, збільшенням масштабів ведення спостереження за діями військ завдання застосування аерозолів у сучасних умовах набувають нового змісту, а їх застосування в збройних конфліктах в Чечні, Югославії, в районі Перської затоки та досвід бойових дій в АТО визначають актуальність. Як і раніше, найбільш важливим завданням застосування аерозолів є приховування окремих об'єктів, елементів бойових порядків та угруповань військ, дій підрозділів та частин від повітряної та наземної розвідок.

Загальна мета застосування аерозолів:

- приховування окремих об'єктів, підрозділів, частин та їх дій;
- дезорієнтування противника відносно істинного положення об'єктів та підрозділів;
- осліплення противника;

– захист окремих об'єктів від ураження ВТЗ та від прицільних ударів авіації.

Сучасні бойові дії проводяться із застосуванням удосконалених ТЗР і управління зброєю, що обумовлює необхідність об'єднання в систему заходів декількох видів оперативного та бойового забезпечення, направлених на зниження ефективності ведення противником розвідки та застосування ВТЗ.

Застосування аерозолів здійснюється в межах РХБ захисту, одним з головних завдань якого є маскуванню дій військ та об'єктів із застосуванням аерозолів.

На теперішній час у практиці військ застосування аерозолів здійснюється:

- при вогневому ураженні противника – димовими снарядами та мінами;
- при оперативному маскуванні – постановкою аерозольних завіс засобами загального призначення;
- при організації РЕБ – застосуванням аерозолів у комплексі з радіоелектронною протидією;
- при організації РХБ захисту – застосуванням аерозолів димовими підрозділами.

Осліплення противника аерозолями та димами проводиться способом створення аерозольних завіс у районах його розташування. Для осліплення застосовують артилерійські димові снаряди і міни, авіаційні димові бомби і аерозольні блоки до авіаційних контейнерів. Об'єктами осліплення є спостережні пункти, вогневі точки, засоби ППО, які працюють у видимому та ближньому інфрачервоному діапазонах електромагнітних випромінювань. Аналіз можливостей артилерії з постановки аерозольних осліплювальних завіс показує, що вони залежать в основному від метеорологічних умов. За стійкого вітру зі швидкістю 3 – 5 м/с маскувальні якості зберігаються: 15 – 20 с – при стрільбі 85-мм снарядами (82-мм мінами), 25 – 40 с – при стрільбі 122-мм снарядами (120-мм мінами). Для осліплення окремих цілей (об'єктів) залучають взвод або батарею, а для постановки завіс по рубежах – одну або декілька батарей (в залежності від довжини рубежів). Витрата димових снарядів (мін) залежить від швидкості та напрямку вітру.

Маскування підрозділів та об'єктів аерозолями (димами), радіопоглинаючими покриттями і пінами застосовують для введення противника в оману відносно оперативної побудови військ та напрямку їх дій, приховання важливих об'єктів тилу. Важливим принципом маскуванню є застосування аерозолів за єдиним задумом у комплексі з іншими маскувальними заходами (інженерними, РЕБ).

Основні вимоги до аерозольного маскуванню:

- площа маскуванню повинна перевищувати площу об'єкта в 2 – 3 рази;
- аерозольна завіса повинна бути суцільною, без розривів;
- об'єкт, що маскується, не повинен знаходитися в центрі аерозольної завіси;
- під час маскуванню великорозмірних об'єктів необхідно задимляти найважливіші (критичні) елементи, від яких залежить боєздатність об'єктів.

Маскування підрозділів і об'єктів від повітряного спостереження досягається способом постановки площинних або об'єктових аерозольних завіс для одночасного або почергового укриття дійсних та удаваних об'єктів а від наземного противника - способом постановки лінійних (флангових або фронтальних) аерозольних завіс за спеціальними сигналами або в призначений час.

Екранування елементів бойового порядку аерозольними (димовими) захисними завісами проводиться для захисту військ від спостереження противником та від можливості ураження засобами, що працюють у середньому, інфрачервоному та сантиметровому діапазонах. З метою досягнення екранування до складу димової суміші додають спеціальні композиційні суміші на основі хлоридів металів та аерозольних диполів.

У перспективі на озброєння надійде комплекс оптикоелектронного придушення для захисту від ПТУР та створення перешкод лазерним далекомірам і цілепоказчикам. Комплекс містить у своєму складі систему аерозольних боеприпасів, при запуску яких забезпечується зрив

наведення ПТУР на відстані до 2 км у секторі $\pm 20^\circ$. Завіса може формуватися за 2 с, існує така завіса до 10 с.

Для захисту від ударів РУК та РВК противника планується ввести в дію рухомий комплекс групового захисту, який здатний створювати екранування об'єктів та військ під час пересування в передбойових і бойових порядках безпосередньо в момент нанесення противником удару керованою зброєю або після виявлення гарантованого передбачення її застосування. Екранування являє собою систему для запуску спеціальних аерозольних боєприпасів на висоту 100 – 150 м, під час розкриття яких створюється перепона для систем розвідки та ураження противника у видимому, інфрачервоному, міліметровому та сантиметровому діапазонах електромагнітних випромінювань (0,18 мкм – 10 см).

Отже як підсумок наведеного вище, необхідно зазначити, що аерозольна протидія стає ефективною у разі її організації і проведення у комплексі з іншими видами бойового забезпечення, такими, як інженерне забезпечення, розвідка, тактичне маскування та радіоелектронна боротьба.

УДК 621.396

Новіков М.І., доцент кафедри підготовки студентів за програмою офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України.

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗВ'ЯЗКУ ПІДРОЗДІЛУ НГУ

Розгорнута система зв'язку повинна забезпечити управління:

- діями з'єднань, військових частин і підрозділів НГУ при локалізації та блокуванні району конфлікту;
- підготовкою та проведенням спеціальних операцій щодо, блокування, роззброювання, знешкодження незаконних збройних формувань (НЗФ);
- діями по охороні й обороні населених пунктів, важливих державних об'єктів, припиненню збройних зіткнень і роз'єднанню протиборчих сторін, вилученню зброї та вибухових речовин, що незаконно зберігаються;
- супроводом та охороною автомобільних колон (комунікацій залізничного і водного транспорту), а також при виконанні інших завдань, що раптово виникають.

Основа системи зв'язку угруповання військ НГУ у зоні збройного конфлікту, як правило, становлять вузли зв'язку, розгорнуті в базових районах, і лінії прямого зв'язку, утворені різними засобами зв'язку. Вузли зв'язку повинні забезпечити обмін інформацією не тільки в інтересах свого пункту управління, але й в інтересах пунктів управління взаємодіючих органів. Концентрація каналного ресурсу на таких вузлах зв'язку дозволяє оперативно вирішувати питання з організації зв'язку між угрупованнями військ (сил) різних силових відомств, а також поліпшує якість заходів щодо охорони й оборони даних вузлів зв'язку.

Для розгортання ліній прямого зв'язку доцільно використати засоби супутникового, та радіо зв'язку. Комплексне використання даних засобів зв'язку дозволяє забезпечити своєчасний обмін інформацією між пунктами (групами) управління.

Основа системи зв'язку у НГУ при активній фазі збройного конфлікту становить радіозв'язок КХ та УКХ діапазонів із застосуванням радіостанцій, що засекречують інформацію, і пристроїв перетворення мови. При цьому розгортаються мобільні ретранслятори, які дозволяють значно збільшити зону радіо покриття на основних напрямках дії військ. Мобільні ретранслятори використовуються нетривалий час і забезпечують стійке управління військами безпосередньо в районі проведення спеціальної операції.

У зв'язку з стрімким розвитком і впровадженням цифрових систем передачі, пропонується застосування нових телекомунікаційних технологій щодо подальшого розвитку

системи зв'язку. Здійснювати поступовий перехід до нових, більш досконалих форм організації цифрових мереж (систем) зв'язку шляхом інтеграції їх у єдиний телекомунікаційний простір держави. Дана проблема вирішується за рахунок оренди цифрових потоків і каналів, розгортання цифрових радіорелейних напрямків, супутникових систем, переоснащенням стаціонарних і польових вузлів зв'язку на сучасні цифрові комплекси.

УДК 355.318:355.433.4:316.776.23

Чепель М.О., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

СТРУКТУРА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Проведений аналіз виникнення масових заворушень, які відбувались в Україні за часів її незалежності дає нам змогу стверджувати, що правоохоронні органи стикаються з інформаційно-психологічним впливом (ІПВ) на них під час припинення цих заворушень. Національна гвардія України (НГУ), у відповідності до свого призначення, виконує завдання з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки та є основним суб'єктом з припинення масових заворушень.

Сучасні умови глобальної інформатизації суспільства, коли діяльність НГУ по припиненню масових заворушень буде здійснюватись під час активного інформаційного протидіювання, вимагають від військовослужбовців постійно контролювати власні пізнавальні, вольові та емоційні процеси. Для цього в НГУ створюється система інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ), яка буде складатись з сукупності взаємодіючих та взаємопов'язаних елементів серед яких буде система забезпечення ІПБ військовослужбовців НГУ.

Вище наведене та аналіз наукових досліджень дозволяють нам визначити структуру системи забезпечення ІПБ, складовими якої будуть:

- 1) підсистема моніторингу, аналізування та прогнозування, яка призначена для аналізу, оцінювання та прогнозування загроз ІПБ, оцінювання ступеня їх впливу на військовослужбовців та корегування заходів протидії загрозам та захисту особового складу;
- 2) підсистема протидії негативному ІПВ мета якої організація запобіжних заходів, щодо поширення неправдивих чуток, спрямованих на зниження морально-психологічного стану особового складу, зрив, нейтралізація ІПВ противника та здійснення впливу на нього;
- 3) підсистема захисту від негативних ІПВ, яка призначена для регулювання інформаційних потоків, поширення певної інформації, навчання методам і способам обробки та оцінювання інформації, формування колективного соціально-психологічного й індивідуального психологічного захисту особового складу.

Таким чином, система забезпечення ІПБ військовослужбовців НГУ дозволить реалізувати заходи, які спрямовані на прогнозування, виявлення, стримування, запобігання, відсіч ІПВ та ліквідації наслідків їх прояву з метою захищеності психіки особового складу від деструктивного інформаційного впливу й здатності військовослужбовців підтримувати оптимальний рівень функціонування, спроможності усувати зовнішні та внутрішні загрози, які виникають, зберігати на достатньо стійкому рівні дієздатність виконувати завдання у звичайних та екстремальних умовах.

Напрямок подальшої роботи є обґрунтування напряму та загальної методики дослідження підтримання заданих рівнів інформаційно-психологічної безпеки особового складу формувань Національної гвардії України.

УДК 37.03

Кравченко Н.М., офіцер (начальник лабораторії) кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, капітан.

РОБОТА З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ

В умовах розвитку Національної гвардії України, робота з особовим складом вимагає концептуального визначення єдиних підходів до підготовки захисника Батьківщини з урахуванням економічної, суспільно-політичної, демографічної ситуації, становища молоді в суспільстві, формування нового світогляду, морально-етичних, національно-історичних основ поведінки.

Реформування та розвиток Національної гвардії України супроводжується значним зростанням уваги до морального духу особового складу, що пов'язано із підвищенням ролі людського фактора у всіх сферах буття. Як і раніше, воєнна теорія, посиляючись на практику, виходить із того, що вирішальне значення у військовій справі надається людині – носію певних професійних, ідейно-політичних та моральних якостей. Сьогодні в Україні, як і у всьому світі, відчувається дефіцит морального і духовного здоров'я.

Робота з особовим складом повинна спрямовуватися на формування світогляду військовослужбовця, громадянина і патріота, усвідомлення ним особистої відповідальності за виконання службово-бойових завдань за призначенням, свободу, незалежність та захист держави.

У роботі з особовим складом серед військовослужбовців є серйозні недоліки. Про це свідчать факти порушення військовослужбовцями військової дисципліни, вчинення ними злочинів та інших правопорушень, наявність у стосунках між військовослужбовцями нестатутних відносин.

Цьому певною мірою сприяє наявність низки невирішених проблем. До них перш за все належать:

- відсутність єдиної системи поглядів на завдання, напрями та порядок управління духовними процесами;
- недосконалість нормативно-правової бази роботи з особовим складом;
- невизначеність меж повноважень і відповідальності органів роботи з особовим складом;
- потреба у розвитку кадрового, інтелектуального, технічного, науково-аналітичного потенціалу органів роботи з особовим складом, підвищення їх престижу, авторитету і статусу.

Зміни, що відбуваються в економічному, політичному, суспільному, та культурному житті наших громадян, нестабільність цих процесів, розмитість і невизначеність ідейних орієнтирів - усе це негативно впливає на молодь. Проте, саме від неї залежить майбутнє, як держави загалом, так і сучасний стан її військових формувань. Саме тому роботі з особовим складом, її якісній організації і проведенню в сучасних умовах відводиться провідна роль.

До головних завдань роботи з особовим складом слід віднести:

- виховання у військовослужбовців патріотизму, вірності та відданості українському народові, готовності обороняти Україну, захищати її суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність;
- формування спрямованості особистості на сумлінне і чесне служіння Батьківщині, неухильне додержання Конституції України та законів України;
- підвищення інформованості офіцерського складу щодо внутрішньої, зовнішньої та воєнної політики України, суміжних держав, Європейського Союзу, НАТО;
- роз'яснення завдань військових формувань з урахуванням сучасних викликів та загроз;
- розвиток у військовослужбовців інтелекту, непохитного бойового духу, психологічної стійкості;

- формування у кожного військовослужбовця чіткого розуміння мети навчання та психологічної готовності до бойових дій, миротворчих операцій;

- закріплення у військових колективах високоморальних взаємовідносин.

Вищезазначені завдання роботи з особовим складом реалізуються на основі наступних складових:

- морально-психологічне забезпечення бойової і мобілізаційної готовності військ (сил), бойового чергування, бойової служби, оперативної та бойової підготовки, специфічної діяльності військових формувань;

- морально-психологічне забезпечення військової дисципліни та профілактика правопорушень;

- інформаційно-пропагандистське забезпечення;

- культурно-виховна і просвітницька робота;

- військово-соціальна робота.

Принципи якими слід керуватися в ході роботи з особовим складом:

- державна і патріотична спрямованість роботи з особовим складом;

- взаємозалежність змісту, форм і методів роботи з особовим складом;

- повага до особистості, конституційних прав і свобод військовослужбовця, орієнтація

на ідеали демократії та гуманізму,

загальнолюдські моральні цінності;

- безперервність у роботі з особовим складом, органічне поєднання національних, історичних та культурних традицій;

- конкретність та узгодженість змісту, форм і методів;

- об'єктивно-науковий підхід до планування роботи з особовим складом, її здійснення та подальшої оцінки результатів.

Повною мірою використаний потенціал роботи з особовим складом має забезпечувати її дієвий вплив на морально-психологічний стан особового складу з метою якісного виконання завдань бойової готовності, служби і навчання, підтримання організованості і дисципліни в органах військового управління, військових частинах, військових начальних закладах, установах та організаціях.

Цей процес, безумовно, пов'язаний з проведенням роботи щодо згуртування особового складу військових підрозділів навколо ідеї державності, усвідомлення кожним військовослужбовцем відповідальності за забезпечення бойової і мобілізаційної готовності, військової дисципліни, зразкового виконання службових обов'язків, що в свою чергу пов'язане з формуванням у кожного військовослужбовця національної свідомості, патріотизму, гуманістичного світогляду, честі, гідності, почуття любові до України, вірності військовій присязі, традиціям, здобутих під час багатовікової історії України та її збройних формувань.

Слід зазначити, що оцінка результативності роботи з особовим складом вимагає не простого констатування досягнень військовослужбовцями певного рівня знань, а оцінки цих знань через призму конкретних практичних результатів життєдіяльності військ. Робота з особовим складом, дає можливість оцінити ефективність впливу форм і методів навчання у вихованні військових колективів, окремих груп і категорій особового складу.

Отже, пріоритетним напрямком роботи з особовим складом є формування у військовослужбовця світогляду щодо захисту державної незалежності України та інтересів її народу. Це безпосередньо залежить від патріотичного виховання військовослужбовців, постійного психологічного, морального та духовно-просвітницького впливу на кожного воїна.

УДК 37.011

Ілляк О.О., викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України.

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ МОРАЛЬНОГО ДУХУ ОСОБОВОГО СКЛАДУ

Важливим складником всебічного забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України є морально-психологічне забезпечення.

Морально-психологічне забезпечення дій військ – це комплекс узгоджених за цілями, часом, послідовністю, силами та засобами заходів, що здійснюють командири, штаби, органи по роботі з особовим складом, служби для досягнення високого морального духу особового складу, який забезпечує успішне виконання службово-бойових завдань в умовах мирного і воєнного часу.

Моральний дух, як і морально-психологічний стан особового складу, є складником людського фактора військових формувань. Моральний дух, на відміну від морально-психологічного стану, характеризує мотиваційно-вольові – фундаментальні, стійкі, довготривалі якості особового складу та несе значне навантаження ідеології державотворення, яка єднає й організує український народ у потужну непереможну силу. Морально-психологічний стан характеризує емоційні – мінливі, не довготривалі, ситуативні якості особового складу.

Моральний дух особового складу – це стійка сукупність ідейних переконань, політичної свідомості, соціальної захищеності та професіоналізму військовослужбовців, рівня згуртованості військових колективів та адміністративної діяльності керівного складу, які системно і взаємозалежно формують внутрішню готовність особового складу до виконання військового обов'язку, створюють оптимальні умови для виконання поставлених службово-бойових завдань і спонукають до дій. Складниками морального духу є: ідейний, економічний, політичний, соціально-психологічний, адміністративний.

Ключовим словом у словосполученні моральний дух” є поняття “дух”. У словнику воно визначається як психічні здібності (свідомість, мислення), те, що спонукає до дій, до діяльності, начало, яке визначає поведінку, дії. Слово “моральний” визначається як той, що пов'язаний з духовним життям людини. У зазначеному контексті поняття “моральний” має допоміжне, уточнююче значення; воно поширює логічний обсяг поняття “дух” лише на внутрішнє духовне життя людини і відмежовує його від релігійно-містичної сфери.

У вказаному значенні поняття “дух” може вживатись і в інших словосполученнях, таких, як “національний дух”, “народний дух”, “бойовий дух”, тощо. У цих змістових зв'язках інші слова поширюють логічний обсяг поняття “дух” на певну спільноту людей. “Моральний дух” співвідноситься з “бойовим духом” як родова категорія з видовою категорією, як ціле і його частина.

Бойовий дух особового складу – це моральний дух військовослужбовців, правоохоронців, партизан та інших захисників Української держави, які ведуть, вели чи будуть вести бойові дії проти окупантів, кримінальних угруповань, незаконних збройних формувань терористів, сепаратистів, бойовиків та інших ворогів незалежності і територіальної цілісності своєї Батьківщини під час війни, збройних конфліктів, антитерористичних операцій.

Оцінювання морального духу особового складу базується на результатах опитування військовослужбовців та застосування методу багатofакторного аналізу, який полягає у виявленні, аналізуванні та вимірюванні показників основних факторів складників морального духу шляхом заміни континуальних показників на їх числові значення.

Для фіксування показників кожного фактора використана чотирирівнева градація. Усі фактори переводяться в одну систему оцінювання – 100-бальну. Отримані показники кожного фактора підставляють у формули розрахунку рівня складників морального духу особового складу. Показники рівня складників морального духу підставляють у формулу оцінювання морального

духу особового складу з урахуванням коефіцієнтів ваги кожного складника морального духу у загальному показнику рівня морального духу особового складу.

Для скорочення часу на проведення необхідних розрахунків розроблено “Програму автоматизованого розрахунку рівня морального духу особового складу”.

Залежно від отриманих показників рівень морального духу особового складу класифікується як “високий”, “середній”, “низький”, “загрозливий”.

Інтерпретація результатів оцінювання морального духу є важливою вихідною позицією для рішення командирів щодо застосування частин і підрозділів під час виконання службово-бойових завдань, організації навчання та виховання особового складу.

Висновки. 1. Запропонована методика оцінювання морального духу особового складу дає можливість фахівцям без спеціальної підготовки об’єктивно та у короткі терміни визначити готовність особового складу до виконання службово-бойових завдань (бойових дій), застосування військових частин і підрозділів у бойових порядках. 2. Використання даної методики у навчальному процесі та практичній діяльності посадових осіб забезпечує формування компетенції випускників тактичного рівня визначеної Управлінням бойової та спеціальної підготовки ГУ НГУ, а саме: “Знати методи оцінки та джерела підтримки морального духу і благополуччя особового складу”.

УДК 355.535

Лисенко О.В., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України;
Луговський І.С., доцент кафедри службово-бойового застосування військових частин Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, полковник.

МЕТОДИКА ДІАГНОСТИКИ БРЕХНІ

До теперішнього часу розроблений досить точний інструментарій ”діагностики брехні”, але його недостатньо для виконання розвідувальними органами спеціальної розвідки Національної гвардії України та вона потребує подальшого розвитку та вдосконалення. Застосування діагностики брехні дозволяє:

виявляти в поведінці людей ряд ознак, які чітко вказують на хибність (обман, дезінформацію);

аналізувати розвідувальні відомості з метою визначення їх достовірності;

оцінювати противника (незаконне збройне формування);

приймати рішення у повсякденній діяльності (приватному житті).

Дані ознаки умовно можна поділити на наступні на п’ять груп:

вегетативні;

моторні;

кінестетичні;

семантичні;

мовні.

Вегетативні ознаки - це вазомоторні та фізіологічні реакції людини.

Вазомоторні реакції є результат реакції судиноруховий нервових волокон. Якщо ваш співрозмовник нещирим, відбувається звуження його кровоносних судин. Зовні це проявляється в тому, що шкіра біліє: кров відринула від обличчя”. Такі ж реакції роблять холодної шкіру кистей рук. Якщо ”на злодієві шапка горить”, то ”у брехуна руки холонуть”.

Кінестетические ознаки:

1. Идеомоторика людини: пантоміміка і жестикуляція;

2. Очі: блиск очей; розмір зіниці; частота моргання; напрямок фіксації погляду під час розмови;

3. Мімічні реакції людини: т. зв. робочий матеріал; маски; усмішка;

4. Інші поведінкові реакції (фактичне спілкування).

Брехуну "високого польоту" (свого роду "артист") можуть бути властиві рухи іншого характеру: ступні ставляться "в розліт", широкі кроки, на обличчі посмішка, рука заздалегідь тягнеться для привітання. Але все це лише в тому випадку, якщо він вас побачив здалеку. Інакше кажучи, подібні манери – його "домашня заготовка" для притуплення чужої пильності.

Жестикуляція. "Жест" – це будь-який рух, який супроводжує мова або висловлює щонебудь. Звідси два наслідки:

Очі. Очі є одним з найбільш виразних елементів, що виказують брехуна.

"Циферблатний тест". Достовірно оцінити значення "бігання" очима допомагає так званий "циферблатний тест".

Гострий зір, допоможе помітити звуження і розширення зіниці очей. При цьому, якщо зіниця у людини звужується, значить він направляє свою свідомість всередину - на спогад, якщо розширюється - то на майбутнє, на конструкцію, на фантазування.

Мімічні реакції – це виразні рухи лицьових м'язів. Кожній людині притаманні строго індивідуальні характеристики рухів лицьових м'язів. В одного обличчя нагадує море, вітерець дмухнув і все прийшло в рух; в іншого особа кам'яно-нерухоме. Для читання мімічних реакцій доцільно виділяти найбільш рухливі м'язи обличчя: рот і губи, навколо очей, лобову зону.

Сукупність типових для даної людини мімічних реакцій, що відображають той чи інший його внутрішній стан, називається маскою. Відомо з літератури чимало типових масок брехні, тобто мімічних напруг, властивих брехливим поведінки тих або інших людей.

Інші поведінкові реакції. Це використання комунікативних засобів і прийомів, використовуваних для підтримки самого процесу спілкування. У цьому сенсі на нещирість партнера вказують "умілість" поведінки, легке знаходження потрібних слів, "обтічне" вираження думок та інш.

Семантика. Це робота зі змістом сказаного. Якщо в діагностиці моторних, кінестетичних або вегетативних ознак брехні можливі помилки, то розуміння законів побудови помилкових повідомлень, їх внутрішньої логіки і способів пред'явлення – це найбільш вірний шлях викриття брехуна, бо семантичну інформацію не можна стерти.

Семантичного аналізу підлягають тематика, схема і мотивування мовних повідомлень.

Схема бесіди. Якщо не виявляти зовні ніяких видимих ознак своїх підозр по відношенню до об'єкта, то він сприймає ваш спокій як сигнал для просування брехливої інформації. В такому випадку він самостійно будує бесіду з вами. Надалі, аналізуючи відбулася розмова (бажано записати на магнітофон), можна виявити її внутрішню логіку, побачити, як і коли партнер готував вас до сприйняття потрібної йому інформації, як він її озвучив, що зробив після цього ті інш.

Аналіз мовних характеристик. Голос характеризує людську мову навіть більш яскраво, ніж слова. У цьому сенсі найбільш поширеним ознакою обману є паузи. Паузи можуть бути дуже тривалими або ж занадто частими. Затримки перед словами, особливо якщо це відбувається при відповіді на питання, завжди наводять на підозри. Підозрілі також короткі паузи в процесі самої мови, якщо вони зустрічаються дуже часто.

Спеціальні методи.

Завершальні контакт реакції. Особливу цінність для діагностики брехні є спостереження за об'єктом при закінченні контакту з ним. Наприклад, є інтуїтивне відчуття того, що об'єкт бреше. Отримати підтвердження цьому можна, зробивши вигляд, що його висловлювання та поведінку прийняті "за чисту монету". Зверніть увагу на реакцію об'єкта: нею може бути реакція розслаблення. Завжди можна побачити те полегшення, яке відчуває людина після завершення такого важкого й відповідального заходу, як свідомий цілеспрямований обман. Якщо тільки є бажання це бачити.

Верифікація (перевірка істинності) отриманої інформації. Мається на увазі постійна перевірка будь-якої інформації, що надходить від співрозмовників (джерела).

Розвідувальна (оперативна) провокація. Брехня можна спровокувати пред'явленням стимулу, зовні не пов'язаного з темою брехні. У таких випадку реакція об'єкта на стимулюючу провокацію видає його, що називається, "з головою".

Технічна підтримка. Йдеться про технічне забезпечення діагностики брехні, яке зводиться до використання, як загальнодоступних, так і спеціальних методів.

УДК 355.1:364.3

Швецов А.С., старший викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України; **Бородін Б.Д.**, викладач кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВОВОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Метою даної статті є дослідження механізмів правового забезпечення та правового регулювання соціально-правового захисту працівників органів внутрішніх справ та військовослужбовців Національної гвардії України, прогресивних та негативних тенденцій у цій сфері.

Актуальність теми визначається нагальною потребою надання державою військовослужбовцям НГУ та інших військових формувань, працівникам органів внутрішніх справ відповідних гарантій, які певним чином мають відшкодовувати додаткові навантаження, пов'язані з особливостями виконання обов'язків по забезпеченню громадської безпеки та громадського порядку в країні, що часто супроводжується ризиком для їх життя й здоров'я.

Одним із важливих аспектів діяльності суспільства по забезпеченню нормального функціонування військового організму завжди було вжиття заходів щодо відповідного соціального самопочуття військових людей, надання належних допомог, пільг, компенсацій за особливі умови життя і служби.

Серед цих заходів центральне місце займає соціальний та правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей.

Визначальним фактором, який формує інтерес працівника та військовослужбовця до ефективного виконання трудових та службових обов'язків, є належний рівень його соціально-правового забезпечення, одним із видів якого є матеріальне, що в повній мірі стосується військовослужбовців Національної гвардії України і працівників органів внутрішніх справ, які під час виконання службово-бойових, службових і трудових завдань в процесі правоохоронної діяльності, особливо з питань ОГП та ГБ зазнають значних фізичних, психологічних та емоційних перевантажень.

У правовому регулюванні соціально - правового захисту військовослужбовців НГУ та працівників органів внутрішніх справ накопичилось чимало проблем, які суттєво впливають на рівень їх соціальної захищеності і, відповідно, на ефективність виконання покладених на них правоохоронних завдань.

Місце і функціональне значення соціально-правового захисту військовослужбовців та працівників системи МВС в комплексі проблем забезпечення кадрової політики визначається тим, що він служить необхідною умовою, елементом і навіть об'єктивною передумовою для практичного рішення оперативно-службових і кадрових проблем. Крім того, існує відповідний взаємозв'язок між станом соціально-правової захищеності військовослужбовців і працівників ОВС та ефективністю виконання ними покладених на них завдань, що в кінцевому рахунку впливає на рівень забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів громадян. Можна

стверджувати, що складна оперативна обстановка в країні в останні роки у певній мірі пов'язана зі слабкою, нерозвиненою системою соціально-правового захисту військовослужбовців НГУ та працівників органів внутрішніх справ.

Соціальний захист військовослужбовців та працівників ОВС реалізується в наступних видах: державне обов'язкове особисте страхування; державне пенсійне забезпечення; медичне обслуговування; державна соціальна допомога; пільги та компенсації.

Аналізуючи положення спеціального законодавства, можна зробити висновок, що військовослужбовці НГУ та працівники ОВС формально забезпечені в соціальному плані на високому рівні, проте постійне недофінансування цих питань зводить нанівець прогресивні законодавчі положення.

УДК 355.541.2

Нестеренко О.О., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, майор.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ДЛЯ ПОЛПШЕННЯ ТА ПРИСКОРЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНИХ РОЗРАХУНКІВ МАРШУ, ЯК ОСНОВНОГО СПОСОБУ ПЕРЕСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛУ

Підрозділ може пересуватися своїм ходом (маршем) або перевозитися різними видами транспорту (залізничним, повітряним, морським (річковим) транспортом або колісними тягачами на трейлерах). Пересування може здійснюватися комбінованим способом: перевезенням із використанням зазначених видів транспорту та маршем.

Є економічні обґрунтування того, що перевезення залізничним транспортом військ на відстані до 500 км не рентабельні (окрім великотоннажних, великогабаритних вантажів або вантажів специфіка яких не дозволяє залучити інші види транспорту). Крім того, час на завантаження, формування потягу (ешелону), розвантаження, буде перевищувати час на здійснення самого перевезення, та тягне додатково узгодження районів очікування завантаження й збору після вивантаження. Одним з позитивних моментів можна виділити економію трудовитрат особового складу, економію моторесурсу та запасу ходу техніки, економію пального, низька вартість перевезення.

Повітряні перекидання військ, літаками та вертольотами, застосовуються в дуже виняткових випадках, через великий кошторис. Крім того, час на оформлення й подачі заявки, узгодження питань використання летовищ або посадочних майданчиків, необхідна кількість літаків та вертольотів, час на завантаження, формування повітряного ешелону, розвантаження, буде значним, також тягне додатково узгодження районів очікування завантаження й збору після вивантаження, можуть виникати труднощі по габаритам та вазі. Одним з позитивних моментів можна виділити велику швидкість при перекиданні на великі відстані.

Перевагою морського (річкового) транспорту для перевезень є можливість умовного обмеження габаритів та ваги, при наявності кораблів (для судоходних річок – флотилії малих суден). Але застосовується у випадку економічного обґрунтування (відсутності інших шляхів), та знову виходимо на час на завантаження, розвантаження, додаткове узгодження районів очікування завантаження й збору після вивантаження у портах.

Пересування своїм ходом, за рахунок власних транспортних засобів (бойової техніки), в пішому порядку (на короткі відстані) або колісними тягачами на трейлерах значно збільшує маршеві можливості, а саме спроможність долати на протязі одних та більше діб максимально можливі відстані зі збереженням високої боєздатності та повній готовності до виконання наступного завдання.

Особливо актуальним марш як спосіб пересування став в останні роки. Як показали події з початку проведення АТО більшість частин та підрозділів до місця виконання завдань за призначенням прибували застосовуючи марш як основний спосіб.

Основними показниками маршових можливостей для підрозділу є середня швидкість руху та величина добового переходу, які лягають в розрахунки. Середньотехнічні можливості сучасних транспортних засобів та бойової техніки дозволяють виконувати маршеві завдання, але рідко хто враховує час на витягування колони, час на гальмування та об'їзд перешкод та знову на набір швидкості, що тягне за собою зміни в дистанції між машинами, змінюється глибина колони. В таких питаннях як планування маршу: маршрутів пересування, районів для привалів, розміщення пунктів регулювання, будуть виникати труднощі, оскільки у кожному випадку необхідно проведення додаткових розрахунків. Командири підрозділів повинні також передбачати максимальні та мінімальні дистанції між машинами та підрозділами, особливості дорожніх умов та умов обстановки, а це зайвий час. Крім того всі ці показники, при оцінці обстановки, будуть впливати на прийняття рішення.

Розробка програмного продукту, що дозволить набагато швидше проводити обрахунки при складанні розрахунку маршу, а також у вирішенні інших завдань всебічного забезпечення. До програмного продукту необхідно закласти можливості визначення глибини колони в залежності від кількості машин у колоні, їх марки та дистанції між ними, часу необхідного на досягнення підрозділом певного рубіжу, відстані, що повинна здолати колона за певний час. Допоміжними функціями можна вважати наприклад: визначання часу на здолання району зараженого чи забрудненого хімічними отруйними речовинами, або вибір місця привалів та до якого часу технічним та тиловим службам бути готовим.

УДК 355.541.2

Голубок М.Г., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, підполковник.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНИХ ІМІТАЦІЙНИХ СИСТЕМ В ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬК

Підвищення рівня індивідуальної та групового тактичного вишкілу військовослужбовців Національної гвардії України є одним з головних напрямків бойової підготовки.

Нині в тактичній підготовці армій країн світу Північноатлантичного альянсу широко використовуються лазерні імітаційні системи. Більше того, протягом останніх років постійний аналіз всього, що відбувається на тактичному полі, як на рівні окремого солдата і підрозділу, так і на рівні організації бою штабами, тричі призводив до змін у бойовому статуті сухопутних військ Сполучених Штатів Америки. Тобто сьогодні застосування новітніх лазерних та комп'ютерних технологій стало тим фактором, який реально впливає на формування тактичних доктрин найпотужніших збройних сил світу.

Звісно, застосування імітаційних систем не може повністю замінити повноцінних вогневих тренувань — навчитися стріляти влучно можна лише стріляючи. Однак для тактичного вишкілу, лазерні системи є тією складовою, яка забезпечує виведення підготовки військ на якісно вищий рівень.

В процесі тактичної підготовки — індивідуальної чи колективної з лазерними імітаційними системами, потрібно виходити з того, що військовослужбовці та підрозділи мають бути поставлені в умови, наближені до бойових. Лазерні інтерактивні системи дозволяють не тільки візуально бачити, як здійснюється поразка цілей на полі бою, а й наглядно демонструє наслідки певної тактики дій протидіючих сторін. Встановлені на зброї та спорядженні кожного бійця пристрої посиляють на сервер центрального пункту управління дані щодо всього, що

відбувається на полі бою. Надаючи власний номер кожній бойовій одиниці, після заняття можна проаналізувати, скільки було зроблено пострілів, скільки було влучень у ціль та промахів, скільки разів було відкрито вогонь по тій самій цілі, скільки результатів «уражено», скільки набоїв використано для ураження однієї цілі тощо. Це дає можливість провести ретельне вивчення тактичного застосування підрозділів зовсім іншого якісного рівня.

Головною вимогою під час кожного тактичного навчання будь-якого рівня незмінно залишається видовищність дійства. На передодні кожного такого навчання передують десятки репетицій, і будь-яка зміна, не передбачена сценарієм, незмінно призводить до руйнування всього дійства. Насправді методика підготовки військ із застосуванням лазерних імітаційних систем не дуже відрізняється від існуючої нині — те ж саме поетапне проведення занять на навчальних місцях, де завершальною фазою є тактичне навчання. З єдиною поправкою: репетицій немає. Вони втрачають сенс. Ці системи дозволяють виключити факт передбачення сценарію поразки цілей, а також виведення з ладу зброї військовослужбовця та озброєння військової техніки, що буде вимкнена, коли у них влучать.

УДК 796.89

Пономарьов В.О., старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, підполковник; **Меленті Є.О.**, доцент спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого, кандидат військових наук, майор; **Гарбузов О.А.**, старший викладач спеціальної кафедри Інституту підготовки юридичних кадрів для СБ України НЮУ ім. Я.Мудрого.

ПРОБЛЕМИ НАБУТТЯ СПІВРОБІТНИКАМИ СИЛОВИХ СТРУКТУР ВІДПОВІДНОГО РІВНЯ РУКОПАШНОГО БОЮ ДЛЯ УСПІШНОГО ЗАСТОСУВАННЯ У СЛУЖБОВО-БОЙОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми. Умови виконання співробітниками силових структур професійної діяльності, постійне перебування в екстремальних ситуаціях потребують від них психологічної та фізичної витривалості, що досягається відповідним рівнем спеціальної фізичної підготовки і є важливою складовою частиною у системі професійної підготовки співробітників.

Спеціальна фізична підготовка військовослужбовців спрямована на розвиток спеціальних фізичних якостей, оволодіння військово-прикладними навичками, виховання морально-вольових якостей, прискореного пересування, подолання перешкод, прийомів рукопашного бою тощо.

Тактика рукопашного бою – це мистецтво застосування техніки, виконання конкретних прийомів в конкретних умовах двобою. Застосування прийомів рукопашного бою завжди раптове, їх не можна побачити доки не буде застосовано.

Але для впевненого та успішного застосування прийомів рукопашного бою у службово-бойовій діяльності рівень співробітників силових структур повинен відповідати рівню спортсменів-розрядників з рукопашного бою.

Яким чином набувається та підтримується відповідний рівень оволодіння навичками рукопашного бою?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спортивна підготовка військовослужбовців силових структур може відноситись до масового спорту та до спорту вищих досягнень. Ці поняття мають принципові відмінності.

Масовий спорт дає можливість розвивати свої фізичні якості та рухові можливості, зміцнювати здоров'я та протистояти негативним впливам на організм сучасної екології та умов повсякденного життя. Завдання масового спорту багато в чому повторюють завдання фізичного виховання, але реалізуються спортивною спрямованістю регулярних занять і тренувань.

Мета та задачі, які ставляться у спорті вищих досягнень, – це досягнення максимально можливих спортивних результатів та їх реалізація на спортивних змаганнях рівня країни та вище. Для виконання поставленої мети у спорті вищих досягнень розробляються поетапні плани багаторічної підготовки і відповідні завдання. На кожному етапі підготовки ці завдання визначають необхідний рівень досягнення функціональних можливостей спортсменів, освоєння ними техніки і тактики.

Результати досліджень. Використання прикладних видів спорту і систем фізичних вправ для забезпечення психофізичної надійності та безпеки при виконанні професійної діяльності засноване на тому, що заняття різними видами спорту, а також рівень кваліфікації спортсменів відкладають відбиток на його функціональну підготовленість, на ступінь володіння прикладними руховими вміннями і навичками. Якщо в шкільні роки молодій людині не вдалося освоїти навички одноборств, то це слід зробити у “зрілі” роки. І хоча з даної особи не вдасться підготувати спортсмена з високими спортивними досягненнями, натомість такий підхід дозволить досягнути іншої мети – завчасно підготувати співробітника до особливостей професійної діяльності, до можливих екстремальних ситуацій в житті.

Однією з проблем навчання військовослужбовців силових структур рукопашному бою є поєднання військовослужбовцями інтенсивних тренувань і службово-бойової діяльності.

Найбільш ефективною спортивною підготовкою для військовослужбовців у напрямку удосконалювання своєї спортивної майстерності є заняття в спортивних секціях. Але тут стає питання виділення особистого часу для цього. Як показує досвід, при виборі видів спорту та систем фізичних вправ у більшості частини співробітників, які вирішили підвищити свій рівень фізичного стану, не спостерігається чіткої, усвідомленої і обґрунтованої мотивації. Зазвичай простежуються наступні мотивації:

- зміцнення здоров'я, корекція недоліків фізичного розвитку і статури;
- підвищення функціональних можливостей організму;
- психофізична підготовка до майбутньої професійної діяльності та оволодіння життєво необхідними вміннями та навичками;
- активний відпочинок;
- досягнення найвищих спортивних результатів.

Найчастіше вибір визначається випадковістю та залежить від ряду причин і обставин: разом з товаришем; тренер більш зацікавлений тощо.

Висновки. Тому від того, наскільки тренер чи керівництво даного співробітника обґрунтовано доводить до свідомості співробітника необхідність занять рукопашним боєм у рамках спеціальної фізичної підготовки для майбутньої професійної діяльності, залежить і кількість співробітників, що мотивовано виділяють позаробочий особистий час для секційних занять з відповідного виду спорту.

УДК 614.88

Троцький Р.С., т.в.о. начальника кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

ТАКТИЧНА МЕДИЦИНА ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО МАЙБУТНЬОЇ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний розвиток Національної гвардії України та інших військових формувань характеризуються переломним моментом на шляху свого розвитку. Під впливом збройної агресії з боку Російської Федерації, вперше за багато років питання обороноздатності країни стало пріоритетним.

Підвищення бойової готовності, забезпечення готовності до виконання бойових завдань, успішне оволодіння озброєнням та технікою, надання медичної допомоги в ході бою вимагають від нас не лише професійних, морально-вольових якостей, а й здатності діяти в практичних ситуаціях.

Кожен командир в рамках бойової та спеціальної підготовки повинен включати питання тактичних дій надання першої домедичної допомоги в умовах ведення бойових дій.

Виникають такі ситуації коли діяти потрібно холоднокривно і рішуче коли нікого поруч немає і відповідальність за розвиток ситуації нікому взяти крім вас. Життя людини знаходиться буквально у ваших руках.

Слід зазначити, що у своїй роботі кафедра дотримується гасла: «Навчайтеся, розвивайтеся та перетворюйте отримані знання у навички». Тому в рамках навчальних військових дисциплін кафедри військово-спеціальних дисциплін в своїх програмах ми виділяємо змістовий модуль для розгляду цієї проблематики.

В ході таких занять курсанти вивчають:

- медичну термінологію;
- зміст індивідуальної аптечки;
- види кровотеч;
- надання допомоги у військово-польових умовах;
- переміщення постраждалого у ході бою;
- знання та уміння управляти стресами.

Такий підхід вимагає глибокого вивчення курсантами основ надання домедичної допомоги пораненому в умовах ведення бойових дій.

До практичних занять з курсантами залучаються фахівці відповідного профілю. Це інструктори з тактичної медицини, волонтерські організації («Захист Патріотів», «Медсанбат» та інші).

Під час занять курсантів вчать, що в умовах бою дуже рідко обстановка буває повністю ясною. Як правило, не усі вогневі точки противника відомі, не відомою є і кількість противника та його озброєння. В бою постійно доводиться приймати рішення ґрунтуючись лише на вірогідних даних.

З практики відомо, що на психіку військовослужбовця сильно впливає не стільки сила супротивника, скільки не визначеність і непередбачуваність подій, що зустрічаються в бойовій обстановці. Тому науково-педагогічні працівники кафедри в ході підготовки курсантів значну увагу приділяють психологічній підготовці курсантів до навантаження з яким вони можуть зустрітись в ході бою, тобто тому, що буде на війні.

Навчання курсантів максимально наближенні до реальних. Це дає можливість кожному досягнути позитивного результату своїх дій.

Події на полі бою розгортаються настільки швидко, що свої рішення військовослужбовець повинен приймати блискавично. Відсутність часу на обдумування і розгляд усіх можливих варіантів, психологічний тиск, невпевненість, а також страх відповідальності впливають на кінцевий результат прийнятого рішення.

Виконувати бойове завдання означає йти на зближення з джерелом небезпеки і страху. Усі ці обставини враховуються науково-педагогічними працівниками при проведенні навчальних занять і особливо психологічної підготовки особового складу навчальних груп із залученням відповідальних фахівців.

УДК 343.346

Полтавський Е.М., старший викладач кафедри експлуатації та ремонту автомобілів та бойових машин Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВСЕБІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ТА ПІДРОЗДІЛІВ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ СИЛ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РЕАГУВАННЯ НА КРИЗОВІ СИТУАЦІЇ

Сьогоднішня непроста геополітична на внутрішня обстановка, що склалася серед сусідніх країни Україні та на її території, створює загрози забезпечення національної безпеки. За цих умов застосування органів та підрозділів безпеки дорожнього руху сил охорони правопорядку стало вкрай необхідним. Відповідно до чинного законодавства України, до цих формувань можливо віднести: патрульну поліцію України (в перспективі також дорожню поліцію); військову інспекцію безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України; службу безпеки дорожнього руху Національної гвардії України; службу безпеки дорожнього руху Державної прикордонної служби України.

Аналіз сьогоденної практики реагування військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення на кризові ситуації доводить, що питання всебічного забезпечення знаходяться на першому місці у процесі прийняття військових рішень. Тому доречним наразі є визначення нормативно-правових аспектів оптимізації всебічного забезпечення службово-бойової діяльності органів та підрозділів безпеки дорожнього руху сил охорони правопорядку України під час реагування на кризові ситуації.

Відповідно до існуючих нормативно-правових документів сьогодні всебічне забезпечення складають такі основні його види: бойове; матеріально-технічне; морально-психологічне. Всі інші види забезпечення входять до складу цих основних трьох. Вважаємо доцільним є їх розгляд, так як сьогодні у нормативно-правових документах спостерігається плутанина щодо класифікації видів забезпечення.

Видами бойового забезпечення є: розвідка; охорона; тактичне маскування; інженерне забезпечення; забезпечення радіаційного, хімічного і біологічного захисту; радіоелектронна боротьба.

До складу морально-психологічного забезпечення відносять інформаційно-пропагандистське забезпечення; психологічне забезпечення; військово-соціальну роботу; культурно-виховну роботу; інформаційно-психологічну протидію.

Матеріально-технічне забезпечення складається з технічного та тилового забезпечення. Видами тилового забезпечення вважається: матеріальне; транспортне; медичне; інженерно-аеродромне; аеродромно-технічне; квартирно-експлуатаційне; ветеринарне; торговельно-побутове і фінансове. Види технічного забезпечення є: артилерійсько-технічне, авто-технічне, танко-технічне, інженерно-технічне, інженерно-авіаційне, технічне забезпечення по службах тилу, технічне забезпечення служби радіаційного, хімічного та біологічного захисту, технічне забезпечення зв'язку, метрологічне забезпечення.

Перелічені види всебічного забезпечення притаманні та повинні організовуватися для забезпечення підрозділів безпеки дорожнього руху сил охорони правопорядку України, особливо під час реагування на кризові ситуації.

На наш погляд, виходячи зі з досвіду реагування сил охорони правопорядку на кризові ситуації та аналізу наукових досліджень, для оптимізації перелічених видів всебічного забезпечення необхідно здійснити такі нормативно-правові заходи:

– здійснити правове регулювання централізації всебічного забезпечення спільних дій сил охорони правопорядку України під час реагування на кризові ситуації,

– відпрацювати нормативно-правову базу зі створення єдиного органу забезпечення під час виконання службово-бойових завдань в умовах кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України;

– здійснити заходи щодо удосконалення діяльності антикорупційних органів в сфері тендерних закупівель з метою максимального унеможливлення корупційного зловживання;

– сформувати уніфіковану нормативно-правову базу для планування замовлень, постачань та експлуатації озброєння, військової техніки, військового майна тощо. Здійснити сертифікацію, стандартизацію та правове закріплення використання сучасних інформаційних технологій, а саме застосування мобільної комп'ютерної техніки в польових умовах, використання сучасних геоінформаційних технологій, запровадження електронного обміну даними, впровадження GPS технології тощо.

УДК 358.3

Андрусенко С.І., старший викладач кафедри військово-спеціальних дисциплін Київського факультету Національної академії Національної гвардії України, підполковник.

ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛADOVA ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Успіх в сучасному бою неможливий без наявності надійних засобів пересування. Сучасні автомобілі, що стоять на озброєнні підрозділів Національної гвардії України, мають хороші експлуатаційні якості: динамічність, високу прохідність, паливну економічність, підвищену сталість тощо.

Разом з тим, автомобільна техніка, що надходить до підрозділів, характеризується високою складністю конструкцій. Тому від водіїв, однієї з найбагаточисельнішої категорії військовослужбовців, вимагається висока технічна підготовка, вміння ефективно використовувати закріплену техніку.

Крім загальних вимог до водія, викладених в Правилах дорожнього руху України, військові водії повинні вміти діяти на полі бою у складі підрозділу. Крім того, водії повинні володіти автомобільною технікою, вміло її обслуговувати, виконувати роботи з поточного ремонту, підтримувати її працездатність, зберігати, пильнувати, щоб вона завжди знаходилась у справному стані та повній готовності до використання за штатним призначенням, тобто вони повинні бути готовими виконувати функції механіків.

Отже військовий водій повинен вміти самостійно керувати машиною і бути підготовленим до цього; він боєць підрозділу, обслуги, екіпажу і повинен бути підготовленим на рівні його провідних фахівців, і він вже механік, здатний самостійно готувати машину до використання, проводити її технічне обслуговування, виявляти та усувати несправності. Тому при організації проведення занять необхідно готувати водіїв до подолання небезпеки та труднощів бойової обстановки, формувати у них здатність витримувати великі нервово-психічні навантаження, фізичне напруження, переносити негаразди, виявляти ініціативу, стійкість, мужність, хоробрість.

Треба постійно виховувати у водіїв любов до техніки, впевненість в їх високих якостях, почуття особистої відповідальності за збереження та постійну бойову готовність машин, за достеменне та обов'язкове дотримання правил дорожнього руху.

Основним методом навчання водіїв є практичні заняття в парках, пунктах технічного обслуговування та ремонту, спеціальних класах, на автодромах та в польових умовах. Це означає, що необхідно готувати водіїв до дій в складній динамічній обстановці, яка вимагає максимального напруження фізичних та духовних сил. Чим складніша обстановка на навчанні, під час виконання маршу чи практичних вправ, тим більше винахідливості, майстерності,

витримки вимагає вона від осіб, що навчаються, тим більше користі від проведених занять, то вище віддача навчального часу.

Успішне виконання завдань технічної підготовки досягається повсякденним керівництвом технічною підготовкою з боку командирів, високою їх вимогливістю та наданням підрозділам своєчасної та конкретної допомоги у правильній організації технічної підготовки та проведенні занять у повному обсязі програм навчання.

Постійним удосконаленням технічних знань та методичних навичок керівників занять є наявність навчально-матеріальної бази, що відповідає сучасним вимогам технічної підготовки особового складу автомобільної служби.

Основними формами занять з технічної підготовки водіїв у військах та навчальних підрозділах є групові, практичні та контрольні заняття. Форми занять суттєво впливають на вибір методів навчання.

Методи навчання – це шляхи та способи за допомогою яких повідомляються певні відомості і досягається успішне опанування ними, формування навичок та умінь водіїв і виховання у них високих морально-бойових якостей. Основними методами навчання є усне викладення навчального матеріалу, показ вправи і самостійна робота.

Усне викладення навчального матеріалу дозволяє повідомляти водіям основний зміст матеріалу, що вивчається, а також нові відомості, які ще не знайшли відображення в підручниках.

Різновидами усного викладення є розповіді, пояснення та бесіди з навчаємими. Вони частіше поєднуються з показом роботи агрегатів машин та демонстрацією різних наочних посібників.

Самостійна робота тих, що навчаються, щодо опанування навчальним матеріалом є важливішим методом навчання.

Для підвищення якості самостійну роботу необхідно контролювати. Відсутність контролю може викликати неправильне ставлення водіїв до самостійної роботи, призвести до непродуктивної роботи та марного використання навчального часу.

Головним завданням технічної підготовки водіїв підрозділів Національної гвардії України є прищеплення водіям практичних навичок з технічного обслуговування, щодо усунення несправностей, ремонту та водіння військової техніки за різних дорожніх та кліматичних умов.

УДК 621.01

Чмир В.М., доцент кафедри транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, кандидат технічних наук, доцент

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ГЕЛЕВИХ АКУМУЛЯТОРНИХ БАТАРЕЙ НА АВТОМОБІЛЯХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ УКРАЇНИ

Провівши аналіз експлуатації АТЗ в правоохоронних органах та військових формуваннях України, було встановлено, що значний вплив на погіршення технічного стану АТЗ в цілому впливає вихід з ладу акумуляторних батарей (АКБ).

На АТЗ використовуються свинцево-кислотні АКБ. З аналізу останніх досліджень і публікацій встановлено, що з усіх електротехнічних пристроїв сучасних високонадійних і довговічних АТЗ АКБ – саме ненадійний і недовговічний. Низька надійність найбільш чітко проявляється зимою. Термін служби вказаних АКБ становить 4 роки або 75 тис. км пробігу. Але не всі АКБ відпрацьовують встановлений ресурс. На це є об'єктивні причини, такі як

віддаленість від місць постійної дислокації (не можливість своєчасного ТО АКБ з використанням стаціонарного обладнання), забезпечення роботи спеціального обладнання, забезпечення умов життєдіяльності особового складу і т.п.

Тому одним із актуальних питань забезпечення високої технічної готовності АТЗ є обґрунтування шляхів раціоналізації використання АКБ.

Одним із таких шляхів є використання гелевих АКБ, електроліт в яких згущується до гелеобразного стану силікагелем. Гель щільно обволікає пластини із високочистого свинцю. Щільність забезпечують на заводі, заповнюючи батареї вакуумними машинами. Активна маса завдяки цьому не обсипається. Він має підвищений опір розрядним струмам. При цьому не утворюються шкідливі сульфати свинцю. При експлуатації гель поступово твердне, утворюються мікротріщини. Випари електроліту майже повністю повертаються назад в акумулятор: молекули кисню і водню не випаровуються, а застряють в гелі, вступають в реакцію з утворенням води. Її вбирає гель. Описаний процес називається рекомбінацією газу. Для виходу надлишкового газу, який не пройшов рекомбінацію, передбачені запобіжні клапани. Сепаратором є мікропористий дюропластик. Він незвичайно стійкий в агресивному середовищі, зменшує внутрішній опір, стабільний до температур і міцний. Завдяки цьому батарея вібростійка і удароміцна, що досить актуально для характерних умов експлуатації АТЗ в правоохоронних органах та військових формуваннях України.

Одною з переваг є те, що глибокого розряду такі батареї не бояться взагалі. Напруга в 10 В для них можна вважати нормальною, нічого поганого при цьому не відбувається. Це обумовлено тим, що електроліт не випаровується, а пластини не висихають і не окислюються. При такій низькій напрузі гелева батарея гарантовано витримає близько півтисячі циклів заряд-розряд, тоді як свинцева традиційна батарея відмовить після декількох десятків таких циклів в режимі глибокого розряду. По цьому параметри гелевих батарей не мають собі рівних.

Але наряду з перевагами, вони мають ряд недоліків: їх не можна піддавати дії температури вище 50 градусів і використовувати на сонці. Також вони мають нижчі в порівнянні із звичайними батареями характеристики навантажень

Отже гелеві автомобільні акумуляторні батареї – це перспективний напрям, в якому розвиваються нинішні джерела живлення. Високі вихідні струми, велика ємкість самої батареї, приголомшливі електрохімічні і фізичні параметри – все це відноситься до даних батарей.

Всі ці якості роблять гелеві автомобільні акумуляторні батареї незамінними для автомобілів, які призначені для суворих умов експлуатації, де потрібна надійність і високі струми. До таких умов можна віднести умови використання АТЗ підрозділами в правоохоронних органах та військових формуваннях України.

Основним напрямком подальших досліджень за даною тематикою вбачається необхідність у вирішенні завдання щодо зниження вартості даних АКБ..

УДК 355.45

Стародубцев С.О., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент.

ОБґРУНТУВАННЯ СТРУКТУРИ ТА ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Аналіз процесів бойової підготовки (БП) Національної гвардії України (НГУ) показує, що при їх здійсненні виникають проблеми пов'язані з недосконалістю науково-методичного забезпечення підготовки органів управління з'єднань, частин і підрозділів. На теперішній час в органах управління військ, та документах нормативного і науково-методичного характеру, що ними видаються, значного поширення набуло поняття "система бойової підготовки" (СБП), під

яким розуміється певна сукупність сил та заходів, що спрямовані на вирішення завдань бойової підготовки військ.

Однак, незважаючи на важливість зазначеного питання для Національної гвардії України, ні в керівних документах ні в документах науково-методичного характеру, на жаль, не має чіткого та науково-обґрунтованого визначення зазначеного поняття. Це породжує певні проблеми пов'язані з неоднозначністю та неточністю тлумачень, нечіткістю визначень як завдань так і складових такої системи.

Наслідками такого підходу можуть стати системні помилки в організації процесів бойової підготовки, у визначенні завдань та способів їх реалізації, розподілі функцій між виконавцями і органами управління.

Метою наукової роботи є розробка та систематизація основних положень з науково-методичного обґрунтування поняття система бойової підготовки Національної гвардії України, визначення структури та функцій системи у цілому та окремих її елементів.

Для досягнення поставленої мети вирішено такі часткові завдання:

- визначення сутності бойової підготовки, її мети та завдань;
- формулювання мети функціонування та завдань СБП НГУ;
- визначення структури СБП, складу її підсистем та елементів;
- визначення ролі і місця підсистем та елементів СБП у досягненні мети функціонування;
- визначення функцій підсистем та елементів СБП;
- визначення зв'язків між підсистемами та елементами СБП, порядку їх взаємодії;
- визначення порядку взаємодії СБП з зовнішнім середовищем.

Під системою бойової підготовки розуміється сукупність сил, засобів та заходів взаємопов'язаних у єдиному процесі формування у особового складу знань, умінь, навичок та морально-психологічних якостей, необхідних у службово-бойовій діяльності на основі єдиної нормативно-методичної бази.

Метою функціонування системи бойової підготовки НГУ є досягнення визначеного ступеня підготовленості особового складу.

Запропонований варіант структури СБП складається з таких елементів: суб'єкти підготовки; об'єкти підготовки; засоби навчання; заходи підготовки; нормативно-методична база.

Зазначені елементи реалізуються на різних структурних рівнях, а саме: командування НГУ (рівень 1); управління оперативно-територіального об'єднання (ОТО) НГУ (рівень 2); бригада, полк, окремий батальйон (рівень 3); лінійний батальйон (рівень 4); рота (окремий взвод) (рівень 5).

Аналіз процесів бойової підготовки частин та підрозділів НГУ показує, що вони здійснюються в системі організованих та цілеспрямованих заходів, що розташовані на різних ієрархічних рівнях та взаємодіють один з одним і мають спільну мету – забезпечення всебічної підготовки особового складу військ до виконання службово-бойових завдань. Навчальні заходи для навчання різних категорій військовослужбовців, залагодження підрозділів, частин і органів управління (штабів) здійснюються взаємопов'язано, в рамках системи бойової підготовки.

УДК 355.535.1

Романюк В.А., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, доцент.

НАПРЯМКИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ

Революційні перетворення в науці та техніці поклали початок головному перегляду видів на застосування військових сил у сучасних війнах і військових діях найближчої перспективи. Ще наприкінці ХХ століття американськими військовими аналітиками були проведені дослідження воєн та військових конфліктів у світі, починаючи з ХVІ століття. Були виявлені і основні тенденції, які свідчать про те, що:

- відсутня жорстка державна монополія на ведення воєн (війни ведуться з боку опозиційних рухів, терористичних організацій, постанців та ін.);
- кожне наступне покоління воєн відзначається все більшою розосередженістю військових формувань на полі бою, а майбутні війни, швидше за все, будуть характеризуватися ще й більшим охоптом;
- знижується залежність бойових формувань від централізованого тилового забезпечення, що забезпечує необхідний рівень розподілу бойових формувань на полі бою, високу мобільність, самодостатність та здатність виконувати завдання протягом тривалого проміжку часу на території противника та в віддаленості від основних баз забезпечення;
- підвищується маневреність формування замість концентрації основних зусиль в одному напрямку, що є запорукою успіху ведення, так званих нелінійних бойових дій;
- зміщується акцент з простого фізичного знищення противника на придушення його морального духу і можливості протистояти.

Аналіз опублікованих матеріалів показує, що в найближчому майбутньому з'явиться не просто зовсім нова зброя, а цілі бойові системи різного призначення, здатні виконувати обсяги тих завдань, які раніше покладалися в основному на угруповання сухопутних військ та їх озброєнь.

Сучасні концепції ведення військових дій ґрунтуються на усвідомленні факту постійного збільшення ролі інформаційної складової воєнної боротьби, бурхливий розвиток якої в найближчому майбутньому обумовлює революційні зміни всієї військової справи та, особливо, форм і способів ведення цієї боротьби. Одним з попередників початку таких революційних змін у військовому мистецтві є проголошення перспектив переходу на так звані сетецентричні дії військ на всіх рівнях їх застосування.

Сутність концепції полягає в завоюванні глобального інформаційного панування, позбавлення противника можливостей організації протидії шляхом повної дезорганізації систем державного та військового управління, а також "одномоментним" виведенням із строю найважливіших оборонних систем і систем життєзабезпечення держави.

Дана концепція повністю вписується в модель гібридної війни, яку веде Росія на сході України.

За думкою військових експертів, успіх сучасних та майбутніх операцій буде залежати в першу чергу від ступеня об'єднання учасників операції (бойових дій) перспективними цифровими мережами в єдину інформаційно-комунікаційну територію, що забезпечує ефективне управління підпорядкованими військами та силами.

Подальша еволюція військового мистецтва, очевидно, буде йти по шляху повного впровадження інформаційних технологій з метою автоматизації управління військами та ударно-вогневыми засобами, а також підвищенням точності, потужності впливу, далекобійності та роботизації озброєння.

Таким чином, на основі досвіду, перспектив і прогнозів розвитку військової справи, комп'ютерної техніки і програмного забезпечення можна визначити шляхи підвищення ефективності управління військами, обороноздатності країни, в подальшому надійно протистояти територіальним зазіханням ворожих сусідів як зі сходу так і з заходу.

УДК 528.067.4

Олещенко А. І., старший викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України.

АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ СИСТЕМ ПРЯМОКУТНИХ КООРДИНАТ В УКРАЇНІ

У 70-х роках минулого століття у зв'язку з розвитком нових видів озброєння і впровадженням супутникових та комп'ютерних технологій національні геодезичні системи відліку перестали задовольняти потреби безпеки та оборони передових країн світу. Натомість розвитку набули загальноземні системи відліку та утворені на їх основі геодезичні референтні системи координат.

Основою для розробки нових систем координат постали можливості використання глобальних навігаційних супутникових систем GPS - супутникової навігаційної системи США, ГЛОНАСС (Глобальна навігаційна супутникова система) - СРСР, а тепер супутникової системи навігації Російської Федерації, а також ГАЛІЛЕО - супутникової системи навігації Європейського Союзу та Європейської Космічної Агенції, у якій приймає участь і Україна.

На сьогодні в Україні використовуються наступні системи координат:

1. Система координат 1942 року (СК-42) - референтна система прямокутних координат на площині, яка базується на використанні конформної проекції Гаусса-Крюгера з вихідними даними:

- референц-еліпсоїд Красовського — велика піввісь 6 378 245 м, стиснення 1:298,3;

- висота геоїда в Пулково над референц-еліпсоїдом дорівнює нулю;

- геодезичні координати Пулковської обсерваторії (центр сигналу А): широта — 59°46'15,359", довгота від Грінвіча 30°19'28,318";

- геодезичний азимут з Пулково на пункт - Бугри — 121°06'42,305". Центр еліпсоїда Красовського збігається з початком референтної СК, вісь обертання еліпсоїда рівнобіжна (паралельна) осі обертання Землі, а площина нульового меридіана визначає положення початку відліку довгот. Всі інші параметри еліпсоїда є похідними.

Державна нівелірна мережа поширює на всю територію країни систему нормальних висот (Балтійська система 1977 року), вихідним початком якої є нуль Кронштадтського футштока.

Початком координат у кожній зоні є точка перетину осьового меридіана з екватором. Значення ординати на осьовому меридіані приймається рівним 500 км.

2. Система координат СК-63. Система координат 1963 року не є класичною системою координат, вона похідна від СК-42 і отримана відповідним алгоритмом перетворення. Різні перетворення в рамках системи СК-63 виконуються через систему СК-42. За математичною сутністю — це та ж система Гаусса-Крюгера, тільки номенклатура базових карт масштабу 1:100 000 побудована по-іншому. Прив'язуються топографічні карти СК-63 до стандартної системи СК-42, виходячи з того, що обидві системи ґрунтуються на системі координат Гаусса-Крюгера, рамки аркушів розбиті по географічній сітці, а зміщення сітки кратні цілому числу мінут (одна мінута вздовж меридіана дорівнює 1 морській милі = 1 852 метрам, довжина міноти уздовж паралелі зменшується до півночі і на середніх широтах становить приблизно половину милі). При використанні деяких сучасних методів визначення місцеположення (GPS) необхідно вносити відповідні поправки у результати вимірювань для переходу в систему СК-63. Ця

система створена у період ядерного протистояння у 1950-60рр. і навмисно спотворена з метою обмеження точних відомостей для прицілювання балістичних ракет ймовірного противника.

3. Місцеві системи координат. Місцеві системи координат в основному утворені від СК-42 і СК-63 і використовуються в будівництві при винесенні проекту споруди на місцевість, а також при зйомці і складанні великомасштабних планів для проектування споруд. Для збереження математичної основи великомасштабних планів 1:500-1:5000 місцеві системи можуть прив'язуватися до державних геодезичних систем, зокрема до УСК-2000.

3. Державна геодезична референцна система координат УСК-2000. Система координат УСК-2000 встановлена за умови паралельності її осей просторовим осям Міжнародної загальноземної референцної системи координат ITRS. За поверхню відліку в системі координат УСК-2000 прийнятий референц-еліпсоїд Красовського. Система координат УСК-2000 чітко узгоджена з Міжнародною загальноземною референцною системою координат ITRS на епоху 2000 року — ITRF2000, яка закріплена пунктами космічної геодезичної мережі. УСК-2000 встановлена для виконання топографо-геодезичних та картографічних робіт на території України постановою Кабінету Міністрів України "Деякі питання застосування геодезичної системи координат" від 22 вересня 2004 р. № 1259. З моменту введення системи координат УСК-2000 року при виконанні нових робіт вона замінила систему координат 1942 року, яка була введена постановою Ради Міністрів СРСР № 760 від 7 квітня 1946 року.

Параметри системи УСК-2000. За поверхню відліку в системі координат УСК-2000 прийнятий референц-еліпсоїд Красовського з параметрами:

- велика піввісь 6 378 245м;
- стиснення 1:298,3.

Положення пунктів в прийнятій системі координат визначається:

- просторовими прямокутними координатами X , Y , Z (вісь Z співпадає з віссю обертання еліпсоїда, вісь X лежить в площині нульового меридіану, а вісь Y доповнює систему до правої; початком системи координат є геометричний центр еліпсоїда);

- геодезичними координатами: широтою - B , довготою - L , висотою - H ;

- плоскими прямокутними координатами X та Y , які обчислюються в проекції Гаусса-Крюгера;

- геодезична висота H утворюється, як сума нормальної висоти та висоти квазігеоїда над еліпсоїдом Красовського. Нормальні висоти геодезичних пунктів визначаються в Балтійській системі висот 1977 року, вихідним початком якої є нуль Крондштадського футштоку, а висоти квазігеоїда обчислюються над еліпсоїдом Красовського.

Впровадження в життя Державної геодезичної референцної системи координат УСК-2000 матиме практичну цінність. Вона буде використана в оборонній, космічній і транспортній галузях, геологічній розвідці, екології, а також у інших сферах.

Однак, зазначимо, що на перехідний період (до введення референцної системи координат України) для обчислення координат пунктів ДГМ і створення топографічних карт залишається система координат 1942р.

Висновок. Основними соціально-економічними та іншими наслідками впровадження геодезичної референцної системи координат слід вважати докорінну перебудову геодезичного, картографічного та навігаційного забезпечення території України, швидку інтеграцію в світовий науковий простір. Практичною цінністю впровадження геодезичної референцної системи координат є можливість ефективного використання глобальних навігаційних супутникових систем в топографо-геодезичному виробництві, які мають цілий ряд переваг в порівнянні з традиційними методами. Сучасна геодезична референцна система координат є складовою національної геодезичної системи відліку, яка передбачає в майбутньому введення нової висотної системи і побудова моделі квазігеоїда сантиметрової точності. Роботи в цих напрямках активно ведуться в даний час.

УДК 623.55.02

Шабалін О.Ю., заступник начальника Національної академії Національної гвардії України з озброєння та техніки – начальник відділу технічного забезпечення, кандидат військових наук, полковник; **Мокреєв В.І.**, старший викладач кафедри озброєння та стрільби Національної академії Національної гвардії України; **Калита О.М.**, доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України, кандидат технічних наук, доцент.

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ НА РОЗСИЮВАННЯ ЧАСУ ПРОВЕДЕННЯ СЕРІЇ ПОСТРІЛІВ ЗІ СНАЙПЕРСЬКОЇ ГВИНТІВКИ СВД

Велику роль виконує снайперська зброя при виконанні службово-бойових завдань підрозділами Національної гвардії України. Найбільш доцільно її використання при вирішенні таких завдань як: боротьба зі злочинністю, особливо у містах, з мінімальним ризиком для оточуючих; виведення з ладу важливих технічних засобів (засобів зв'язку та спостереження, РЛС, літаків на аеродромах, двигунів легко броньованих транспортних засобів та ін.).

Ефективність стрільби характеризується ймовірністю влучення, а також дією кулі по цілі. Ймовірність влучення залежить від розсіювання кулі (траєкторій) та точності стрільби. Розсіювання усунути неможливо і оцінюється воно параметрами, які надаються у експлуатаційній документації на конкретний зразок зброї. Для снайперської гвинтівки Драгунова такими параметрами являються серединне відхилення, серцевинна смуга.

Якщо по одній цілі провести декілька пострілів, то можливо підняти ймовірність враження цілі навіть при невисокій ймовірності влучення. Цей принцип знаходить своє вирішення у автоматичній зброї, де він вирішується конструктивними шляхами. При проведенні серії пострілів зі зброї поодиноким вогнем особа, яка стріляє, сама встановлює положення зброї у просторі нащо ухоче час, який часто впливає на виживання снайпера. Оскільки снайпер після проведення першого пострілу становиться для супротивника ціллю, яку він може вразити, то виникає практичне питання: наскільки снайпер може швидко провести наступні постріли і при тому ймовірність влучення при одному пострілі не повинна суттєво погіршитись.

У роботі експериментально вивчається залежність параметрів розсіювання серії проведених пострілів з снайперської гвинтівки Драгунова від часу їх проведення і оцінюється вплив цього параметру на ймовірність враження цілі.

Мішень уявляє собою чистий, білий аркуш паперу з чорним кругом, діаметром 30 мм у центрі. Точкою прицілювання є нижній край круга. Стрільба проводилась з оптичним прицілом, лежачи з упора. Серія включала чотири постріли оскільки цієї кількості достатньо для визначення положення середньої точки попадання (СТП), а також параметрів розсіювання з практично необхідною точністю (по аналогії з перевіркою бою та приведення до нормального бою снайперської гвинтівки СВД).

Після проведення чотирьох пострілів, методом послідовного ділення відрізків, визначалось положення СТП, через яку проходили горизонтальна та вертикальна вісі X, Y, відносно яких визначались відхилення пробоїн.

Тривалість серії пострілів вимірювалась за допомогою секундоміра з точністю до десятих секунд. У подальшому приймалось, що час між пострілами у серії є постійний.

При підготовці снайперів для стрільби серією пострілів необхідно ураховувати ряд факторів, які суттєво впливають на якість стрільби. Кількість пострілів у серії можливо обмежити трьома. Практично, мінімальний час на один постріл при стрільбі на 100 м, як показали результати експерименту, при підготовці стрільців можливо обмежити однією секундою, що практично не буде впливати на ймовірність враження цілі.

UDC 355.535

Klibansky S.P., head of the intelligence department of the Main Commandment of the National Guard of Ukraine; **Lysenko Y.A.**, course officer of the humanitarian faculty National Academy of the National Guard of Ukraine, captain.

MILITARY-PROFESSIONAL QUALITY AND OFFICER-DISTRIBUTOR OF THE NATIONAL GUARANTEE OF UKRAINE

Military-professional qualities - a set of combat, moral and psychological, spiritual and cultural, physical, technical abilities, knowledge, skills and abilities, the actions which are used by soldiers for the implementation of duties and functions in the military service.

This is a complex of special knowledge, skills, abilities that characterize the intelligence officer (intelligence agency of different levels, commander of the intelligence unit (body), scientific and educational and auxiliary personnel of educational establishment), as a military professional capable to solve the set of combat tasks at any time and conditions.

Military-professional qualities include: reliability, competence, discipline, commander will, organizational capabilities, creativity, foresight and intuition, psychological and physical abilities.

Reliability is positive spiritually-moral quality of personality of secret service officer-agent, which expresses firmness and hardness of moral bases of his behavior, ability to justify the trust of command and opinion of colleagues on service, that on this man it is possible to be laid. Reliable secret service officer-agent – is person, who will never betray and will not let down, who can be trusted and who is possible to lean on. Reliability - it: loyalty to the Military oath, official duty, responsibility, firmness, obligatoriness, punctuality, decency and diligence.

A Military-professional competence is characterized by military-professional knowledge necessary for sure implementation of duties on service. A volume and maintenance of knowledge, skills, abilities are determined by requirements that is pulled out to position.

Discipline of secret service officer-agent shows up in his internal persuasion, in the necessity of conscious implementation of requirements of Constitution of Ukraine, laws of Ukraine, Military oath, manuals of the Armed Forces; in preservation of state and military secret, following the rules of secrecy; ability to manage the behavior in any situation.

Commander will is purposefulness, initiative, independence, decision, persistence in the achievement of aims; demand to himself and his subordinates; self-control and self-possession; ability to subordinate people to the will and execute tasks in any terms of situation.

Organizational capabilities are ability to distinguish a main link in-process, to pick up necessary performers and clearly to distribute duties among them, ability to mobilize subordinates on effective implementation of tasks, firmly and continuously manage subordinate units (by an organ), both in a combat and in everyday activity, to provide control of implementation, create a favorable morally-psychological climate in unit (organ).

Creativity is creative approach and initiative, incessant search of new ways for the implementation of the task, given to the unit (by an organ), forecast based on experience and hard knowledge of course of actions of credible opponent and intuition.

The foresight of intelligence officer is ability to envisage (to recognize) enemy course of actions, that will be carried out in the near future and ability to influence on motion and result of events.

Intuition of intelligence officer is a mental process that consists of the ability to immediately make a decision in condition of a insufficient realizing of logical connections or ability in some cases unconsciously, to catch truth by sense, foresee or even guess something, leaning on previous service or life experience and so-called sense, insight, conjecture, presentiment, sixth sense.

Psychological and physical abilities provide for an intelligence officer psychological firmness, sense of locality in a quickly and often changeable situation, to endure hardship and deprivation of military service, overcome fear and etc.

УДК 355.4

Ткаченко М.Д., доцент кафедри підготовки студентів за програмою підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України, кандидат військових наук, доцент.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ ДЕРЖАВИ

Теперішня складна воєнно-політична та соціально-економічна обстановка у регіонах держави безпосередньо впливає на рівень політичної та суспільної стабільності в Україні. Події в південно-східних, західних регіонах демонструють готовність частини населення до крайніх радикальних дій. Як наслідок, існує загроза територіальної цілісності України під час ведення гібридної війни. В основі виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій соціального характеру лежить порушення в силу різних причин рівноваги суспільних відносин, які зароджують соціальні та військові конфлікти. Їх каталізаторами можуть бути різні обставини, що викликають соціальну напруженість у суспільстві: безробіття, корупція, кримінал, масові заворушення, акти тероризму, економічні та політичні кризи, соціальна нерівність тощо.

Поява надзвичайних ситуацій соціального характеру є гострим проблемним питанням забезпечення внутрішньої безпеки і вимагає від уряду прийняття своєчасних, адекватних та ефективних управлінських рішень. На органи державної влади, сили охорони правопорядку та органи місцевого самоврядування в розрізі виконання завдань національної безпеки покладаються завдання щодо забезпечення охорони громадського порядку та здійснення заходів громадської безпеки в межах своїх повноважень. Головними суб'єктами забезпечення внутрішньої безпеки в умовах виникнення надзвичайних ситуацій соціального характеру є сили охорони правопорядку.

УДК 355.4(1-21):[355.311+351.74]

Фалько С.А., викладач кафедри тактики Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент.

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ СТРУКТУР ТА ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАНЬ В УМОВАХ ВІЙНИ В МІСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

В кінці ХХ та на початку ХХІ століття локальні військові конфлікти часто відбувалися в міських умовах. Аналіз особливостей та проблем використання армії і правоохоронних сил в цих умовах робить дану тему актуальною для підготовки сучасних збройних сил і сил правопорядку для дій в складних умовах сучасного міста. Засоби масової інформації та професійні військові системно працюють над аналізом цієї складної складової сучасних збройних конфліктів. На наш погляд, корисними дослідженнями в цьому питанні є роботи Луїса Димарко, О.В. Валецького, В.М. Нейолова та інших воєнних експертів.

Міські райони часто є найважливішими стратегічними цілями сучасних локальних війн. Вони привертають увагу як військових, політиків сторін конфлікту, так і мирних мешканців. Звичайно, їх політичне значення для сторін конфлікту стратегічно набагато важливіше, ніж суто військова перевага. Таким чином, до і під час вуличного бою повинна здійснюватися чітка

координація тактичних дій з вимогами і стратегічними цілями та завданнями. Оперативний рівень командирів забезпечує зв'язок між тактичним і стратегічним напрямками війни, і часто розуміння та інтеграція цих двох дуже різних рівнів війни мають вирішальне значення для успіху в міському бою.

Минуле дає уявлення про безліч тактичних прийомів ведення бою в місті. Багато з них, необхідні для досягнення успіху, були розроблені протягом останнього півстоліття. Якщо, для прикладу, аналізувати бої за місто Хьє у В'єтнамі в 1968 р., то вони надають багато висновків для сучасних експертів. Міські бої містять вимоги до ведення бою, які полягають в тому, щоб бути у всеозброєнні в конфлікті, що включає цілий ряд різноманітних і важливих засобів, починаючи від озброєння і закінчуючи підготовкою снайперів. Ще однією нещодавньою тактичною вимогою, яка виявилася критичною в умовах міського середовища, є комплексна система розвідки з аналізом і осмисленням людського фактора навколишнього середовища. Минулі міські бої також демонструють оперативні та стратегічні вимоги для проведення успішного бою в місті на прикладі боротьби за Алжир в 1956-1957 рр. Однією з основних оперативних складових успіху у міському бою є ізоляція ворожих військових сил всередині міста, як це було в 1994 р. в місті Грозний. Історія бойових міських дій ясно показує, що коли ворог блокований, приходиться перемога. Якщо ж ворог в міському бою не ізольований від зовнішньої підтримки, перемога стає більш важкою або неможливою. Наслідком цих історичних спостережень є те, що часто боротьба за ізоляцію ворога від зовнішньої підтримки виявляється більш складною, ніж сам вуличний бій всередині міста, вимагає великих ресурсів і рішучості.

Перші роки XXI століття продовжили тенденцію все більшого зосередження боїв у великих міських населених центрах. Сучасні бої в Іраку та Сирії показали, що міста регіону Алеппо, Мосул можуть бути такими фокусами військових операцій, яких не було ніколи в історії. Безумовно, перші десятиліття XXI століття свідчать про те, що сучасні військові противники будуть вибирати поле бою в місті з безлічі вагомих причин. Простір вуличного бою дає - як це було завжди - максимум фізичних переваг для оборони; фізичне середовище призводить до мінімізації технологічних переваг атакуючих; присутність цивільного населення може сильно ускладнити військові дії нападників, разом з тим забезпечуючи захист і укриття тих, що обороняються. На початку XXI століття також виявилось, що перемога в умовах звичайного і нетрадиційного бою досягається знаннями тактики і техніки, необхідними для успіху в боротьбі проти спеціалізованих міських противників будь-якого типу. Таким чином, очевидно, розуміння майбутнього воєнних конфліктів XXI століття вимагає засвоєння історії сучасного вуличного бою..

ЗМІСТ

Домбровська С.М., Полторак С.Т., Помаза-Пономаренко А.Л., Перспективні напрямки будівництва Збройних сил України й умови їх реалізації	3
Цигикал П.О., Методичні підходи до оцінки системи інформаційного забезпечення оперативно-розшукової діяльності Державної прикордонної служби України в умовах територіальної оборони	4
Оверченко Д.Г., Основні вимоги до командної роботи поліцейських, які беруть участь у забезпеченні публічної безпеки під час масових заворушень	5
Ковальов І.В., Троцький Р.С., Порядок організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення громадської безпеки	6
Сергієнко Д.В., Єрмоєнко Р.С., Впровадження спеціальної операції при масових заворушеннях, що вийшли з під контролю	7
Овчаренко В.В., Панченко В.Ю., Військові аспекти сутності та розмежування понять “непередбачені законом збройні формування”, “непередбачені законом воєнізовані формування”	9
Гарбузов О.А., Пономарьов В.О., Меленті Є.О., Основні способи ведення бойових дій підрозділами ССО у спеціальній операції із знешкодження НЗФ	10
Минько О.В., Луговський І.С., Проблемні питання підготовки особового складу мобільних груп швидкого реагування до дій при виконанні завдань служби з охорони органів державної влади у разі ускладнення оперативної обстановки	11
Мірошніченко Г.М., Актуальні проблеми міжнародної безпеки	13
Івашков Ю.Б., Онищук С.В., Прогнозування змін режимів функціонування Державної прикордонної служби України	14
Ковальов Д.В., Обґрунтування змісту методики визначення раціонального варіанту організації оперативно-службової діяльності в контрольних пунктах в’їзду / виїзду	15
Світличний В.А., Правові підстави застосування спеціальних засобів Національної поліції України	16
Євсєєв В.О., Можливі шляхи удосконалення захисту об’єктів критичної інфраструктури України з урахуванням світового досвіду	17
Катещенок А.В., Результати досліджень процесу взаємодії сил охорони правопорядку під час прикриття важливих об’єктів від диверсійних сил противника, які діють із застосуванням запальної зброї без проникнення на об’єкт диверсії	18
Колянда В.В., Дробаха Г.А., Обґрунтування загальної методики визначення впливу чинників раптовості дій на ефективність виконання завдань спеціальної операції із знешкодження незаконних збройних формувань	20
Белашов Ю.О., Онопрієнко О.С., Тактика дій при веденні боротьби з диверсійно-розвідувальними групами противника	20
Меленті Є.О., Гарбузов О.А., Пономарьов В.О., Інформаційне забезпечення спеціальних операцій	21
Євтушок В.А., Петров В.О., Використання сучасних технічних засобів під час забезпечення публічної безпеки	22
Савін А.А., Забезпечення недоторканності дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні військовими частинами і підрозділами Національної гвардії України	24
Шерстюк А.Д., Проблеми ведення розвідки підрозділами та частинами Національної гвардії України при виконанні їх основних функцій, що визначені законом	25
Вайда Т.С., Надання поліцейськими під час охорони громадського порядку домедичної	26

допомоги потерпілим: нормативно-правове забезпечення навчання правоохоронців	
Волков І.М., Каплун Є.О., Проблемні питання службово-бойового застосування підрозділів з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних Національної гвардії України під час виконання завдань у складі судової варті, з урахуванням практики європейського суду з прав людини	28
Кулешов О.П., Організація взаємодії в плановій залізничній варті на шляху слідування	29
Нешадін О.В., Швець О.О., Проблемні питання мінної безпеки правоохоронних органів та військових формувань у забезпеченні громадської безпеки	31
Адамчук М.М., Чинники, що впливають на бойове застосування підрозділів артилерії НГ України в антитерористичній операції	32
Гордієнко Ю.О., Солонець О.І., Солопій І.А., Ткач А.О., Виявлення вогневих позицій снайперів противника акустичними засобами	33
Євтушок В.А., Сергієнко Д.В., Використання квадрокоптерів при фіксації масових заворушень	34
Башкатов Є.Г., Радіонов Г.О., Основи боротьби з безпілотними літальними апаратами	35
Власюк В.В., Лиходій О.В., Розроблення методики для оцінювання впливу своєчасності матеріального забезпечення на бойові можливості військ в бою (операції)	36
Каплун Є.О., Волков І.М., Доцільність визначення потреби часу на підвезення матеріально-технічних засобів при виконанні СБЗ підрозділами Національної гвардії України	38
Пашенко В.В., Старух О.С., Аналіз спеціальних технічних приладів виявлення вибухових матеріалів для правоохоронних органів і військових формувань	39
Тарадуда Д.В., Щодо ХБРЯ інцидентів терористичного характеру	41
Писарєв А.В., Радченко І.О., Писарєв С.А., Аерозольна протидія технічним засобам розвідки та ураження противника	42
Новіков М.І., Напрямки вдосконалення системи зв'язку підрозділу НГУ	44
Чепель М.О., Структура системи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки військовослужбовців Національної гвардії України при виконанні завдань забезпечення громадської безпеки	45
Кравченко Н.М., Робота з особовим складом як невід'ємна складова формування світогляду військовослужбовця	46
Ілляк О.О., Методика оцінювання морального духу особового складу	48
Лисенко О.В., Луговський І.С., Методика діагностики брехні	49
Швецов А.С., Бородін Б.Д., Проблемні питання всебічного забезпечення правового та соціального захисту військовослужбовців військової служби за контрактом Національної гвардії України та шляхи їх вирішення	51
Нестеренко О.О., Обґрунтування необхідності розробки програмного продукту для поліпшення та прискорення проведення тактичних розрахунків маршру, як основного способу пересування підрозділу	52
Голубок М.Г., Необхідність застосування лазерних імітаційних систем в підготовці військ	53
Пономарьов В.О., Меленті Є.О., Гарбузов О.А., Проблеми набуття співробітниками силових структур відповідного рівня рукопашного бою для успішного застосування у службово-бойовій діяльності	54
Троцький Р.С., Тактична медицина як важливий елемент підготовки курсантів до майбутньої службово-бойової діяльності	55
Полтавський Е.М., Удосконалення всебічного забезпечення службово-бойової діяльності органів та підрозділів безпеки дорожнього руху сил охорони правопорядку України під час реагування на кризові ситуації	57
Андрусенко С.І., Технічна підготовка як складова підготовки особового складу підрозділів	58

Національної гвардії України	
Чмир В.М. , Практичні рекомендації щодо використання гелевих акумуляторних батарей на автомобілях правоохоронних органів та військових формувань України	59
Стародубцев С.О. , Обґрунтування структури та функцій системи бойової підготовки Національної гвардії України	60
Романюк В.А. , Напрямки вирішення проблемних питань управління військами	62
Олещенко А. І. , Аналіз існуючих систем прямокутних координат в Україні	63
Шабалін О.Ю., Мокреєв В.І., Калита О.М. , Експериментальне дослідження впливу на розсіювання часу проведення серії пострілів зі снайперської гвинтівки СВД	65
Klibansky S.P., Lysenko Y.A. , Military-professional quality and officer-distributor of the National Guarantee of Ukraine	66
Ткаченко М.Д. , Проблемні питання службово-бойового застосування правоохоронних органів та військових формувань держави	67
Фалько С.А. , Проблеми застосування правоохоронних структур та військових формувань в умовах війни в місті: український та світовий досвід	67

Друга Всеукраїнська науково-практична конференція

**“Участь правоохоронних органів та військових формувань України у
забезпеченні громадської безпеки”**

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *Є.Г.Баиқатов*

Комп'ютерна верстка: *В.В.Пащенко*

Формат паперу 60x84/16. Ум. друк. арк. 5,58. Тираж 50 прим.

Редакційно-видавничий відділ Національної академії НГУ
Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 4794 від 24.11.2014 р.
61001, м. Харків, майдан Захисників України, 3